

**T. C.
ATILIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ VE SİYASET BİLİMİ ANABİLİM DALI**

**KAMU GÜVENLİĞİNDE
İSTİHBARAT SİSTEMİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Hasan ATEŞ**

**Tez Danışmanı
Yrd.Doç.Dr. Mustafa Kemal UTKU**

Ankara, 2012

**T. C.
ATILIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ VE SİYASET BİLİMİ ANABİLİM DALI**

**KAMU GÜVENLİĞİNDE
İSTİHBARAT SİSTEMİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Hasan ATEŞ**

**Tez Danışmanı
Yrd.Doç.Dr. Mustafa Kemal UTKU**

Ankara, 2012

T. C.
Atılım Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Hasan ATEŞ tarafından hazırlanan “Kamu Güvenliğinde İstihbarat Sisteminin Değerlendirilmesi” başlıklı bu çalışma, 28/Mayıs/2012 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Yrd. Doç. Dr. Poyraz GÜRSÖN (Başkan)

Yrd. Doç. Dr. Mustafa Kemal UTKU (Danışman)

Yrd. Doç. Dr. Savaş Zafer ŞAHİN (Üye)

ÖNSÖZ

Bu tez ile Türkiye'deki mevcut istihbarat sistemi, kamu güvenliği çerçevesinde, kurumsal tabanda incelenerek, iç istihbarat yapılanmasındaki mevcut durum ana hatlarıyla ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bunun sonucu olarak; istihbarat sisteminin, kamu güvenliği boyutunda durumsal farkındalık yaratmak amaçlanmıştır. Tez kapsamında, istihbarat ile ilgili yasal düzenlemelerden kaynaklanan eksiklikler belirlenmiş, istihbarat konusunda dünyada söz sahibi olan ülkelerin istihbarat yapılanmaları iç ve dış istihbarat boyutu ile incelenmiştir. Yapılan araştırma ve incelemelerin sonucu olarak, Türkiye Cumhuriyetinin ihtiyaç duyduğu değerlendirilen, günümüz şartlarına uygun ve gelecekteki ihtiyaçları da karşılayabilen, etkin bir iç istihbarat teşkilatı modeli önerisi sunulmuştur.

İstihbaratın, artık Türkiye'de bilimsel çalışma alanı olarak kabul edilmesi, gelişebilmesi ve negatif istihbarat algısının olumlu yönde değişebilmesi için istihbarat alanında akademik çalışma yapan araştırmacılara istihbarat teşkilatlarının destek olmaları önem arz etmektedir. Bu kapsamda söz konusu teşkilatlar, akademik çalışma yapan araştırmacılara, teşkilatındaki eğitici personel ile görüşme, kütüphanelerinden yararlanma imkânı tanımaları, bilimsel çalışmalar kapsamında önem arz etmektedir. Araştırmaların akademik açıdan yönlendirilmesi ve etkileşim, istihbarat alanında daha nitelikli ve kapsamlı çalışmalar yapılmasına olanak sağlayacaktır.

Tez çalışmasında kullanılan tüm bilgiler, kamuya açık kaynaklarda yer alan yayınlardan, tezlerden, resmi ve özel internet sitelerinden temin edilen veri, bilgi, şekil, resim, haber vd. toplanması, derlenmesi ve sistemsel açıdan değerlendirilmesi neticesinde ortaya çıkan ürün niteliğinde olup devlet sırrı niteliğinde değerlendirilebilecek herhangi bir bilgi içermemektedir.

Yüksek lisans tezimi hazırlamamda ve çalışma süresince yardımlarını esirgemeyen tez danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Mustafa Kemal UTKU başta olmak üzere, tez süresince her türlü destek ve sabırları için değerli eşime ve oğullarıma, çalışmama eleştiri ve değerlendirmeleri ile katkı sağlayan ve yön vermemde yardımcı olan değerli büyüklerim ve arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Bu tezin ihtiva ettiği hususlar şahsi görüşlerim olup; herhangi bir kurum veya kuruluşun resmi görüşünü yansıtmamaktadır.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	I
İÇİNDEKİLER	III
SİMGELER VE KISALTMALARDİZİNİ.....	VII
TABLolar VE ŞEKİLLER DİZİNİ.....	X
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

İSTİHBARAT VE GÜVENLİK KAVRAMI

1.1	İstihbarat Kavramı.....	4
1.2	Fonksiyonlarına Göre İstihbarat	7
1.2.1	İç İstihbarat.....	8
1.2.2	Dış İstihbarat.....	9
1.3	İstihbarat Çeşitleri.....	10
1.3.1	Seviyelerine göre.....	10
1.3.2	Üretim şekillerine göre.....	10
1.3.3	Kaynaklarına göre.....	10
1.4	İstihbarat Çarkı.....	11
1.5	İstihbarat Hukuku	13
1.6	Güvenlik Kavramı	14
1.7	Kamu Güvenliği	15
1.8	Kamu Düzeni.....	16
1.9	Güvenlik İstihbaratı	17
1.10	Kamu Güvenliğinde İstihbarat	17
1.11	Terörle Mücadelede İstihbarat.....	18
1.12	Değerlendirme	18

İKİNCİ BÖLÜM

DEVLET İSTİHBARAT SİSTEMİNDEKİ KURUMLAR

2.1	İstihbarat Faaliyetleri İle İlgili Yasal Düzenlemeler.....	20
2.1.1	İstihbarat İle İlgili Temel Yasal Düzenleme	20
2.1.2	İstihbarat İle İlişkili Diğer Yasal Düzenlemeler.....	20
2.2	Devlet İstihbarat Sistemi ve İlgili Kurumlar.....	22
2.2.1	Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı.....	24
2.2.2	Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği.....	26
2.2.3	Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı	27
2.2.4	Başbakanlık Güvenlik İşleri Genel Müdürlüğü	29
2.2.5	İçişleri Bakanlığı	30
2.2.5.1	Kaçakçılık, İstihbarat, Harekât ve Bilgi Toplama Daire Başkanlığı.....	31
2.2.5.2	İller İdaresi Genel Müdürlüğü Güvenlik Koordinasyon D.Bşk.lığı.....	32
2.2.5.3	J.Gn.K.lığı İstihbarat Başkanlığı.....	33
2.2.5.4	Emn.Gn.Md.lüğü İstihbarat Daire Başkanlığı.....	35
2.2.5.5	Shl.Güv.K.lığı İstihbarat Başkanlığı.....	38
2.2.6	Dışişleri Bakanlığı Araştırma ve Güvenlik İşleri Genel Müdürlüğü.....	39
2.2.7	Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı.....	40
2.2.8	Ulaştırma, Haberleşme ve Denizcilik Bakanlığı Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı	41
2.2.9	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Gümrük Muhafaza Genel Müdürlüğü.....	42
2.2.10	Genelkurmay İstihbarat Başkanlığı	43
2.3	İstihbarat ile İlgili Kurulları	45
2.3.1	Kaçakçılık İstihbarat Koordinasyon Kurulu	45
2.3.2	Milli İstihbarat Koordinasyon Kurulu	45
2.3.3	Terörle Mücadele Koordinasyon Kurulu	46
2.4	Değerlendirme	47

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MEVCUT İSTİHBARAT SİSTEMİNDEKİ PROBLEMLER

3.1	Algı Sorunu	49
3.2	Sistemsal Sorun	51
3.3	Yapısal Sorun	53
3.4	Ekol Sorunu	55
3.5	Eğitim Sorunu	58
3.6	Hukuksal Sorunlar.....	63
3.7	Kurumlararası Çatışma/Çekişme Sorunu.....	65
3.8	Şeffaflaşmama Sorunu.....	67
3.9	İşbirliği ve Koordinasyon Sorunu.....	68
3.10	Denetim Sorunu.....	68
3.11	Diğer Sorun Alanları.....	69
3.12	Değerlendirme	69

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DİĞER ÜLKELERİN İSTİHBARAT YAPILANMALARI

4.1	Almanya (BfV-BND).....	73
4.1.1	BfV (Federal Anayasayı Koruma Teşkilatı)	73
4.1.2	BND (Federal İstihbarat Teşkilatı).....	74
4.2	Amerika Birleşik Devletleri (FBI-CIA)	75
4.2.1	FBI (Federal Soruşturma Bürosu).....	75
4.2.2	CIA (Merkezi Haberalma Teşkilatı).....	76
4.3	Fransa (DST-DGSE)	77
4.3.1	DST (Fransız Güvenlik ve İstihbarat Teşkilatı).....	77
4.3.2	DGSE (Fransız Dış İstihbarat Servisi)	78
4.4	İngiltere (MI5-MI6)	79
4.4.1	MI5 (Güvenlik Servisi).....	79
4.4.2	MI6 (Gizli İstihbarat Servisi).....	80

4.5	İsrail (SHIN BET-MOSSAD)	81
4.5.1	SHIN BETH (Genel Güvenlik Servisi).....	82
4.5.2	MOSSAD (İstihbarat ve Özel Görevler Enstitüsü)	82
4.6	Rusya Federasyonu (FSB-SVR)	83
4.6.1	FSB (Federal Güvenlik Servisi)	84
4.6.2	SVR (Dış İstihbarat Servisi)	84
4.7	Diğer Bazı Ülkelerin İstihbarat Teşkilatları.....	85
4.8	Değerlendirme.....	87
SONUÇ.....		90
KAYNAKÇA.....		95
TÜRKÇE ÖZET		102
İNGİLİZCE ÖZET.....		104
EKLER		106
EK-1	İstihbarat İle İlgili Yasal Mevzuat Listesi.....	107
EK-2	Yıllara göre MİT Teşkilat Şemaları.....	108
EK-3	BEK Çerçevesinde Talep Edilen Bilgi ve Gelen Cevaplar.....	114
EK-4	İstihbarat Konusuyla İlgili Yapılan Yüksek Lisans Tez Çalışmaları... 	121
EK-5	İstihbarat Konusuyla İlgili Yapılan Doktora Tez Çalışmaları.....	123
EK-6	İstihbarat ile İlgili Akademik Çalışma Usulleri Kapsamında Yazılan Kitaplar.....	124

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİN

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
a.g.d.m.	: Adı Geçen Derlemedeki Makale
a.g.e.	: Adı Geçen Eser
a.g.k.	: Adı Geçen Kanun
a.g.m.	: Adı Geçen Makale
a.g.t.	: Adı Geçen Tebliğ
a.g.s.	: Adı Geçen Sözlük
a.g.y.l.	: Adı Geçen Yüksek Lisans Tezi
Arş.	: Araştırma
BEK	: Bilgi Edinme Hakkı Kanunu
BfV	: Bundesamt für Verfassung Schutz - Anayasayı Koruma Teşkilatı
Bkn.lığı	: Bakanlığı
Bşk.lığı	: Başkanlığı
BND	: Bundesnachrichtendienst - Federal İstihbarat Teşkilatı
CIA	: Central Intelligence Agency - Merkezi Haberalma Teşkilatı
COMINT	: Communication Intelligence - İletişim İstihbaratı
Çev.	: Çeviren
D.	: Daire
DCAF	: Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces-Silahlı Kuvvetlerin Demokratik Kontrol Merkezi
Der.	: Derleyen
DST	: Direction de la Surveillance du Territoire- Güvenlik ve İstihbarat Teşkilatı
DGSE	: Direction Generale de la Securite Exterieur – Dış İstihbarat Teşkilatı
Ed.	: Editör
EGM	: Emniyet Genel Müdürlüğü
ELINT	: Electronic Intelligence - Elektronik İstihbarat
FBI	: Federal Bureau of Investigation - Federal Soruşturma Bürosu
FSB	: Federal'naya Sluzhba Bezopasnosti - Federal Güvenlik Teşkilatı
Gn.	: Genel

Gnkur.	: Genelkurmay
Güv.	: Güvenlik
İsth.	: İstihbarat
İBAM	: İstihbarat Bilimleri Araştırma Merkezi
İSAMER	: İstihbarat Araştırma Merkezi
HUMINT	: Human Intelligence – İnsan İstihbaratı
KDGM	: Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı
KİHBİ	: Kaçakçılık, İstihbarat, Harekât ve Bilgi Toplama
MASAK	: Mali Suçları Araştırma Kurulu
MAH	: Milli Amale Hizmeti Riyaseti
MEH	: Milli Emniyet Hizmeti Riyaseti
MGK	: Milli Güvenlik Kurulu
MI5	: Military Intelligence Section Five/Security Service Güvenlik Servisi
MI6	: Military Intelligence Section Six/Secret Intelligence Service- Gizli İstihbarat Teşkilatı
MİT	: Milli İstihbarat Teşkilatı
MGK	: Milli Güvenlik Kurulu
md.	: Madde
Md.	: Müdür
MOSSAD	: Mossad le Modiyn ve le Tafkidim Meyuhadim- İstihbarat ve Özel Görevler Enstitüsü
Nu.	: Numara
NSA	: National Security Agency- Ulusal Güvenlik Teşkilatı
PVSK	: Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu
SAREN	: Stratejik Araştırmalar Enstitüsü
Shl.	: Sahil
SIGINT	: Signals Intelligence-Sinyal İstihbaratı
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
SHIN BETH	: Sherut ha Bitachon ha Khali (Shabak)-Genel Güvenlik Servisi
SVR	: Sluzhba Vneshney Razvedki-Dış İstihbarat Servisi
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi

TİB	: Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TSK	: Türk Silahlı Kuvvetleri
vb.	: Ve Benzerleri
vd.	: Ve Diğerleri
YÖK	: Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı

TABLÖLAR VE ŞEKİLLER DİZİNİ

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo-1 : Kurumların İstihbarat Açısından Sorumlu Olduğu Alanlar	47
Tablo-2 : Yıllara Göre İstihbarat Konusundaki Yüksek Lisans Tez Sayısı....	59
Tablo-3 : Yıllara Göre İstihbarat Konusundaki Doktora Tez Sayısı.....	60
Tablo-4 : İstihbarat Eğitimi Veren Eğitim Öğretim Kurumları	61
Tablo-5 : İstihbarat Konulu Bilimsel Etkinlikler.....	63
Tablo-6 : Diğer Bazı Ülkelerin İç ve Dış İstihbarat Teşkilatları.....	87

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sekil 1 : Devlet İstihbarat Sisteminde Yer Alan Merkezi Kurumlar.....	23
Sekil 2 : Devlet İstihbarat Sisteminde Taşra Yapılanması.....	23
Şekil-3 : MİT Müsteşarlığı Teşkilat Şeması	25
Şekil-4 : MGK Genel Sekreterliği Teşkilat Şeması	26
Şekil-5 : Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı Teşkilat Şeması.....	28
Şekil-6 : Başbakanlık Güvenlik İşleri Gn.Md.lüğü Teşkilat Şeması.....	29
Şekil-7 : İçişleri Bkn.lığı Güvenlik ve İstihbarat Birimleri Teşkilat Şeması....	30
Şekil-8 : KİHBİ D.Bşk.lığı Teşkilat Şeması	31
Şekil-9 : İller İdaresi Genel Müdürlüğü Güvenlik Koordinasyon D.Bşk.lığı Teşkilat Şeması.....	32
Şekil-10 : J.İsth.Bşk.lığı Teşkilat Şeması.....	34
Şekil-11 : Emn.İsth.D.Bşk.lığı Teşkilat Şeması.....	36
Şekil-12 : Emn.İsth.D.Bşk.lığı Ayrıntılı Teşkilat Şeması.....	37
Şekil-13 : Shl.Göv.K.lığı İsth.Bşk.lığı Teşkilat Şeması.....	38

Şekil-14: Dışişleri Bkn.ıııı Araşt. ve Gv. İşl.Gn.Md.lüğü Teşkilat şeması...39	39
Şekil-15: Maliye Bkn.ıııı MASAK Bşk.ıııı Teşkilat şeması.....40	40
Şekil-16: Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı Teşkilat şeması.....41	41
Şekil-17: Gümrük Muhafaza Gn.Md.lüğü Teşkilat şeması.....42	42
Şekil-18: Gnkur.İsth.Bşk.ıııı Teşkilat şeması.....44	44
Şekil-19: MİT'in 85'inci Kuruluş Yıldığnm Kutlamalarına ait Fotoğraf.....53	53

GİRİŞ

İnsanoğlunun merak duygusuyla, “başlangıçta falcılığa ve astrolojiye dayanan istihbarat, sonraları ayrıntılı keşfe dönüşmüştür.”¹ Hz. Nuh’un, yaşanan tufandan sonra güvercinleri keşif amacıyla kullanmaya başlaması ile birlikte istihbarat faaliyetleri tarihi süreç içerisinde yerini almaya başladığı yönünde değerlendirme yapmak mümkündür. Başlangıçta gözleme dayanan istihbarat, sonraları sistemli istihbarat faaliyetine dönüşmeye başlamıştır. Bu kapsamda Mısır’lılar, Çin’liler ve İtalyan’ların istihbarat ile ilgili konularda etkili faaliyet gösterdikleri tarihi kaynaklarda yer almaktadır. Milattan önce 500 civarında yaşadığı bilinen ünlü Çin Düşünürü ve Komutanı Sun-Tzu istihbarat dünyasında önemli bir yer edinmiştir. Sibel Özbodun tarafından tercüme edilen Sun-Tzu’nun “Savaş Sanatı” adlı eserinde: “Bir orduya saldırmak, bir şehri kuşatmak ya da birini öldürmek istediğinde önce savunmayı yapan komutanların kim olduklarını, yardımcılarını, ziyaretçilerini, kapı muhafızlarını ve kâhyalarını öğrenmelisin, bu yüzden casusların bu bilgileri bulup sana getirmeliler”² demektedir. Fransız Politikacı ve Generali Napolyon da yüzyıllar sonra Sun-Tzu’yu doğrular nitelikte istihbarat ve istihbaratçının önemini “Bir casus yerinde ve zamanında, cephedeki binlerce askere denktir. İnanın bana, savaşların sonuçları incelendiğinde topçunun, süvarinin, piyadenin kahramanlıkları, casusların şu göze görünmez, lanetli ordusu yanında hiç kalır!”³ sözleriyle açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Tarihin en eski devirlerinden itibaren devletlerin hayatîyetlerini devam ettirebilmek için istihbarat ve pek tabii bunu temin edecek teşkilatlara ihtiyaç duydukları bir hakikattir. Günümüzde de en küçük devletten en büyüğüne kadar, bütün devletlerin birer istihbarat

¹ Erdal İler, **Türkler’de İstihbarat**, Mart 2001, http://www.mit.gov.tr/text_site/birinci_bolum_A.html (Erişim Tarihi: 07.02.2012)

² Sun TZU, **Savaş Sanatı**, Çeviri: Sibel Özbudun, Zeynep Ataman, Anahtar Kitapevi Yayınları, Ankara, 1992, s. 199

³ Ali Kuzu, **MİT Mossad CIA Gladio**, Bilge Karınca, İstanbul, 2007, s. 13

teşkilatına sahip olduğunu biliyoruz.⁴ İkinci Dünya Savaşından sonra dünya iki kutuplu bir yapıya bürünmüştür.

Soğuk Savaş sonrası dünyadaki gelişmelere paralel olarak küresel güçler, istihbarat kavramlarını ve sistemlerini geliştirmiş, dönüştürmüş, ekonomik ve örtülü operasyonları ön plana çıkartmışlardır. İstihbarat teşkilatlarında yaşanan büyük gelişmeler ve günümüze uygun yapılanmalar hızla devam etmektedir. Ancak, Türkiye'deki mevcut istihbarat sisteminden kaynaklanan sıkıntılar nedeni ile sistemsel olarak istihbaratın dönüşüm ve değişiminin yeterli seviyede olmadığı değerlendirilmektedir. Bu noktadan hareketle, Türkiye'deki istihbarat sisteminin kamu güvenliği kapsamında iç istihbaratın sistemsel boyutu açısından, sorgulanması ve üzerinde çalışılması gereken bir konu olduğu varsayılmaktadır.

Araştırma, istihbarat faaliyetlerinin çok geniş bir alana sahip olması nedeni ile Devlet İstihbarat Sisteminin kamu güvenliği boyutunda incelenerek, iç ve dış istihbarat çerçevesinde, iç istihbarat kapsamında sınırlandırılarak çalışılmıştır.

Çalışmada, istihbarat konusu ile birlikte Türkiye Cumhuriyetinin istihbarat alanında kurduğu teşkilatlar ve ilgili diğer kurum ve kuruluşlar hakkında açık kaynaklarda yer alan ve erişilebilen bilgiler bir araya getirilerek derlenmiş, Bilgi Edinme Hakkı Kanunu ve Yönetmeliği çerçevesinde ilgili kurumlardan bilgi talebinde bulunulmuş, konu ile ilgili literatür taraması yapılmış, istihbarat sistemdeki sorunlar, genel ve kamu güvenliği çerçevesinde tespit edilmiştir. Ayrıca istihbarat konusunda ekolleşmiş ülkelerin istihbarat yapıları, iç ve dış istihbarat açısından incelenmiştir.

Sonuç olarak: Türkiye'nin bölgesel bir güç ve küresel bir aktör konumuna gelme gayretleri, bulunduğu coğrafi konum ile iç dinamikleri dikkate alındığında, merkezi ve operasyonel bir iç istihbarat yapılanmasına gereksinim duyduğu değerlendirilmektedir.

⁴ Hamit Pehlivanlı, **Kurtuluş Savaşı İstihbaratında Tedkik Heyeti Amirlikleri**, Gnkur. Basımevi, Ankara, 1993, s. 67

Devlet İstihbarat Sisteminde, iç istihbarat üretme faaliyetlerinin kamu güvenliği kapsamında yeniden değerlendirilerek, günün şartlarını karşılayabilen, geleceğe hazır, yeni bir iç istihbarat modeli ve teşkilatı ihtiyacı bulunduğu savı, tezin temel argümanını oluşturmaktadır.

Bu kapsamda realist bakış açısı ile mevcut istihbarat sisteminin durum analizi sonucunda oluşan öneri: Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığının bir koordinasyon makamı değil, iç istihbarat teşkilatı hüviyeti kazanması gereken bir kurum olması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. MİT, Emn.Gn.Md.lüğü ve J.Gn.K.lığı görev ve sorumlulukları arasında bulunan iç istihbarat üretme faaliyetlerini, kamu güvenliği kapsamında yeniden değerlendirilerek; MİT Güvenlik İstihbarat Başkanlığı, İstihbarata Karşı Koyma Başkanlığı, Yurtiçi Daire ve Bölge Bşk.lıkları/Md.lükleri, Emniyet İsth.D.Bşk.lığı ile Jandarma İsth.Bşk.lığı ile Terörle Mücadele D.Bşk.lıklarının merkezi ve taşra yapılanmalarının, Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı çatısı altında birleştirilerek, ortak gayret kullanımını hedefleyen, kaynakların etkin bir şekilde kullanılmasını sağlayan, günün şartlarını karşılayabilen, geleceğe hazır yeni bir iç istihbarat teşkilatı önerisi sunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

İSTİHBARAT VE GÜVENLİK KAVRAMI

İstihbarat ve güvenlik kavramı toplumların kültürel yapıları, tarihi süreçleri ve gelişmişlik düzeylerine göre farklılık arz etmektedir. Bunun temel nedeni olarak, devletlerin kuruluş aşamasından günümüze kadar yaşadıkları coğrafyaların durumu, coğrafi koşullar, tehditler, savaşlar, göçler, isyanlar, darbeler vd. neticesinde oluşan nüfus ve sosyo-kültürel yapının sonucunda istihbarat ve güvenlik ile ilgili farklı tanımlamalar ve algılamalar ortaya çıkmaktadır.

1.1 İstihbarat Kavramı

İstihbarat ve istihbarat faaliyetleri ile ilgili ilk bulgular, Nuh Tufanına kadar götürülmektedir. Toplumlar, geçmişten günümüze kadar istihbarat sayesinde birbirleri hakkında bilgi toplamışlar ve bunun neticesinde etkileşerek gelişmişlerdir. Bu kadar eski dönemlere uzanan istihbarat olgusu, toplumların algıları çerçevesinde farklı şekillerde tanımlanmaktadır.

İstihbarat kavramının, tanımını yapmak kolay değildir. Çeşitli kaynaklarda bazı klasik tariflere rastlanmaktadır. Ancak, üzerinde herkesin fikir birliği içerisinde olduğu bir tanıma ulaşmak mümkün değildir.⁵

İstihbarat, Türk Dil Kurumunun Türkçe Sözlüğüne göre; “Haber, bilgi alma. İstihbar etmek, haber almak, duymak, öğrenmek. İstihbar’ın çokluk biçimi. Yeni öğrenilen bilgiler, haberler, bilgi toplama, haber alma”⁶ olarak tanımlanmaktadır.

Türkçe’de “istihbarat” dediğimiz kelime ve olgu, aynı anlama gelen, biraz daha dilimize uygun olan “haber alma” fiilinin aynısıdır. Her iki deyimde de “haber” kelimesi esastır ve Arapça kökenlidir.⁷ İngilizcede istihbarat

⁵ Ünal Acar, Ömer Urhal, **Devlet, Güvenlik, İstihbarat, Terörizm**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2007, s. 191

⁶ Türk Dil Kurumu, **Türkçe Sözlük**, Cilt-1,A-J, 9.Baskı, Ankara, 1998, s. 1107

⁷ Kemal Girgin, **Uluslararası İlişkiler Modern İstihbarat ve Türkiye**, Okumuş Adam Yayınları, İstanbul, 2003, s. 122

kelimesinin karşılığı olan kelime “intelligence” ve akıl, zekâ, anlayış haber, bilgi ve istihbarat anlamına gelir. İngilizcede vurgu, haberin toplanmasında değil, toplananların birleştirilmesinde ve değerlendirilmesindedir.⁸ Bu kapsamda, anlam açısından İngilizcedeki intelligence kelimesi, istihbarat kavramı ile daha iyi örtüşmektedir.

Çok değişik tanımları yapılan istihbarat, genel anlamda, gelecekteki gerçekleşebilecek olaylarla ilgili en doğru tahmini yapabilmek için gizlilik, tarafsızlık, doğruluk ve süreklilik ilkelerine göre toplanan bilgilerin değerlendirilmesi ile ilgili çalışmalardır.⁹ Belli bir konuda elde edilen bilgiye istihbarat denmekle birlikte bu daha çok haber olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla, herhangi bir konuda, açık veya kapalı kaynaklardan elde edilen bilgiler haber niteliği taşımaktadır.¹⁰ Kavram olarak istihbarat sadece bilgi ve haber elde etmek değil, aynı zamanda bunların tasnifi, incelenmesini, değerlendirilmesini ve kullanılması için dağıtımını da kapsar. Kelime anlamının ötesinde istihbarat kısaca, işlenmiş ve kullanılmaya hazır olan her türlü bilgiyi içerir.¹¹

İstihbarat ile ilgili kabul edilen ortak bir tanım bulunmamaktadır. İstihbaratın farklı kaynaklarda değişik şekillerde tanımlandığı görülmektedir. Milli İstihbarat Teşkilatı resmi internet sitesinde İstihbarat nedir? sorusuna cevaben: “Devletler, kendilerini korumak için, ülkelerinde ve diğer ülkelerde neler olup bittiği hakkında sürekli bilgi toplar. Üstelik bu bilgi, sadece görünürde yaşananların değil, aynı zamanda araştırmalarla ortaya çıkarılan durum ve olayların bilgisidir. Devletler, ileride yaşanabilecek sorunları, tehditleri, tehlikeleri önceden tahmin edebilir ve gerekli önlemleri alabilir.”¹² şeklinde ifade edilmiştir. Emniyet Genel Müdürlüğü İstihbarat Daire Başkanlığı ise istihbaratı “çok farklı şekilde tanımlanan istihbarat, kısaca, ihtiyaç duyulan alanlarda, çeşitli imkân ve vasıtalarla, elde edilen bilgilerin

⁸ Ümit Özdağ, **İstihbarat Teorisi**, Kripto Yayınları, Ankara, 2008, s. 17

⁹ Ünal Acar, **İstihbarat**, Akçağ Yayınevi, Ankara, 2011, s. 73

¹⁰ Halil Karataş, **Devlet Güvenliği ve İstihbarat**, Kenan Ofset, İstanbul, 2009, s. 218

¹¹ Korkmaz Tağma, **Yeniden Yapılandırma Kuralları**, İkinci Baskı, TİMAŞ, İstanbul, 2001, s. 123

¹² Milli İstihbarat Teşkilatı Çocuk Sayfası, <http://www.mit.gov.tr/cocuk.html> (Erişim Tarihi:16.01.2012)

işlenmesi, değerlendirilmesi ve yorumlanarak bunlardan bir sonuç çıkartılması”¹³ şeklinde tanımlamaktadır.

Ayrıca istihbarat kavramı konusunda araştırmacılar da farklı tanımlamalar yapmaktadır. Örneğin Tezsever’in Yunusoğlu’ndan aktardığına göre: “Neticede istihbarat denilince, milletlerin faaliyetlerini yakından izleyen keskin bir göz, milli güvenliği sarsacak huzursuzluklara dair en ufak fısıltıyı bile duyabilen hassas bir kulak, devamlı toplumun nabzını yoklayan hünerli bir el ve bugünün gerçeklerinin ötesinde, yarının ihtimallerini de düşünebilen süper bir zekâdan oluşan beyin anlaşılır.”¹⁴

Haber, bilgi ve istihbarat kavramlarının sıkça birbirine karıştırılan kavramlar olduğu görülmektedir. Bunun temel nedeni ise, istihbaratın Türkiye’de sürekli uzak durulan, bilimsel anlamda yeterince incelenemeyen, incelenemeyen ve de irdelenmeyen bir kavram olmasına bağlamak mümkündür. Bu kısırlığın sonucu olarak, Türkiye’de istihbarat ile ilgili entelektüel bilgi birikimi oluşmamış, çağa uygun değişim ve gelişmeler yeterince gözlenememiştir.

Sonuç olarak istihbarat kavramı; birçok farklı kaynak ve vasıttan elde edilen haber, veri, duyum ve bilgilerin geçmişte elde edilen bilgilerle analitik karşılaştırılması, kıymetlendirilmesi ve analizi sonucunda değerli bilgiye dönüştürülerek üretilen ürünün istek yapan birimlere iletilmesine ve karar vericiler tarafından karar alma sürecinde kullanılmasına kadar geçen süreç olarak tanımlamak mümkündür. Karar vericiler ve ülkeler açısından, gelecekte meydana gelmesi muhtemel gelişmelere yönelik hareket tarzlarının ortaya çıkartılması ve uygun hareket tarzlarının belirlenebilmesi için istihbarat, hayati öneme haiz bir unsurdur. Bu nedenle üretilen istihbarat karar vericilere ve istihbarat isteğinde bulunan kurumlara ulaştırılabildiği takdirde bir anlam ve değer kazanmaktadır.

¹³ Emn.İsth.D.Bşk.lığı, **İstihbarata İlişkin İstihbarat ve Önemi**, https://www.egmidb.gov.tr/index.php?page=about_intelligence (Erişim Tarihi:05.12.2011)

¹⁴ Serhat Tezsever, **Milli Güvenliğimiz İçinde İstihbarat**, İkinci Baskı, Emn.Gn.Md.lüğü Basımevi, Ankara, 2000, s. 99

1.2. Fonksiyonlarına Göre İstihbarat

İstihbarat örgütleri miktarları inanılmaz ve tolere edilemez boyutlardaki istihbaratı depolayıp, işlemek zorundadır.¹⁵ 21'nci yüzyıl ile başlayan Bilgi Çağı ile birlikte İstihbarat; Antropoloji, Bilişim, Coğrafya, Ekonomi, Felsefe, Filoloji, Halkla İlişkiler, Hukuk, İktisat, İstatistik, İşletme, Kamu Yönetimi, Mantık, Medya, Psikoloji, Sosyoloji, Siyaset Bilimi, Tarih, Teoloji, Toplum Mühendisliği, Uluslararası İlişkiler vb. bilim dallarının tamamından belli ölçülerde yararlanan, insan odaklı multidisipliner bir faaliyet alanı olmaktadır.

İstihbarat, devlet yapısı içerisinde incelendiğinde, kullanılan vasıtalar ve icra edilen faaliyet alanlarına göre iç istihbarat, dış istihbarat, askeri istihbarat, elektronik (sinyal, iletişim, haberleşme, radar, bilişim teknolojileri vd.) istihbarat gibi fonksiyon sahalarına ayrılmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri ve bazı ülkeler Kaçakçılık, Narkotik ve Organize Suçlarla Mücadele içinde ayrı istihbarat teşkilatları kurmuşlardır.

Türkiye'de, istihbaratın genel sorumluluğu 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanununa istinaden MİT'e, 2559 sayılı Polis Vazife ve Selahiyeti Kanunu'nun Ek-7'nci maddesine göre ise Emniyet İsth.D.Bşk.lığına iç istihbarat üretme sorumluluğu verilmiştir. Ayrıca, 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Hakkındaki Kanun çerçevesinde J.Gn.K.lığı kamu düzeninin korunması için bilgi toplama ve istihbarat faaliyetleri icra etmektedir.

Diğer kurum ve kuruluşlar ile Türk Silahlı Kuvvetleri'nin iç istihbarat ile ilgili doğrudan herhangi bir sorumluluğu, görevi veya faaliyeti kanunlara göre bulunmamaktadır. İstihbarat ile ilgili birtakım araştırmacıların yaptığı yüzeysel incelemelerin sonucu, bazı kurum ve kuruluşların iç istihbarat ile ilgili doğrudan sorumlu oldukları yönündeki yapılan değerlendirmeler, bu konuda yanlış bilgilendirmeye yol açmaktadır.

Ayrıca, Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı, İçişleri Bakanlığı Kaçakçılık, İstihbarat, Harekât ve Bilgi Toplama Daire Başkanlığı, Maliye Bakanlığı Mali

¹⁵ Nedret Ersanel, **Siber İstihbarat**, ASAM, Ankara, 2001, s. 10

Suçları Araştırma Kurul Başkanlığı, Ulaştırma, Haberleşme ve Denizcilik Bakanlığı Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı, Gümrük Muhafaza Genel Müdürlüğü Kaçakçılık, İstihbarat ve Narkotik Gümrük Muhafaza Şube Müdürlükleri, Jandarma Genel Komutanlığı İstihbarat Başkanlığı ile Sahil Güvenlik Komutanlığı İstihbarat Başkanlığı görev verilen ve görev sahaları kapsamında istihbarat faaliyetleri konusunda yetkilendirilmiş diğer kuruluşlardır. Doğrudan veya dolaylı istihbarat sorumluluğu bulunan tüm kurumlar Türkiye’de iç istihbarat sistemine katkı sağlamaktadırlar.

1.2.1 İç İstihbarat

İç İstihbarat Acar ve Urhal’a göre; devletlerin yönetim biçimini bozmak, rejimi değiştirmek, fertler arasında düşmanlık sokmak, hükümete olan güveni sarsmak, halk arasında etnik, din, mezhep, tarikat ayrılıkları veya ideolojik ayrılık yaratmak amacıyla yapılan faaliyetleri ortaya çıkarıp zararsız hale getirmek ve casuslukla mücadele etmek amacı güden istihbarat faaliyetidir.¹⁶ Ancak, eskiden iç istihbarat, şahısların, kralların ve rejimlerin korunmasını hedef tutarken, bugün Devletin iç güvenliğini korumayı gaye edinir.¹⁷

Dünyadaki uygulamalarına baktığımızda; iç istihbarat teşkilatları, iç güvenlikle ilgili bilgi toplamak, değerlendirmekle görevlidir. İç istihbarat devlet güvenliği başta olmak üzere; toplumun teröre, espionaja, sabotaja, aşırıcılığa, organize suçlara, uyuşturucu ile ilgili suçlara karşı korunmasına yönelik çalışmaktadır.¹⁸ İç istihbarat faaliyetleri, kamunun gereksinimini karşılayacak, Anayasa’ya da sadık kalacak şekilde, ülke güvenliğine ve anayasal düzene yönelik tehditleri engellemek, terörle mücadeleye katkıda bulunmak olmalıdır.

Günümüzde iç istihbarat teşkilatları; ülke bütünlüğünü korumaya yönelik faaliyetler öncelikli olmak üzere, terörle mücadele, hükümet dışı organizasyonların toplum üzerindeki olumsuz faaliyetleri ile bilişim sistemleri ve sosyal medyaya odaklanmaktadırlar. İç istihbarat teşkilatları faaliyetlerini

¹⁶ Acar, Urhal, a.g.e., s. 209

¹⁷ Aziz Yakın, **İstihbarat Casusluk ve Casuslukla Mücadele**, İkinci Baskı, Dışişleri Akademisi Yayınları S. 3, Ankara, 1969, s. 37

¹⁸ Mutlu Köseli, **İstihbarat Temel Hususlar ve Güncel Konular**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2011, s.160

kanunlar çerçevesinde yürütmekle mükelleftirler. Dış istihbarat faaliyetlerinde ise kanunlar tam anlamı ile bağlayıcı olamamaktadır.

1.2.2 Dış İstihbarat

Devletler, etki ve ilgi sahalarındaki ülkeler başta olmak üzere, dünya genelinde meydana gelen sosyal, politik, ekonomik, coğrafi vd. olayları dış istihbarat teşkilatları ile takip etmektedir. Ülke güvenliği sınırların ötesinden başlar teorisi de dış istihbaratın gerekliliğine vurgu yapmakta, devletlerin güvenliklerinde dış istihbarat unsurunun ne kadar önemli bir rolü olduğunu hatırlatmaktadır.

Köseli'ye göre dış istihbarat teşkilatlarının; dış güvenlikle ilgili bilgi toplama ve değerlendirme görevi vardır. Bu amaçla yabancıların niyetleri, kapasiteleri ve faaliyetleri hakkında gerekli bilgileri toplamaktadır.¹⁹ Batı'da dış istihbarat teşkilatları, sadece devlet başkanı veya başbakana hesap veren, güçlü yapılarıdır. Bunlar parti politikasından uzaktırlar. Hükümetlerin her değişiminde üst kademelerinde değişiklik yapılmaz.²⁰

Urhal ve Acar ise Dış İstihbaratı: Hedefimiz olan devletin, topyekûn gücünü, kabiliyetini ve niyetini ortaya çıkarmak için yürütülen faaliyettir. Dış istihbaratın içine, casusluk, propaganda, psikolojik harekât ve sabotaj faaliyetleri girer²¹ şeklinde tanımlamaktadırlar. Ancak dış istihbarat sadece çevre kuşak ülkeler ile hedef ülkelere değil, ülkelerin milli menfaatleri doğrultusunda sınırların ötesinde ve küresel boyutta düşünülmelisi gereken bir faaliyettir. Dış istihbaratta en fazla kullanılan bilgi toplama kaynağı insandır. Bu noktadan hareketle ülkeler, ulusal menfaatleri çerçevesinde, diğer faaliyetlerinin yanında en önemli yöntem olarak örtülü faaliyetleri ve bu kapsamda insanı kullanmaktadırlar. Dış istihbaratta, insan istihbaratının rolü her geçen gün artmaktadır.

¹⁹ Köseli, a.g.e., s. 160

²⁰ Kaya Karan, **Türk İstihbarat Tarihi**, Truva, İstanbul, 2008, s. 14

²¹ Acar, Urhal, a.g.e., s. 209

1.3.İstihbarat Çeşitleri

İstihbarat seviyesine, üretim şekline ve kaynaklara göre olmak üzere üç şekilde sınıflandırılmaktadır.

1.3.1 Seviyelerine göre istihbarat; Stratejik, Operatif ve Taktik istihbarattır. Köseli'nin Kruys'tan aktardığına göre, stratejik istihbarat için gereken bilgiler gizli olmak zorunda değildir, açık kaynaklardan toplanan bilgilerde bunu sağlayabilir ama bunun için gerekli şart ise yetişmiş analizcilerin varlığıdır.²² Stratejik İstihbarat kendi içerisinde sekiz ana bölüme ayrılır. Bunlar;

- Askeri İstihbarat
- Biyografik İstihbarat
- Ekonomik İstihbarat
- Bilimsel ve Teknolojik İstihbarat
- Ulaşım ve İletişim İstihbaratı
- Coğrafya İstihbaratı
- Siyasal İstihbarat
- Sosyolojik İstihbarattır.²³

1.3.2 Üretim şekillerine göre; Temel, Cari ve Hedef istihbaratı olarak sınıflandırılmaktadır.

1.3.3 Kaynaklarına göre, Açık Kaynak istihbaratı, Görüntü İstihbaratı, İnsan İstihbaratı, Radar (İzleme, Ölçme ve İz) İstihbaratı, Sinyal (İletişim, Elektronik, Cihaz Sinyali) ve Teknik İstihbarat olmak üzere altı ana başlık altında toplanmaktadır.

Açık Kaynaklar, günümüzde en fazla istihbarat üretme imkânı bulunan alan kabul edilmektedir. Açık Kaynaklardan (internet, yazılı, işitsel, görsel medya, akademik yayınlar, kitaplar v.d.) toplanan veri, bilgi, haber, duyum, görüntü

²² Köseli, a.g.e., s. 29

²³ Ümit Özdağ, **Avrasya Dosyası İstihbarat Özel**, Stratejik İstihbarat, Ankara, 2002, s. 115

v.d. işlenmesi neticesinde üretilen istihbarat, toplam istihbaratın %85'ini²⁴ oluşturduğu birçok farklı kaynakta yer almaktadır. Geriye kalan %15'lik²⁵ kısmın ise, %10'u kapalı kaynaklar (insan istihbaratı), %5'i ise teknik, elektronik ve görüntü istihbaratı ile toplandığı bilgisi mevcuttur.

Küreselleşen dünya koşullarında haber alma özgürlüğünün gittikçe yaygınlaşması, sosyal medya uygulamalarının gelişmesi, İnternet ve iletişim teknolojilerindeki baş döndürücü hız, açık kaynaklardan elde edilen istihbarı değeri olan bilgiye ulaşma imkânlarını arttırmıştır. Açık kaynaklarda yer alan veri, haber, görüntü ve bilgilerin istihbarata dönüştürülebilmesi faaliyetinin her geçen gün artarak devam ettiği, bu noktadan hareketle Açık Kaynak İstihbaratının öneminin daha da çok artacağı değerlendirilmektedir.

Küreselleşme ile birlikte, ülkeler farklı istihbarat disiplinlerine ihtiyaç duyar hale gelmişlerdir. Enerji Güvenliği Boyutunda İstihbarat, Tıbbi İstihbarat, Genetik İstihbarat, Ekonomik istihbarat ve Sanayi Casusluğu bu çeşitlenmenin örneklerini sergilemektedir. İstihbarat bağlamında dikkate alınacak diğer bir husus ise Toplum Mühendisliğidir. Örtülü faaliyetler kapsamında kitlelerin istenilen istikamette yönlendirilebilmesi için Psikolojik İstihbarat ile birlikte günümüzde en fazla kullanılan yöntem Algı Yönetim ve Toplum Mühendisliğidir. Ayrıca iletişim ve bilgi çağını yaşadığımız bu yüzyılda, Siber İstihbarat yeni bir istihbarat disiplini konumuna gelmektedir.

1.4 İstihbarat Çarkı

İstihbarat faaliyeti kesintisiz süren bir çalışma olup planlama, toplama, değerlendirme, üretim, dağıtım ve kullanım aşamalarından geçmektedir. Bu faaliyetin icrası istihbarat çarkı adı verilen bir metoda göre yapılmaktadır. İstihbarat çarkının safhaları batılı ülkeler ile Türkiye arasında bazı farklılıklar

²⁴ Sait Yılmaz, **Güvenlik ve İstihbarat**, Alfa Yayınları Basımevi, Ankara, 2006, s.169

²⁵ Mahmut Turhan, "**Dünya ve Yönetim Anlayışındaki Değişmeler Doğrultusunda İstihbarat Sistemlerinde Yeniden Yapılanma Gerekliliği**", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi, Ankara, 2004, s. 61

bulunmaktadır. Türkiye’de kabul gören ve MİT’in de resmi internet sitesinde yer verdiği istihbarat çarkı 4 aşamadan oluşmaktadır. Bu bölümleri sırasıyla;

- Planlama (istihbarat ihtiyaçlarının tespiti ve yönlendirilmesi)
- Toplama (Haberlerin toplanması) Toplama safhasında haber toplanmasına ilaveten; her türlü veri, duyum, emare, bilgi, görüntü, ses vb. hususlarda toplanmaktadır.
- Değerlendirme (Haberlerin İşlenmesi-Değerlendirilmesi)
- Dağıtım (İstihbaratın Yayımı ve Kullanımı) şeklindedir.

Dünya istihbarat literatüründe istihbarat çarkının; planlama ve yönetim, toplama, işlem ve süreç, analiz ve üretim ile dağıtım ve yayımlama olmak üzere birbirini takip eden beş adımdan oluştuğu kabul edilmektedir. Son yıllarda yönetim ve organizasyon alanındaki gelişmelere paralel olarak “değerlendirme ve geri besleme” safhası da altıncı adım olarak çarka dâhil edilmiştir.²⁶ İstihbarat Çarkının günümüz şartlarını dikkate alarak işletilmesinde; ihtiyacın belirlenmesi ve planlanması, duyum, emare, haber, veri, bilginin toplanması, işlenmesi ve analizi, değerlendirme sonucunda üretilen bilginin istihbarata dönüştürme çalışmalarının çok karmaşık olması, istihbarat üretiminin teknik ve bilimsel açıdan multidisipliner nitelikte bir yaklaşım ile çalışılmasını zorunlu kılmaktadır.

Filmler, gazeteler, televizyon, radyo yayınları ve hükümet raporları gibi açık kaynaklar heyecanlı casusluk romanlarından öte istihbarat hizmetinin temel kaynaklarıdır. Şüphesiz, bunların dışında genel bir ifadeyle örtülü olarak tanımlayabileceğimiz istihbarat elde etme yolları da kullanılmaktadır.²⁷

İç istihbaratın, dış istihbarattan farklı olarak istihbarat çarkı işletilirken, istihbarat üretim süreci kanunlara bağlı, hukuk kurallarına uygun olarak yapılmasını gerektirmektedir. Bu kapsamda istihbaratın hukuksal açıdan incelenme ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Ancak Türkiye’de, istihbaratın

²⁶ Hasan Ercan, “**Tarihi Derinlik İçinde Soğuk Savaş Sonrası Dünyada Yeni İstihbarat Kavramı**”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2006, s. 14

²⁷ Ersanel, a.g.e., s. 7

hukuksal açıdan yeterince incelenmediği veya incelenemediği, bu alanda akademik çalışma olmamasıyla ve de yayın azlığı ile açıklanabilir.

1.5 İstihbarat Hukuku

Toplumu oluşturan bireyler arasında birtakım sosyal ilişkilerin varlığı, bu ilişkilerin bir düzene bağlanması ihtiyacını doğurmuştur. Toplumsal yaşamın gereği olarak, hukuk ortaya çıkmış, toplum yaşamı içerisinde hukuk kuralları meydana getirmiştir. Toplamların genelinde hukuk ve hukuk kurallarından söz etmek mümkündür.

Devleti oluşturan birimler ile bireylerin aralarındaki karşılıklı hak ve sorumluluklar, hukuk ile düzenlenmektedir. Bu noktadan hareketle, istihbarat faaliyetlerinin bir hukuk düzenine bağlanması gerekmektedir. Bu kapsamda, toplumsal yaşam biçimi, güvenlik ihtiyaçları temini hususunu düzenleyen hukuki bir yapıya, istihbarat hukukuna ihtiyaç göstermektedir.

İstihbarat hukuku, genel hukuk tasnifi içerisinde kamu hukuku alanına giren bir hukuk dalı olarak değerlendirmek mümkündür. İstihbarat hukuku; bireysel anlamda güvenlik ihtiyacımız karşılanırken kişisel özgürlüklerimizin neresine kadar müdahale edilebileceğinin sınırlarının belirlendiği, kurumsal boyutta ise devletin bekası için faaliyetlerin hangi alanda ve sınırlarda yapılacağının açıklandığı, oluşabilecek ihtilafların çözümünde yol gösteren, uyulması gereken kurallar bütünü şeklinde tanımlamak mümkündür.

Hukuk devletin vazgeçilmezi ve temel unsuru, devletin her türlü eylem ve işleminin hukuk kurallarına uymasındır. Özellikle kişilerin özel alanına müdahaleyi gerektiren eylem ve işlemlerin yasal dayanaklarının çok iyi oluşturulması gerekmektedir.²⁸

İstihbarat faaliyetlerinin hukuk devleti çerçevesinde yürütülebilmesi için yasal dayanakla desteklenmesi gerekir. Hukuk devletin yapacağı her faaliyetin yasal bir dayanağının olması şarttır. Devletin istihbarat sistemini oluşturan

²⁸ Murat Durmuş, “Özel Hayatın Korunması Hakkı ve Bu Çerçeve İstihbarat Faaliyetleri”, Kırıkkale Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale, 2006, s. 151

kurumların da teşkilat ve yetkileri kanunlarda belirtilmiştir. Kanunlar, Kanun Hükmünde Kararnameler, Yönetmelikler İstihbarat hukukunun yazılı kaynaklarını oluşturmaktadır. Aynı zamanda bu kanunlar, İstihbarat Teşkilatlarının oluşumuna imkân sağlayan kanunlardır. Kurumlarda normlar hiyerarşisine uygun olarak yönerge ve talimatları çıkartmakla mükelleftirler. Yargısal olarak normlar hiyerarşisine uygun olmayan kurumsal konsept, doktrin ve yönergeler, yargı tarafından yasal dayanakdan yoksun kabul edilmektedir.

1.6 Güvenlik Kavramı

Güvenlik olgusu, insanoğlunun var oluşundan günümüze kadar sahip olmaya çalıştığı en temel değerlerden biridir. İlk insandan günümüze, güvenlik hep arzu edilen ve elde etmek adına mücadele verilen bir değer olmuştur.²⁹ Toplumsal yaşam biçimi ve ihtiyaçları arasında öncelikli sıralarda güvenlik ihtiyacı yer almaktadır. Bu noktadan hareketle, Türk Dil Kurumu sözlüğünde kelime olarak güvenlik; “toplum yaşamında kanuni düzenin aksamadan yürütülmesi, kişilerin korkusuzca yaşayabilmesi durumu, emniyet³⁰” şeklinde açıklanmıştır. Güvenlik, birey ya da toplumun huzur içinde yaşaması, iç ve dış tehditlere karşı korunabilme yeteneği ve kapasitesidir. Toplumsal yaşamın yazılı ve yazılı olmayan çeşitli kural, kanun ve ananelere göre herhangi bir aksaklığa, karışıklığa ve huzursuzluğa sebebiyet vermeden sürebilmesi için, içeriden ve dışarıdan gelebilecek her türlü müdahaleye karşı korunma hal³¹ olarak tanımlanmaktadır.

Güvenlik, insanların toplu olarak yaşamaya başlamaları ve devletler kurmalarıyla bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmış, kavram olarak bilimsel çalışmalara ancak İkinci Dünya Savaşından sonra konu olmuştur. Güvenlik kavramı, başlangıçta yalnız askeri ihtiyaçlar ve düzenlemeler için kullanılırken, günümüzde bir sosyal bilim kavramı olarak kullanılmaya

²⁹ Bilal Karabulut, **Güvenlik, Küreselleşme Sürecinde Güvenliği Yeniden Düşünmek**, Barış Kitap, Ankara, 2011, s. 251

³⁰ Türk Dil Kurumu, a.g.s., s. 915

³¹ Recep Zogo, “**Değişen Kamu Güvenliği Anlayışı: Özel Güvenlik Hizmeti Sunan ve Satın Alanlar Arasındaki Memnuniyet İlişkisi**”, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne, 2009, s. 6

başlanmıştır. İnsanların ve toplumların en temel güdüsü ve en ilkel ihtiyacı olan güvenlik karşılanamadığı takdirde, toplumların özgürlük ve refah arayışlarını gerçekleştirmeleri mümkün olamamaktadır.³² Ayrıca güvenliğin insan için önemini, Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi piramidinde güvenlik gereksiniminin insan için ikinci sırada yer vermesi ile anlamak mümkündür. Bu noktadan hareketle, birey için güvenlik olgusu aynı paralelde, devlet boyutunda da önem kazanmaktadır. Bu kapsamda, devlet ile ilgili ulusal güvenlik, milli güvenlik, devlet güvenliği vb. kavramlar gelişmiştir.

Korunma isteğiyle ortaya çıkan ve koruma dürtüsüyle kurumsallaşma eğilimine giren güvenlik, fonksiyonel olarak; personel güvenliği, sektör güvenliği, kamu güvenliği ve ulusal güvenlik gibi çeşitli alanlara göre sınıflandırılmaktadır. Bu alanlardan ulusal güvenlik; devletin her türlü dış ve iç tehditlere karşı korunması olarak tanımlanmakta ve istihbarat ile doğrudan ilişkilendirilmektedir.

1.7 Kamu Güvenliği

Kamu güvenliği, ülke sınırları içerisindeki toplumun kendisine ve devlete ait fiziki varlıkların, sosyal, psikolojik, kültürel dokunun, toplumsal yapının huzurunun muhafazası için yapılan faaliyetlerin genelidir.

Kamu güvenliği, sosyal yaşantının en temel gereksinimlerinden biri olma özelliğini taşıırken, bu ihtiyacın karşılanarak kamu güvenliğinin sağlanması ise, bir devletin en önemli ve en temel ödevlerinin başında gelmektedir.³³ Ayhan'ın Demir'den aktardığına göre: "Kamu güvenliği genel asayiş hizmetleri ile devlet sisteminin içe dönük güvenlik hizmetlerinden oluşan bir yapıdadır. Birey, toplum ve kamuoyu ile birlikte yönetim ünitelerinin karşılıklı ilişkisi söz konusudur. Bu açıdan birey ve devlet ilişkilerinin düzenlenmesi önemlidir."³⁴ Kamu güvenliği esas olarak vatandaşların yaşam haklarını

³² MGK Genel Sekreterliği, Sıkça Sorulan Sorular, **Dünyada ve Türkiye'de güvenlik ve milli güvenlik kavramları nasıl algılanmaktadır?** http://www.mgk.gov.tr/Turkce/sss.html#soru_1 (Erişim Tarihi: 14.09.2011)

³³ Safi Özmaya, "**Kamu Güvenliği Alanında Kriz Yönetimi**", Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla, 2010, s. 98

³⁴ Ufuk Ayhan, **Metropol Alanlarda Kamu Güvenliği**, Kripto Kitaplar, Ankara, 2008, s. 125

sağlayacak görevleri, devlet sorumluluğu çerçevesinde yerine getirmeyi ifade etmektedir. Devlet açısından güvenlik kavramı içerisinde kamu güvenliği, devlet ve vatandaş arasındaki üst düzeyde bir ilişkiyi işaret eder.³⁵ Bir ülkenin coğrafi sınırları içerisinde, muhtemel tehdit ve tehlikeden uzak olarak başta vatandaşların güvenliğini ve huzurunun sağlanması, daha sonra da sırası ile devlete ve özel kişilere ait binaların muhtemel sabotaj ve benzeri tehlikelere karşı korunması³⁶ iç güvenlik veya kamu güvenliği olarak tanımlanmaktadır.

Türkiye’de iç güvenlik kapsamında kamu düzeninin korunması ve kamu güvenliğinin sağlanması görevleri, İçişleri Bakanlığı’na bağlı olarak görev yapan emniyet, jandarma ve sahil güvenlik teşkilatları tarafından yürütülmektedir.³⁷ Türkiye’de kamu düzeninin tesisi, kolluk kuvvetleri sorumluluğundadır. Emn.Gn.Md.lüğü, J.Gn.K.lığı, Shl.Güv.K.lığı genel kolluk kuvveti olarak, Gümrük Muhafaza, Orman Muhafaza ve Zabıta görev mevzuatları çerçevesinde, sorumluluk alanlarında tanımlanan suçların işlenmesinin önlenmesi veya işlenen suçlarla ilgili olarak başlatılan soruşturmadaki görevleri kapsamında kolluk görevlisi sıfatını taşır ve kolluk kuvveti olarak tanımlanırlar.

1.8 Kamu Düzeni

Genel olarak kamu yararını, kamu vicdanı ile genel ahlâkı çok yakından ilgilendiren hususlar kamu düzeninin kapsamına girmektedir. Emniyet ve asayiş ile ilgili kanunların birçoğu aynı zamanda kamu düzeninin korunması düşüncesi ile konulmuştur. Kamu düzeni, Türkiye Cumhuriyeti’nin 1982 Anayasa’sının “Temel Hak ve Ödevler” başlıklı kısmında kullanıldığı anlamda toplumun barış, güven ve sağlık içinde hayatini sürdürmesi hali olarak tanımlanabilir.

Başka bir tanım ile kamu düzeni, “bir ülkede kamu hizmetlerinin iyi yapılmasına, devletin güvenliği ve düzeninin sağlanmasına ve bireyler arasındaki ilişkilerin hukuk ve ahlak kurallarına uygunluğunun sağlanmasına

³⁵ Ayhan, a.g.e., s. 130-131

³⁶ Bekir Çınar, **Devlet Güvenliği, İstihbarat ve Terör**, Sam Yayınları, Ankara, 1997, s. 61

³⁷ Turgut Göksu, **Güvenlik Yönetimi**, Seçkin, Ankara, 2009, s. 17

yarayan kurum ve kuralların tümüdür.”³⁸ Kamu düzenin tesisi ile ilgili doğrudan sorumlu olan unsurlar kolluk kuvvetleridir.

1.9 Güvenlik İstihbaratı

Hukuk Sözlüğü’ne göre Güvenlik İstihbaratı: “Anayasa’da (ya da benzeri belgelerde) tanımlanmış devletin işlevlerini hedef alan (yerel) tehditleri gözlemler. Diğer birçok şeyin yanı sıra, karşı casusluk, radikal sol ile sağ kanat faaliyetleri ve terörizmi gözlemlemeyle meşgul olur.”³⁹ Anayasal düzene ve ülke bütünlüğüne yönelik iç ve dış tehditlerin ortaya çıkmadan engellenmesi veya önlenmesi faaliyeti olarak ta tanımlanabilir. Güvenlik istihbaratı, ülke içi istihbarat faaliyetlerinin genelini oluşturmaktadır.

1.10 Kamu Güvenliğinde İstihbarat

Devlet istihbarat sistemi içinde, kamu güvenliği istihbaratı ile iç güvenlik istihbaratı kavramsal açıdan uyum göstermektedir. Ayrıca, kamu güvenliği istihbaratı, iç istihbarat ile güvenlik istihbaratı tanımlamalarıyla da örtüşmektedir. Kamu Güvenliği İstihbaratı bu bağlamda: Kamu güvenliğini tehdit eden bölücü, yıkıcı, terörist unsurların her türlü faaliyetleri, etnik kışkırtmalar, yönetime karşı başkaldırı ve isyan hareketleri, ülke rejiminin yeniden tanımlama girişimleri, toplumun huzurunun bozulmasına yönelik eylemler, ekonomik manipülasyonlar, kara propaganda ile mücadele ve casusluk faaliyetlerinin önceden tespit edilebilmesi ve engellenmesi maksadıyla yapılan istihbarat faaliyetlerinin geneli olarak tanımlanabilir.

Ayrıca, kamu güvenliğinde istihbaratı, genel anlamda ülke içi istihbarat faaliyetleri ve kamu güvenliğini ilgilendiren olaylar üzerine yapılan istihbarat çalışmaları olarak ta tanımlamak mümkündür.

Genel kolluk olarak belirtilen, polis, jandarma ve sahil güvenlik birimleri, kanunların kendilerine verdiği görev ve yetkiler çerçevesinde kamu düzenini

³⁸ Ercan Yılmaz, **Hukuk Sözlüğü**, Yorum Matbaacılık, Ankara, 1982, s. 553

³⁹ Bora İyiat, **Türk Derin Devleti**, Kripto Yayınları, Ankara, 2008, s. 17

koruma ve kollama ve suç ve suçlularla mücadele ederken doğal olarak bilgi ve haber toplayacaklardır. Dolayısıyla kolluk, herhangi bir suçun oluşmadan önlenmesinde ve suç oluşuktan sonra da suç soruşturmasında bilgi toplamak suretiyle haberdar olacaktır. Bu kapsamda icra edilecek suç istihbaratı kriminal istihbarat sorumluluğu olmalıdır.⁴⁰ Önleyici istihbarat faaliyetleri kapsamında, kolluk kavramı ile istihbarat arasındaki çizgi ihlal edilmemesi gerekmektedir.

1.11 Terörle Mücadelede İstihbarat

Kamu güvenliğini, ülkenin birlik ve bütünlüğünü tehdit eden en önemli iç tehdit unsuru terördür. Köseli'ye göre; 1960'lardan itibaren terörün karakterinin değişmesiyle, terörle mücadele, dolayısıyla da istihbaratın rolü değişmeye başlamıştır. Buna paralel olarak istihbaratın sürdürmeye çalıştığı mücadelede bir takım problemler ortaya çıkmıştır. Terörün eskiye oranla daha tehlikeli boyuta ulaşması, örgütleri deşifre etmenin ve örgütlere sızmanın zorluğu, terör örgütlerinin yapısının deşifresinin zorluğu, teknolojinin terör örgütleri tarafından etkili bir şekilde kullanılması olarak görülmektedir.⁴¹ Devlet idaresinin terörle mücadelede kullanacağı en etkili silah ve en önemli önleyici faktörü istihbarattır.

Dolayısı ile Türkiye veya hangi ülke olursa olsun iç problemlerini çözmek, dünya da saygın bir yer edinmek, haksız ithamlarla karşılaşmamak istiyorsa, cazibe ve caydırıcılığını arttırmak zorundadır.⁴² Bunu da başarmanın temel yolu, etkili bir terörle mücadele istihbarat konsepti belirlemeden geçmektedir.

1.12 Değerlendirme

İstihbarat ve güvenlik birbirinden bağımsız düşünölemeyecek, milletlerin hayatında yaşamsal öneme sahip iki kavramdır. Bu noktadan hareketle,

⁴⁰ Ömer Urhal, **Küreselleşen Dünyada Güvenlik**, İkinci Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2009, s. 543

⁴¹ Mutlu Köseli, **Terörle Mücadelede İstihbaratın Rolü**, Polis Bilimleri Dergisi, Cilt 11(2), Ankara, 2011, s. 61

⁴² İdris Bal, **Güvenlik Kıskaçında Türkiye**, Lalezar Kitapevi, Ankara, 2009, s. 238

güvenliğimizi olumsuz etkileyecek her türlü tehdidin en düşük düzeyde iken karşılanması ve etkisiz hale getirilmesi gerektiği için, istihbarat vazgeçilemez bir ihtiyaçtır.

Ancak Türkiye’de MİT ile kolluk kuvvetlerinin çekişmesi, kolluk kuvvetlerinin görevlerinden daha çok istihbarat faaliyetleri ile anılması, kurumlar arası istihbarat çatışmalarının yaşanması, ulusal güvenliği tehlikeye sokan durumlara sebebiyet vermektedir. Bu durumların temel nedeni ise kolluk kuvvetlerinin asli görevi olan kamu düzeninin tesisi ile ilgili görevlerinin haricinde ek kanun maddeleri ile sorumlulukların genişletilmesi, MİT’in ise kurumsal bir yapı oluşturmamadan sürekli teşkilat yapısını değiştirmesi ve Türkiye’de istihbarat konusunda Tekel olma gayretleri olarak sıralanabilir.

Varlık sebebi devlet ve kamu güvenliği olan teşkilatların yıllardır süren ülke içi terörle mücadelede tam anlamı ile sonuç alamamaları, etkinliklerinin ve mevcut durumlarının sorgulanmasını gerekli kılmaktadır. 1984 yılından itibaren bugüne kadar terörle mücadelede istenen başarının elde edilemeyişinin kök nedeni olarak istihbarat teşkilllerinin organizasyon yapısının bozukluğu, diğeri ise mevcut teşkiller arasında sağlıklı koordinasyon ve işbirliğinin tesis edilemeyişini kabul edilebilir. Bahsedilen sorunun aşılmasında yasal yönden yetki, sorumluluk ve faaliyet alanları belirlenmiş etkin bir istihbarat yapısının, sorunun çözümünde önemli bir katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

DEVLET İSTİHBARAT SİSTEMİNDEKİ KURUMLAR

Devlet istihbarat sisteminde yer alan kurumlar, istihbarat faaliyetleri ile ilgili yapılan kanuni düzenlemeler neticesinde ve yasal yetkiler çerçevesinde görevlerini icra etmektedirler. Yasalar ile istihbarat kurumlarının faaliyet alanları, sorumlulukları, görev, yetki ve sınırlamaları düzenlenmiştir.

2.1 İstihbarat Faaliyetleri ile İlgili Yasal Düzenlemeler

Devlet istihbarat sisteminin yasal dayanakları, istihbarat personelinin görev alacağı teşkilatların oluşumuna imkân sağlayan, istihbarat faaliyetleri kapsamında görevin yerine getirilmesi ve yürütülmesine olanak sağlayan kanun, tüzük, yönetmelik ve yönergeleri kapsamaktadır.

2.1.1 İstihbarat ile İlgili Temel Yasal Düzenleme

İstihbarat ile ilgili temel yasal düzenleme; 1 Kasım 1983 tarihli ve 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu'dur. Kanun; sadece MİT'in kuruluşunu değil bütünüyle devlet istihbarat hizmetlerini ve bunların koordinasyonunu da düzenlemektedir. Devlet istihbarat hizmetlerini düzenleyen 2937 Sayılı kanun istihbarat ile ilgili konulara genel anlamda açıklık getirmiştir. Devletin istihbarat sistemini oluşturan kurumların teşkilat ve yetkileri diğer kanunlarda belirtilmiştir. Çeşitli kanun, kanun hükmünde kararname, tüzük, yönetmelik, yönerge vb. düzenlemeler ile istihbaratın yasal dayanaklarının çerçevesi tanımlanmıştır. Bu kaynaklardan bir bölümünün gizli gizlilik derecesinde olması nedeni ile araştırmacıların ulaşımına açık olmadığından, yasal dayanak oluşturan diğer hususlar tespit edilememiştir.

2.1.2 İstihbarat ile İlişkili Diğer Yasal Düzenlemeler

İstihbarat ile ilişkili diğer yasal düzenlemeler genel olarak icra edilen istihbarat faaliyetlerine yasal dayanak sağlamak ve tanımlamak amacıyla; iletişimin takip edilmesi, terörle mücadele, narkotik ve organize suçlarla mücadele, kaçakçılık, kişisel verilerin toplanması gibi birçok farklı alanda

kanun, kanun hükmünde kararname ve yönetmelik çıkartılmıştır. Ülke içi istihbarat görevlerinin icra ve ifası için hali hazırda; MİT, Emn.Gn.Md.lüğü, J.Gn.K.lığı ile diğer kurumların görev ve sorumluluklarını belirleyen yasalarla kurumlar yetkilendirilmiştir. Bu kapsamda istihbarat ile ilgili yasal mevzuat listesi EK-1’de sunulmuştur.

16 Haziran 1985 tarihinde 3233 sayılı kanunla eklenen Ek-7’nci madde hükmü ile Emn.Gn.Md.lüğünün istihbarat ile ilgili yetkileri genişletilmiştir. Buna göre; ülke seviyesinde istihbarat faaliyetinde bulunma ve bu amaçla topladığı bilgileri değerlendirme, yetkili mercilere ulaştırma ve devletin diğer istihbarat kuruluşları ile de işbirliği yapma yetkisini 2559 Sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu çerçevesinde yürütmektedir. Ayrıca 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun ile J.Gn.K.lığına, kolluk kuvveti olarak kamu düzeninin korunması için bilgi toplama ve istihbarat yapacak üniteleri oluşturma yetkisi verilmiştir.

Uluslararası anlaşmalar kapsamında ise; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin sekizinci maddesinde: “Demokratik bir toplum düzeninin gerekleri, temel ölçüt olarak benimsenmiştir. Özel hayatın ve aile hayatının korunmasına ilişkin güvence, milli güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suçların önlenmesi, sağlığın ve ahlakın korunması, başkasının hak ve hürriyetlerinin korunması için, zaruri bulunduğu derecede ve kanunla sınırlanabilir” hükmü bulunmaktadır.

2.2 Devlet İstihbarat Sistemi ve İlgili Kurumlar

İstihbaratın karar alma ve siyaset plânlama için en temel ve vazgeçilmez unsurlardan birisi olduğu şüphe götürmez bir gerçektir. İstihbarata dayanmayan bir karar alma ve siyaset plânlamanın doğru olma ihtimali tamamen şansa bırakılmıştır ki, devletlerin yönetiminin şansa bırakılmasının hiç de akıllıca olmadığı ortadadır.⁴³ Bu kapsamda, devlet sistemindeki istihbarat ve güvenlik organlarının, milli politika ile tespit edilen milli hedeflere

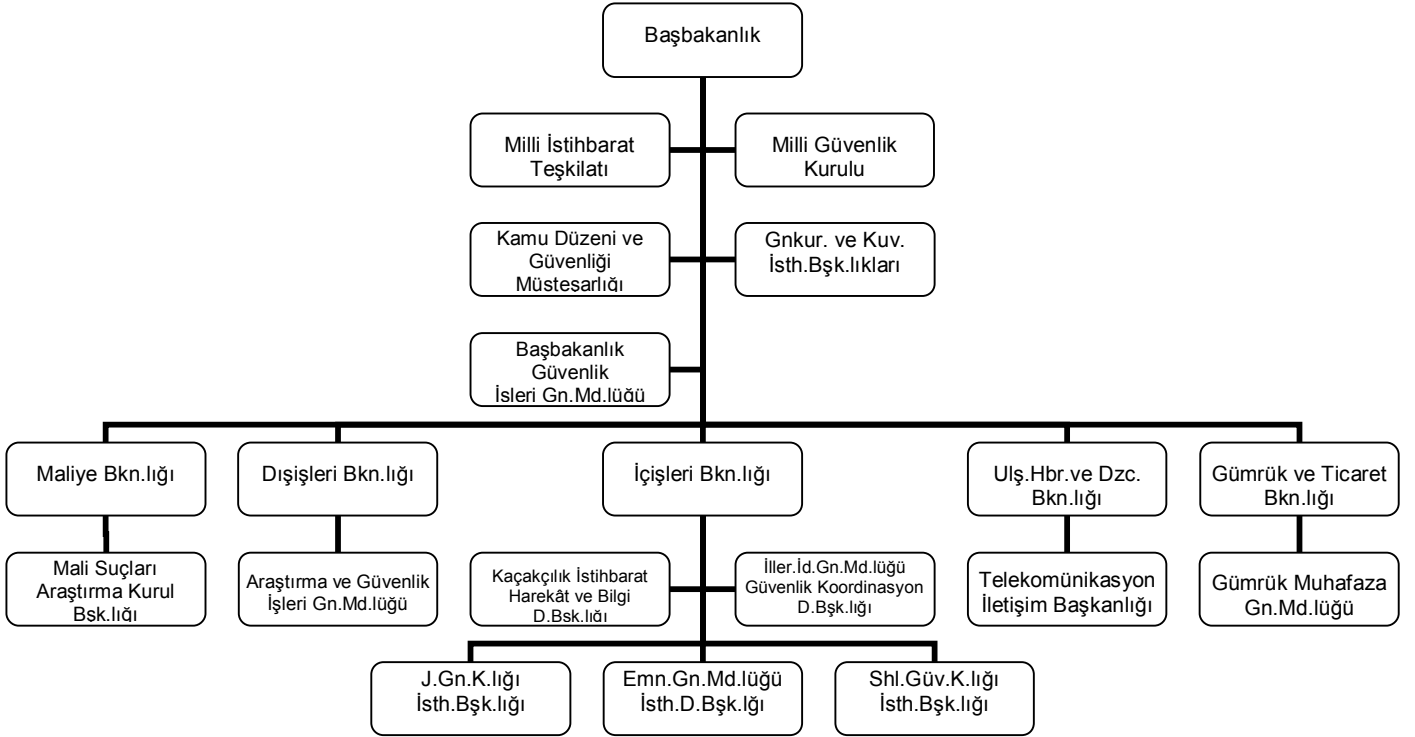
⁴³ Ümit Özdağ, **Devlet ve İstihbarat**, Beykent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Dergisi Yıl:1 S:3, İstanbul, 2009, s. 50

ulaşmak, devletin ite ve dışta güvenliğini sağlamak üzere oluşturdukları yapının tümüne devlet istihbarat sistemi tanımlaması yapılabilir.

Devlet istihbarat teşkilatları, teşkilat ve faaliyetleri bakımından; ülkelerin yönetim yapıları ve siyasi rejimlerine, siyasi yapılarına, jeostratejik konumlarına, güvenlik algılamaları ve hedeflerine göre fonksiyonel anlamda sınıflandırılmaktadırlar. Ayrıca, istihbarat teşkilatlarının yapılarını, devletlerin gelişmiş, gelişmekte olan ya da geri kalmış olmaları ile tehdit algılamaları da etkilemektedir. Genel olarak istihbarat, devlet çapında fonksiyonel bakımdan sınıflandırıldığında; i istihbarat, dış istihbarat, askeri istihbarat, iletişim ve elektronik istihbaratı gibi farklı sınıflara ayrılmaktadır. Genellikle güçlü ve küresel oyuncu konumundaki ülkeler istihbarat teşkilatlarını, sorumluluk sahaları ve uzmanlık alanlarına göre iç, dış, teknik istihbarat şeklinde teşkilatlandırmışlardır. Ancak nüfusu az olan, ekonomisi zayıf ve yeterli g olmayan ülkeler daha sınırlı yetenekte istihbarat teşkilatı kurabilmektedirler.

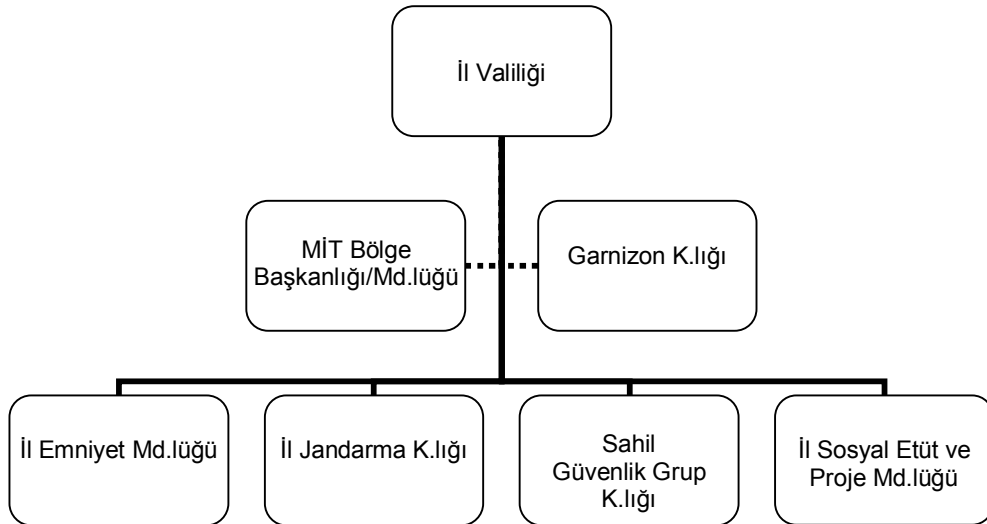
Türk Devlet İstihbarat Sisteminin temel yapı taşını, kanun gereği MİT oluşturmaktadır. Ayrıca, Türkiye’de istihbarat faaliyetleri içerisinde fiilen yer alan, doğrudan veya dolaylı olarak istihbarat üretim faaliyetlerine katkı sağlayan, Başbakanlığa doğrudan bağlı beş kurum, dolaylı olarak ta beş bakanlık bünyesinde dokuz kuruluş bulunmaktadır. İstihbarat retiminde yer alan bu kurumlar arasındaki koordinasyon, işbirliği ve eşgüdüm oluşturmak içinde üç tane kurul oluşturulmuştur. Devlet İstihbarat Sistemi çerçevesinde yer alan Merkezi Kurumlar şekil-1’de, Taşra teşkilatı şekil-2’de yer alan yapılanma kapsamında teşkilatlanılmıştır.

Taşradaki teşkilatlanması ise il valiliği bünyesinde oluşturulmuştur. İl Emniyet Md.lüğü ile İl Sosyal Etüt ve Proje Md.lüğü Vali emrinde, İl J.K.lığı ile var ise Shl.Gv.Grp.K.lığı idari yönden st komutanlıklara, adli kolluk bakımından vali emrinde hareket etmektedirler. Ayrıca MİT Bölge Müdürlükleri ile TSK Garnizon Komutanlıkları valilik ile doğrudan bir bağlantıları bulunmamakla birlikte, faaliyetlerini koordine ederek yürütmekle mükelleftirler.

Şekil-1 Devlet İstihbarat Sisteminde Yer Alan Merkezi Kurumlar

Türk Devlet İstihbarat Sistemini taşra teşkilatı aşağıda yer aldığı şekildedir.

..... : Vali'ye Bağlı olmayan ancak il güvenlik toplantıları kapsamında koordinasyon sorumluluğu olan birimler.

Şekil-2 Devlet İstihbarat Sisteminde Taşra Yapılanması

2.2.1 Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT)

Türkiye Cumhuriyeti'nin şu andaki istihbarat birimi Milli İstihbarat Teşkilatı, 1920 yılının ortalarında kurulan “Askeri Polis Teşkilatı”, onun devamı “Tedkik Heyeti Amirlikleri” ve 1927 başlarında kurulan Milli Emniyet Hizmetleri teşkilatlarının bir uzantısıdır.⁴⁴ Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk istihbarat kuruluşu olan Millî Emniyet Hizmeti (MEH) Riyâseti 06 Ocak 1926 tarihinde kurulmuştur. Bir yıllık teşkilatlanma çalışmalarının tamamlanması ile 6 Ocak 1927 tarihinde Milli Amale Hizmetleri (MAH) adını alarak faaliyete başlamıştır.

1965 yılında teşkilatın adı Milli İstihbarat Teşkilatı olarak değiştirilmiş ve çıkartılan kanun ile yasal bir hüviyet kazanmıştır. Dünyadaki teknolojik gelişmeler neticesinde 1971 yılında MİT bünyesinde Elektronik ve Teknik İstihbarat (ETİ) Başkanlığı kurulmuştur. 1983 yılında çıkartılan 2937 sayılı kanun ile iç ve dış istihbarat üretme sorumluluğu MİT'e verilmiştir.

MİT'in teşkilat yapısında 1990'lı yıllara kadar bazı değişiklikler olmuş, değişim 1990 sonrasında da yıllara sari olarak devam etmiştir. Bu kapsamda, Dünya genelinde meydana gelen olaylar ile değişimler ve de mevcut konjonktür nedeni ile MİT Operasyon Başkanlığı ve Kontr-Terör Merkezi kurulmuştur.

MİT'in sivilleşmesi kapsamında, MİT bünyesinde görev yapan askeri personel 1990'lı yıllarda TSK kadrolarına geri atanmıştır. Askeri personelin boşalttığı kadrolara sivil personel istihdam edilmiştir. MİT'teki askeri personel sayısı günümüzde %1 civarında olabileceği değerlendirilmektedir.

MİT'in günümüze kadar teşkilat yapısında birçok değişiklik yapılmıştır. MİT'in yapılanma seyri ile son yıllarda yapılan teşkilat değişikliklerinin sıklığı EK-2'de yer alan Yıllara Göre MİT Teşkilat Şemalarında ayrıntılı olarak görmek mümkündür.

01 Ocak 2012 tarihi itibari ile Gnkur.İsth.Bşk.lığı teşkilat yapısında bulunan Genelkurmay Elektronik Sistemler (GES) Komutanlığı, MİT bünyesine dahil edilmiştir. Bu gelişme sonucunda MİT kazanmış olduğu bu imkân ve kabiliyet

⁴⁴ Pehlivanlı, a.g.e., s. X

Türkiye Cumhuriyetinin ülkesi ve milleti ile bütünlüğüne, varlığına, bağımsızlığına, güvenliğine, Anayasal düzenine ve milli gücünü meydana getiren bütün unsurlarına karşı içten ve dıştan yöneltilen mevcut ve muhtemel faaliyetler hakkında milli güvenlik istihbaratını Devlet çapında oluşturmak ve bu istihbaratı Cumhurbaşkanı, Başbakan, Genelkurmay Başkanı, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri ile gerekli kuruluşlara ulaştırmak⁴⁵ MİT'in kuruluş amacıdır. MİT yurtiçi ve yurtdışında faaliyet göstermektedir. MİT'in teşkilat yapısı Şekil-3'te olduğu gibidir.

⁴⁵ 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu, Dördüncü Madde
⁴⁶ MIT Müsteşarlığı Teşkilat Yapılanması, <http://www.mit.gov.tr/teskilat.html> (Erişim Tarihi: 07.01.2012)

2.2.2 Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği (MGK)

1933 yılında Yüksek Müdafaa Meclisi olarak kurulmuş, 1949 yılında Milli Savunma Yüksek Kurulu ve Genel Sekreterliği halini, 1962 yılında Milli Güvenlik Kurulu ve Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği halini almıştır. 1983 yılında teşkilat yapısında bazı düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemelerden en belirgin olanı Toplumla İlişkiler Başkanlığının⁴⁷ kurulmuş olmasıdır. 2004 yılında MGK ve Genel Sekreterlik kanunu değiştirilmesi ile birlikte MGK Genel Sekreterliğinin teşkilat yapısı ve görevleri değiştirilmiştir, ilk kez sivil bir bürokrat genel sekreter olarak atanmıştır. Milli Güvenlik Kurulu; Devletin milli güvenlik siyasetinin tayini, tespiti ve uygulanması ile ilgili alınan tavsiye kararları ve gerekli koordinasyonunun sağlanması konusundaki görüşlerini Bakanlar Kuruluna bildirir. Kurulun, Devletin varlığı ve bağımsızlığı, ülkenin bütünlüğü ve bölünmezliği, toplumun huzur ve güvenliğinin korunması hususunda alınmasını zorunlu gördüğü tedbirlere ait kararlar Bakanlar Kurulunca değerlendirilir.⁴⁸ Devlet istihbarat sistemindeki teşkilatlar, MGK Genel Sekreterliğine milli güvenlik ile ilgili istihbarat bilgileri göndermekle mükelleftirler. MGK Genel Sekreterliğinin teşkilat yapısı resmi internet sitesindeki yer aldığı gibi şekil-4'te sunulmuştur.

Şekil-4 MGK Genel Sekreterliği Teşkilat Şeması⁴⁹

⁴⁷ Toplumla İlişkiler Başkanlığı, Milli Güvenlik Siyaset Belgesi çerçevesinde oluşturulan politikaların psikolojik harekât desteğini sağlamak amacı 1983 yılında kurulmuş olan bir başkanlıktır.

⁴⁸ MGK Genel Sekreterliği, **Anayasal Durum**, http://www.mgk.gov.tr/Turkce/anayasal_durum.html (Erişim Tarihi: 08.09.2011)

⁴⁹ MGK Genel Sekreterliği, Sık Sorulan Sorular, **Türkiye'de milli güvenlik sistemi nasıl oluşturulmuştur? AB'ye uyum sürecinde milli güvenlik sisteminde yapılan anayasal ve yasal değişiklikler nelerdir?** <http://www.mgk.gov.tr/Turkce/sss.html> (Erişim Tarihi: 12.11.2011)

2.2.3 Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı(KDGM)

Türkiye Cumhuriyetinin uzun yıllar yaşadığı acı tecrübelerle dayanarak terörle daha etkin mücadele edebilmek için devlet sistemi içerisinde yıllardır çeşitli düzenlemeler yapmaktadır. Ancak yapılan düzenlemelerden istenen sonuçların alınamaması yeni ihtiyaçlar ortaya çıkarmaktadır. Bu kapsamda, terörle mücadelede yer alan ilgili kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamak üzere 2010 yılında 5952 sayılı kanun ile İçişleri Bakanlığına bağlı Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı kurulmuştur. KDGM, 2011 yılında faaliyetlerine başlamış ve organik bağlantısı değiştirilerek Başbakanlığa bağlanmıştır.

Terörle mücadele alanında; araştırma, analiz, izleme ve değerlendirme çalışmaları yaparak politika ve stratejiler üretmek, güvenlik kuruluşları ve istihbarat birimlerinden gelen stratejik istihbaratın analizi, paylaşımı ve etkin kullanımını sağlamak, ilgili kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlayarak etkinlik ve verimliliği artırmak, ulusal ve uluslararası alanda yapılan çalışmalar ile ilgili kamuoyunu bilgilendirmek ve toplumsal desteği sağlamak,⁵⁰ mevzuat ile verilen görevleri hukukun üstünlüğü ve insan haklarına saygı ilkeleri çerçevesinde yerine getirmek KDGM'nin görevleri arasında yer almaktadır.

Müsteşarlık bünyesinde, terörle mücadele alanında oluşturulacak politika ve stratejiler ile alınacak tedbirlere esas olmak üzere, ilgili birimlerden stratejik istihbaratın alınması ve değerlendirilmesi amacıyla doğrudan Müsteşara bağlı İstihbarat Değerlendirme Merkezi kuruluş çalışmaları devam etmekte olup; ilgili süreç tamamlandıktan sonra güvenlik kuruluşları ve istihbarat birimleri ile Dışişleri Bakanlığınca elde edilecek stratejik bilgi ve istihbarat, bu merkezde değerlendirilecektir.⁵¹

KDGM'nin Teşkilat Kanunu ile kendisine verilen yurtiçi görevleri ifa etmekte olup; güvenlikle ilgili operasyonel bir görevi bulunmamaktadır. Faaliyet alanı

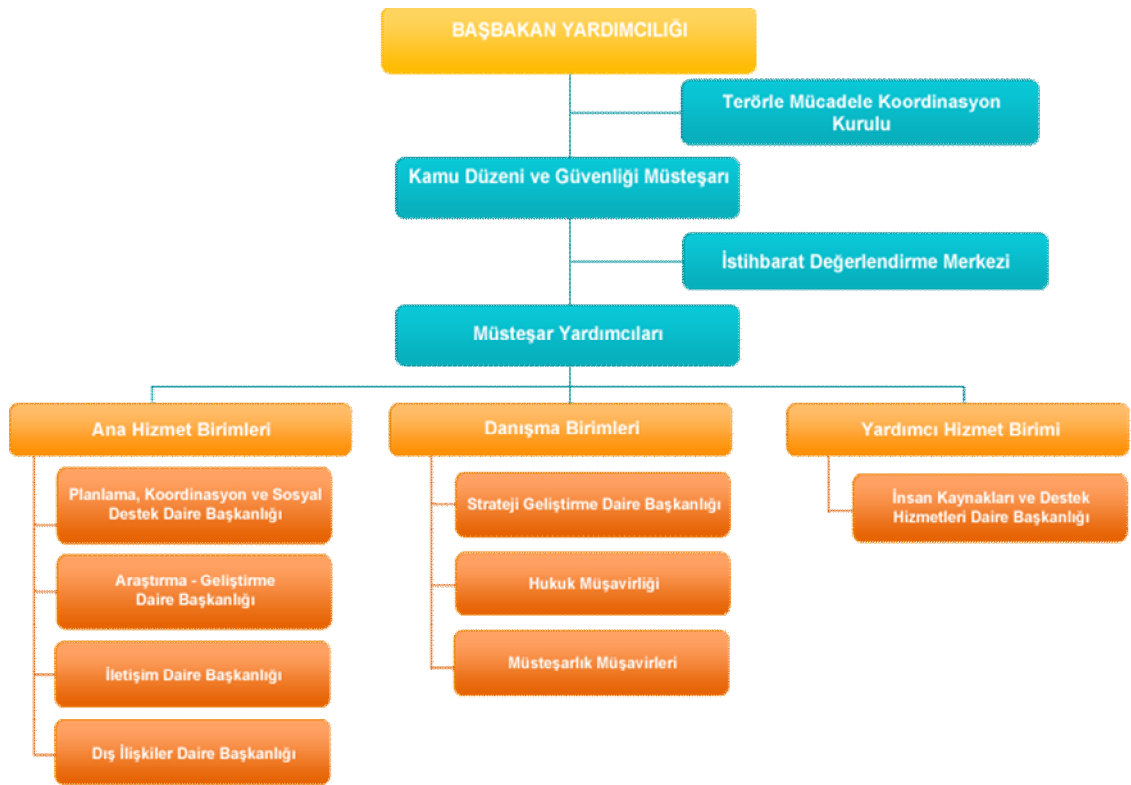
⁵⁰ 5952 sayılı Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunu, Altıncı Madde

⁵¹ KDGM, **2010 Yılı Faaliyet Raporu**, Ankara, 2010, s. 8

yurtiçi olup, illerdeki İl Sosyal Etüt ve Proje Müdürlükleri vasıtası ile faaliyetlerini sürdürmektedir.

Terörle Mücadele Koordinasyon Kurulunun sekretarya sorumluluğu 5952 sayılı yasa gereği tekrar düzenlenerek KDG Müsteşarlığına verilmiştir.

KDGM'nin bugüne kadar icra etmiş olduğu faaliyetlerini değerlendirdiğimizde etkili bir konuma sahip olduğundan söz etmek mümkün değildir. Stratejik istihbaratın koordinasyonu ve kurumlar arası işbirliği kapsamında, KDGM'nin istenilen başarıyı halen elde edemediği değerlendirilmektedir. KDGM'nin teşkilat yapısı Şekil-5'te yer aldığı gibidir.

Şekil-5 Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı Teşkilat Şeması⁵²

⁵² KDG Müsteşarlığı, Kurumsal, Teşkilat, <http://www.kdgm.gov.tr/index.snet?wapp=832EA578-DB38-4C4C-80A3-91BE19C1E3DB> (Erişim Tarihi: 21.02.2012)

2.2.4 Başbakanlık Güvenlik İşleri Genel Müdürlüğü

2006 yılında Başbakanlık Güvenlik İşleri Başkanlığı lağv edilerek yerine Güvenlik İşleri Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Güvenlik İşleri Genel Müdürlüğü, Başbakanlığın, iç güvenlik, dış güvenlik ve terörle mücadele konusunda görevli kuruluşlarla ilişkilerini yürütmek, gerektiğinde bu kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamak, iç güvenlik, dış güvenlik ve terörle mücadeleyi ilgilendiren konularda inceleme, araştırma ve toplantılar yapmak, yaptırmak, bunları değerlendirmek ve tekliflerde bulunmak ve verilen benzeri görevleri yapmakla yükümlüdür.⁵³

Ayrıca Güvenlik İşleri Genel Müdürlüğünün sıkıyönetim veya olağanüstü hâl ilan edilen bölgelerde, sıkıyönetim veya olağanüstü hâl ilanına esas olan konularda bilgileri derlemek, değerlendirmek ve bu hususlarda koordinasyonu sağlamak, görevleri ile ilgili konularda kamuoyunu bilgilendirici çalışmalar yapmak ve Başbakan tarafından verilen benzeri görevleri bulunmaktadır.

Güvenlik İşleri Genel Müdürlüğü, bilgilerin değerlendirilip analiz edildiği, ihtiyaç duyulduğunda kurumlar arasında güvenlik konularında koordinasyonu sağlamakla görevlendirilmiş bir kurumdur. Başbakanlık Güvenlik İşleri Genel Müdürlüğü Teşkilat yapısı Şekil-6'da yer aldığı gibidir.

Şekil-6 Başbakanlık Güvenlik İşleri Gn.Md.lüğü Teşkilat Şeması⁵⁴

⁵³ Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık, Teşkilat, <http://www.basbakanlik.gov.tr/Forms/pOrganizationDetail.aspx> (Erişim Tarihi: 05.01.2012)

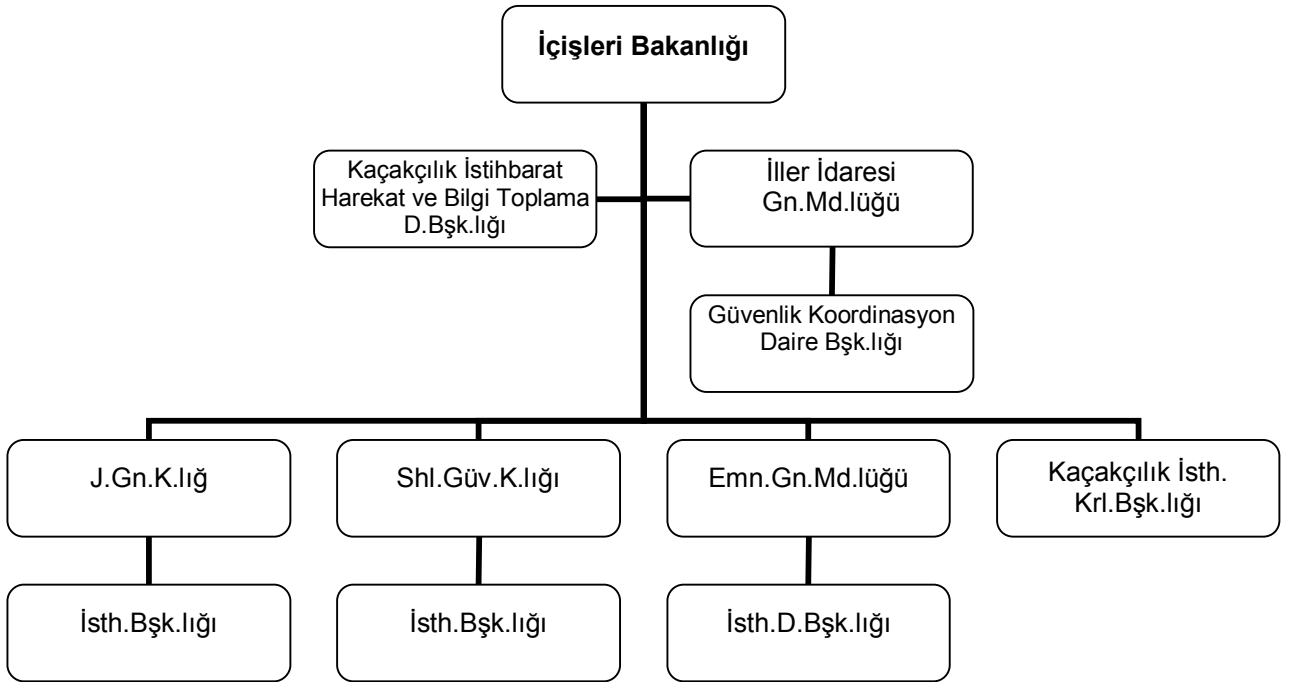
⁵⁴ Devlet Teşkilatı Veri Tabanı, <http://kamu.basbakanlik.gov.tr:8080/DTVT/#> (Erişim Tarihi: 03.03.2012)

2.2.5 İçişleri Bakanlığı

İçişleri Bakanlığına bağlı iç güvenlik kuruluşlarını idare etmek suretiyle ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü, yurdun iç güvenliğini ve asayişini, kamu düzenini ve genel ahlakı, Anayasada yazılı hak ve hürriyetleri korumak⁵⁵ İçişleri Bakanlığının temel görevlerini oluşturmaktadır.

İçişleri Bakanlığında, istihbarat ve güvenlik faaliyetleri kapsamında beş kurum ve kuruluş ile bir kurul mevcuttur. Tanınmış olan kolluk kuvveti yetkisi ile bu kurum ve kuruluşlar kamu düzenin sağlanması yönelik faaliyetleri yürütmektedirler.

Kamu güvenliği boyutunda kamu düzenini tesis etmekle görevli İçişleri Bakanlığı teşkilat yapısı içerisinde bulunan, istihbarat ve güvenlik ile ilgili birimler Şekil-7’de yer aldığı gibidir.

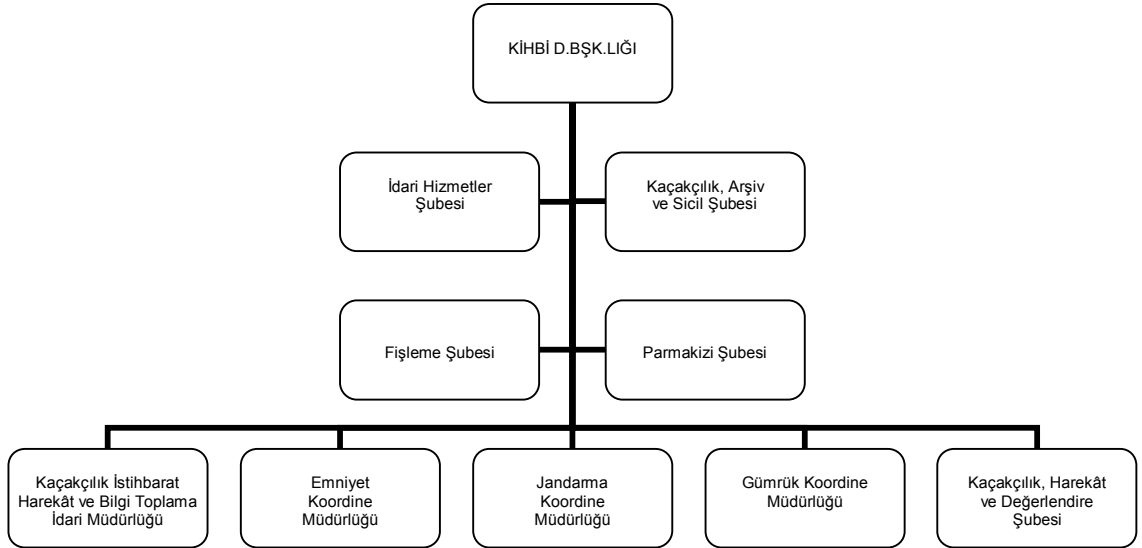
Şekil-7 İçişleri Bakanlığı Güvenlik ve İstihbarat Birimleri Teşkilat Şeması

⁵⁵ 3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, İkinci Madde, a fıkrası.

2.2.5.1 Kaçakçılık, İstihbarat, Harekât ve Bilgi Toplama Daire Başkanlığı (KİHBİ)

İçişleri Bakanlığı bünyesinde 1981 yılında Bakanlar Kurulu Kararı ile Kaçakçılık İstihbarat ve Harekât Merkezi'nin işleyişine ilişkin esaslar kabul edilerek faaliyetlerine başlamıştır. 1982 yılında İçişleri Bakanlığı kararı ile KİHBİ Kurulu Başkanlığı oluşturulmuştur. 3152 Sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki kanunda yapılan düzenleme ile 1985 yılında; Kaçakçılık, İstihbarat, Harekât ve Bilgi Toplama Daire Başkanlığı haline gelmiştir.

Her türlü kaçakçılık faaliyetlerine ait istihbaratı Devlet çapında toplayıp değerlendirmek, kaçakçılığı men, takip ve tahkikle görevli kuruluşlara bilgi vermek, bağlı kuruluşların önleme ve yakalama faaliyetlerini yönlendirmek ve ilgili kuruluşlar arasında koordinasyon ve işbirliği yapılması için gerekli tedbirleri almak, görevli kuruluşlarla ilgili kuvvetleri arasında koordinasyon sağlamak.⁵⁶ KİHBİ Daire Başkanlığının görevleri arasındadır. KİHBİ D.Bşk.lığının teşkilat yapısı Şekil-8'de olduğu gibidir.

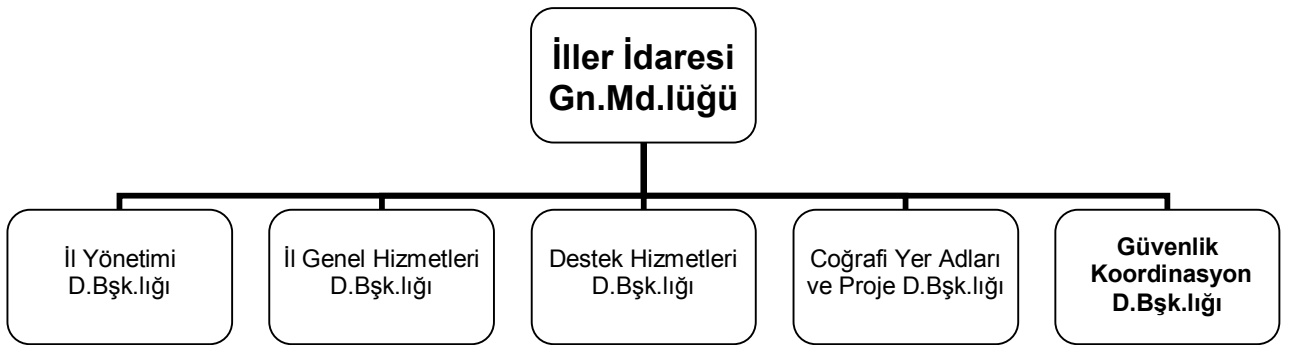
Şekil-8 KİHBİ D.Bşk.lığı Teşkilat Şeması⁵⁷

⁵⁶ 3152 sayılı a.g.k. 13'ncü madde, a fıkrası

⁵⁷ Devlet Teşkilatı Veri Tabanı, <http://kamu.basbakanlik.gov.tr:8080/DTVT/#> (Erişim Tarihi: 03.03.2012)

2.2.5.2 İller İdaresi Genel Müdürlüğü Güvenlik Koordinasyon Daire Başkanlığı

İçişleri Bakanlığına bağlı iç güvenlik kuruluşları arasında işbirliği ve koordinasyonu gerektiren hususlarda Bakanlıkça verilen iş ve işlemleri yapmak, 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun 11 ve 32'nci maddelerinde, Vali ve Kaymakamlara suç işlenmesinin önlenmesi, kamu düzeni ve güvenliğinin sağlanması ile ilgili verilen görevlerin yerine getirilmesi konularında gerekli koordinasyon ve işbirliğini sağlamak, iç güvenlik ve kamu düzeninin sağlanması amacıyla yetkili makamlarca hazırlanan ve uygulanmak üzere Bakanlığa gönderilen plan, strateji belgesi, siyaset belgesi, proje ve faaliyetlerle verilen görevleri ilgili birimler ile koordine ederek uygulanmasını sağlamak, uygulamada etkinliği arttırmak amacıyla araştırmalarda bulunmak, usul ve esaslar geliştirmek, uygulama sonuç raporlarını düzenleyerek yetkili makamlara iletmek, yetkili ve ilgili kurumlar ile Bakanlık merkez ve taşra birimleri ile diğer kaynaklardan gelen rapor, bilgi ve teklifleri incelemek öneri ve sonuçları ilgili kurumlara ileterek buna göre işlem yapmak,⁵⁸ Korucularla ilgili iş ve işlemlerin yürütülmesi Güvenlik Koordinasyon D.Bşk.lığının görevleri arasında yer almaktadır. İller İdaresi Genel Müdürlüğünün teşkilat yapısı Şekil-9'da yer aldığı gibidir.

Şekil-9 İller İdaresi Gn.Md.lüğü Güvenlik Koordinasyon D.Bşk.lığı
Teşkilat Şeması⁵⁹

⁵⁸ İller İdaresi Genel Müdürlüğü, **Güvenlik Koordinasyon Daire Başkanlığı Görevleri**, http://www.illeridaresi.gov.tr/default_B0.aspx?id=189#nakdi, (Erişim Tarihi: 27.02.2012)

⁵⁹ Devlet Teşkilatı Veri Tabanı, <http://kamu.basbakanlik.gov.tr:8080/DTVt/#> (Erişim Tarihi: 03.03.2012)

2.2.5.3 J.Gn.K.lığı İsth.Bşk.lığı

Türkiye Cumhuriyeti Jandarması, emniyet ve asayiş ile kamu düzeninin korunmasını sağlayan ve diğer kanun ve nizamların verdiği görevleri yerine getiren silahlı, askeri bir güvenlik ve kolluk kuvvetidir.⁶⁰ Bu kapsamda J.Gn.K.lığında, iç güvenlik istihbaratı üretmek maksadı ile İstihbarat Başkanlığı kurulmuştur.

Çeşitli kaynaklarda Jandarma Genel Komutanlığının sorumluluk sahasının Türkiye yüzölçümünün %91'ini kapladığı ifade edilmektedir. Genel olarak görev ve sorumluluk alanı; Polis görev sahası dışı olup, bu alanlar il ve ilçe belediye hudutları haricinde kalan veya polis teşkilatı bulunmayan yerler olarak belirtilmektedir. Bu noktadan hareketle, Jandarma İsth.Bşk.lığı ve İl.J.İsth.Ş.Md.lükleri yurtiçindeki sorumluluk bölgelerinde, iç güvenlik istihbaratı faaliyeti icra etmektedir.

Jandarma, bu Kanunun 7'nci maddesinin (a) bendine ilişkin görevleri yerine getirirken önleyici ve koruyucu tedbirleri almak üzere, sadece kendi sorumluluk alanında 4.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun, casusluk suçları hariç, 250'nci maddesinin birinci fıkrasının (a), (b) ve (c) bentlerinde yazılı suçların işlenmesinin önlenmesi amacıyla, hâkim kararı veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Jandarma Genel Komutanı veya İstihbarat Başkanının yazılı emriyle, telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimi tespit edebilir, dinleyebilir, sinyal bilgilerini değerlendirebilir, kayda alabilir.⁶¹ Bu kapsamda, birçok suçun aydınlatılmasında, Jandarma İstihbarat birimlerine tanınan yetkiler çerçevesinde, jandarmanın tüm faaliyetlerine olumlu yönde katkı sağladıkları tespiti yapmak mümkündür.

Ancak, Jandarma İstihbarat ve Terörle Mücadele (JİTEM) adlı bir yapının varlığı ile ilgili iddia edilen hususlar, birçok faili meçhul cinayetin JİTEM tarafından işlendiğine dair söylentiler, jandarma istihbaratının imajını olumsuz yönde etkilemekte olduğu değerlendirilmektedir.

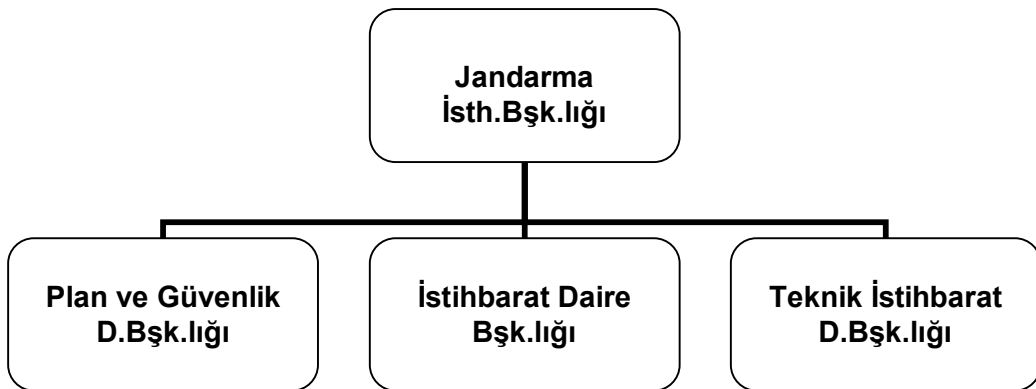
⁶⁰ 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu, Üçüncü Madde.

⁶¹ 2803 sayılı a.g.k., Ek Madde 5 – (3/7/2005)

Avrupa Birliği uyum yasaları çerçevesinde J.Gn.K.lığının geleceği tartışılan bir hal almıştır. Bu kapsamda, jandarmanın Cezaevi Dış Güvenliğinden çekilmesi, Sınır Güvenliğini önümüzdeki yıllarda devretmesi, erbaş ve erlerin askerlik görevleri için artık jandarma bünyesine tertip edilmemesi ile ilgili başlatılan pilot uygulamalar, jandarmanın kır polisine dönüştürölmesi ile ilgili makaleler göz önüne alındığında, J.Gn.K.lığının önümüzdeki dönemlerde kapsamlı bir dönüşüme tabi olacağı değerlendirmesi yapmak uygun olacaktır. Bu çerçevede Jandarma İstihbarat Birimlerinin de görev alanları ve işlevlerinin ele alınacağı değerlendirilmektedir.

Açık kaynaklarda J.İsth.Bşk.lığı ile ilgili bir bilgi bulunmaması nedeni ile, Bilgi Edinme Hakkı Kanununa binaen J.İsth.Bşk.lığının vizyonu, misyonu, faaliyet alanları ve yasal dayanağı hakkında bilgi talebinde bulunulmuştur. Ancak bilgi talebi, J.Gn.K.lığı Bilgi Edinme Birimi tarafından BEK kanunun 18'inci maddesine atıfta bulunarak karşılanmamıştır. Konu ile ilgili müracaat belgeleri ve gelen cevap EK-3'te yer almaktadır.

Devlet Teşkilatı Veri Tabanında Jandarma İstihbarat Başkanlığının teşkilat yapısı şekil-10'da yer alan birimleri içermektedir.

şekil-10 J.İsth.Bşk.lığı Teşkilat řeması⁶²

⁶² Devlet Teşkilatı Veri Tabanı, <http://kamu.basbakanlik.gov.tr:8080/DTVt/#> (Erişim Tarihi: 03.03.2012)

2.2.5.4 Emn.Gn.Md.lüğü İsth.D.Bşk.lığı

1937 yılında “Önemli İşler Müdürlüğü” kurulmasıyla Emniyet Teşkilatında istihbarat birimi oluşturulmuştur. 1951 yılına kadar Önemli İşler Müdürlüğü çekirdek kadro ile görev yapmıştır. 1951 yılında Amerikan İstihbaratından personel, Emniyet Genel Müdürlüğü personelinin bazısına istihbarat kursları vermiştir. Süreç içerisinde genişleyen ve tecrübe kazanan birim 1971 yılında daire seviyesine çıkartılmıştır. 1975 yılında, Önemli İşler Daire Başkanlığının ismi İstihbarat Başkanlığı olarak değiştirilmiştir. 1983 yılında ise tekrar isim değişikliği olmuş, İstihbarat Daire Başkanlığı adını almıştır.

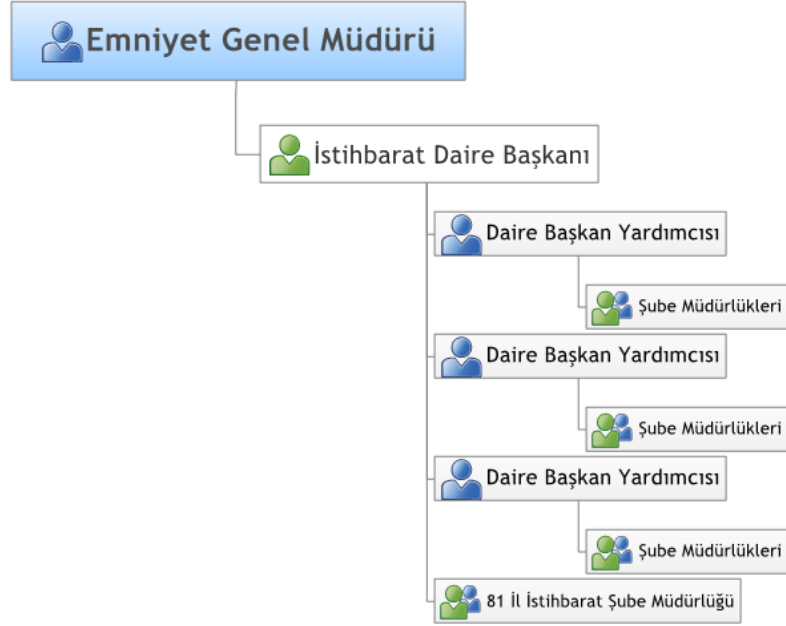
1987 yılında dönemin Başbakanı Turgut Özal’ın girişimiyle Emniyet Genel Müdürlüğü İstihbarat Daire Başkanlığının yetki ve sorumlulukları PVSK’ya Ek-7’nci maddenin eklenmesi ile genişletilmiştir. Bu maddeyle, polise ülke genelinde kolluk görevleri sınırlaması olmadan istihbarat yapma yetkisi verilmiştir. Bu girişim ile var olan emniyet istihbaratı; o zamanlar askerlerin hâkim olduğu bir kurum olan MİT’e alternatif bir iç istihbarat teşkilatı halini almış, oluşabilecek darbe girişimlerinden haberdar olmak ve engelleyebilmek için polis istihbaratı yasal yetki ile güçlendirilmiştir. Bu kapsamda, Emn.İsth.’ı 1997 yılında Dz.Kuv.K.lığındaki Batı Çalışma Grubunu deşifre edilmesini sağlayarak üstlenmiş olduğu misyonunu başarı ile yerine getirdiği kabul edilmektedir.

İstihbarat faaliyetlerinde polis, kendi sorumluluk sahası dışı olan jandarma bölgelerinde de faaliyetlerini yürütmektedir. Emniyet İstihbarat Daire Başkanlığı son yıllarda çeşitli grupların iktidar mücadelesinin yaşandığı, güç savaşları arasında kalan bir kurum haline geldiği değerlendirilmektedir.

Emniyet Genel Müdürlüğü İstihbarat Daire Başkanlığının görevleri: Atatürk ilke ve inkılâpları doğrultusunda ve yasal yetkiler çerçevesinde; Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, anayasal düzenine ve genel güvenliğine dair önleyici ve koruyucu tedbirler almak; emniyet ve asayiş sağlamaya üzere iç ve dış tehdit oluşturan faaliyetlere karşı ülke seviyesinde istihbarat faaliyetlerinde bulunarak bu amaçla elde edilen bilgileri hızlı, etkin

ve güvenilir bir şekilde değerlendirerek, ilgili makam, kurum ve kuruluşlara gizlilik kurallarına uygun olarak ulaştırmak⁶³ şeklinde açıklanmaktadır.

PVSK Ek-7'ye göre: Polis, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, Anayasa düzenine ve genel güvenliğine dair önleyici ve koruyucu tedbirleri almak, emniyet ve asayiş sağlamaya üzere, ülke seviyesinde istihbarat faaliyetlerinde bulunur, bu amaçla bilgi toplar, değerlendirir, yetkili mercilere veya kullanma alanına ulaştırır. Devletin diğer istihbarat kuruluşlarıyla işbirliği yapar.⁶⁴ Emniyet İstihbarat Daire Başkanlığının teşkilat yapısı Şekil-11'de olduğu gibidir.

Şekil-11 Emn.İsth.D.Bşk.lığı Teşkilat Şeması⁶⁵

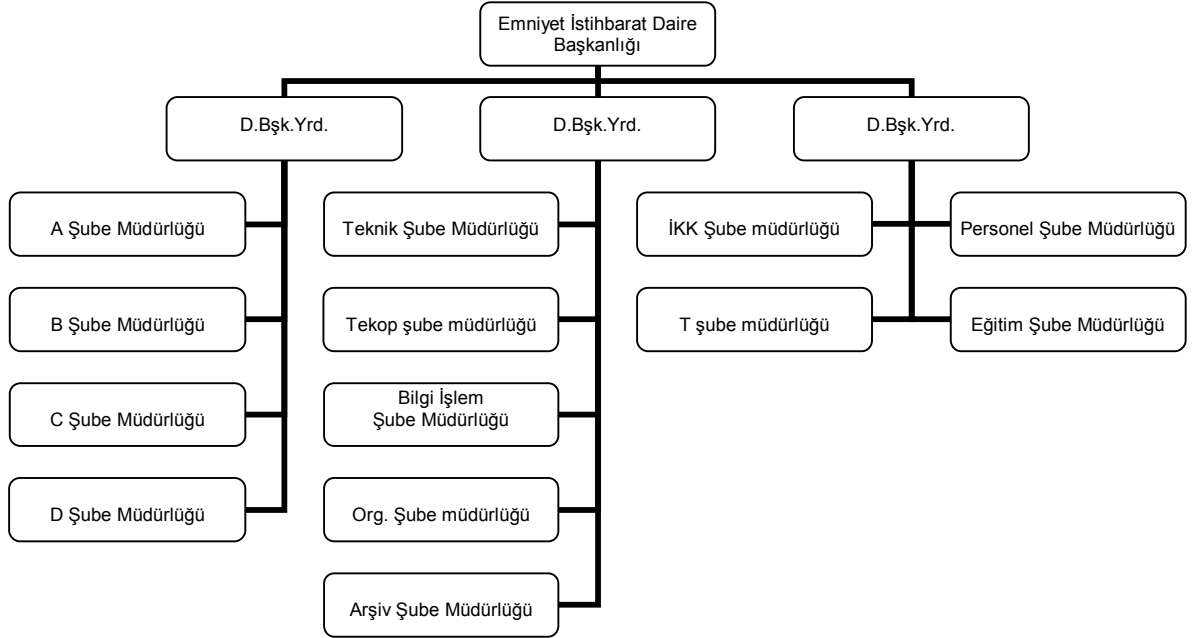
Emniyet Genel Müdürlüğü İstihbarat Daire Başkanlığının resmi internet sayfasında yer alan teşkilat şemasının daha ayrıntılı hali, Halil Karataş'ın Devlet Güvenliği ve İstihbarat adlı çalışmasında yer almaktadır. Bu bilgiler

⁶³ Emn.İsth.D.Bşk.lığı, Başkanlığımız, **Misyonumuz, Vizyonumuz**, <https://www.egmidb.gov.tr/index.php?page=establishment&act=vision> (Erişim Tarihi:14.02.2012)

⁶⁴ 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu, Ek Madde 7 – (Ek: 16/6/1985)

⁶⁵ Emn.İsth.D.Bşk.lığı, Başkanlığımız, **Teşkilat Şeması**, <https://www.egmidb.gov.tr/index.php?page=establishment&act=organization> (Erişim Tarihi: 03.03.2012)

çerçevesinde Emniyet İstihbarat Daire Başkanlığının ayrıntılı teşkilat şeması Şekil-12’de yer aldığı gibidir.

Şekil-12 Emn.İsth.D.Bşk.lığı Ayrıntılı Teşkilat Şeması⁶⁶

Alman Walter Nicolai, şubeleri gizlilik ve yazışmada sağlayacağı kolaylık açısından harflerle kodlamıştır. Bu gelenek Emniyet İstihbaratında kullanıldığını görülmektedir. Bu kapsamda Cüneyt Özdemir şubelerin kodlarını kitabında aşağıda yer aldığı şekilde açıklamıştır.

A Şubesi : Değerlendirme Şubesi ve Aşırı Sol Faaliyetler Mücadele

B Şubesi : Haber Alma Şubesi Bölücü ve Bölgeci Faaliyetlerle Mücadele

C Şubesi : Operasyon Şubesi Aşırı Sağ Faaliyetler

D Şubesi : Dış Grup Emniyete uğramayan maskeli çalışan⁶⁷ personelden teşekkül edilmiştir.

⁶⁶ Halil Karataş, **Devlet Güvenliği ve İstihbarat**, Kenan Ofset, İstanbul, 2009, s. 59

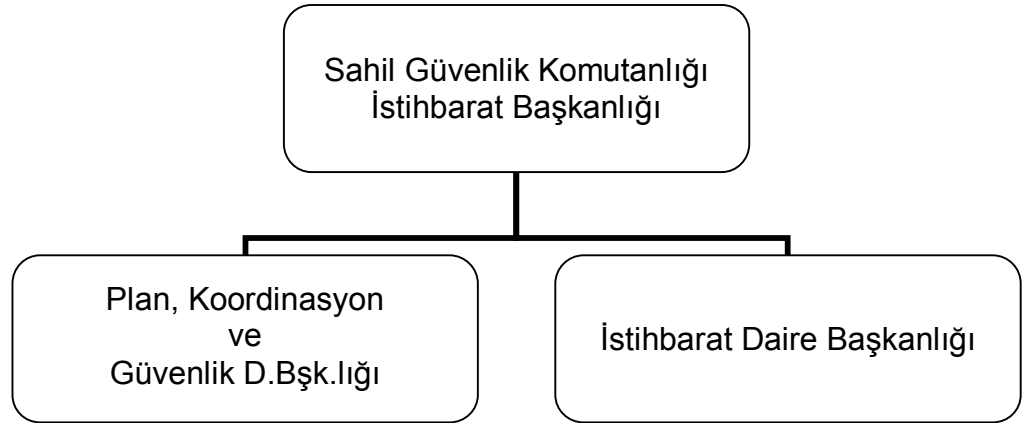
⁶⁷ Özdemir, a.g.e., s. 79

2.2.5.5 Shl.Göv.K.lığı İsth.Bşk.lığı

Sahil ve karasularımızı korumak, güvenliğini sağlamak, deniz yolu ile yapılan her türlü kaçakçılık eylemlerini, Eski Eserler Kanununa aykırı eylemleri, Askeri Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Kanununa aykırı eylemleri önlemek, izlemek, suçluları yakalamak, gerekli işlemleri yapmak, yakalanan kişi ve suç vasıtalarını yetkili makamlara teslim etmek için yürüttüğü istihbarat faaliyetleri 2692 Sayılı Sahil Güvenlik K.lığı Kanunu ile düzenlenmiştir.

Entegre sınır yönetimi çalışmaları kapsamında kurulacak olan Sınır Muhafaza Teşkilat Başkanlığı ile birlikte Sahil Güvenlik Komutanlığı 2014 yılı itibari ile Sahil Güvenlik Genel Müdürlüğüne dönüştürülmesi planlanmaktadır. Bu kapsamda Sahil Güvenlik Komutanlığının istihbarat üretme ve kaçakçılık ile mücadele yeteneği, yeni kurulacak olan Sınır Muhafaza Teşkilat Başkanlığına devredileceği öngörmek mümkündür.

Sahil Güvenlik İstihbarat Başkanlığının teşkilat yapısı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu çerçevesinde gelen cevaptaki bilgiye göre Şekil-13'teki daire başkanlıklarından oluşmaktadır.

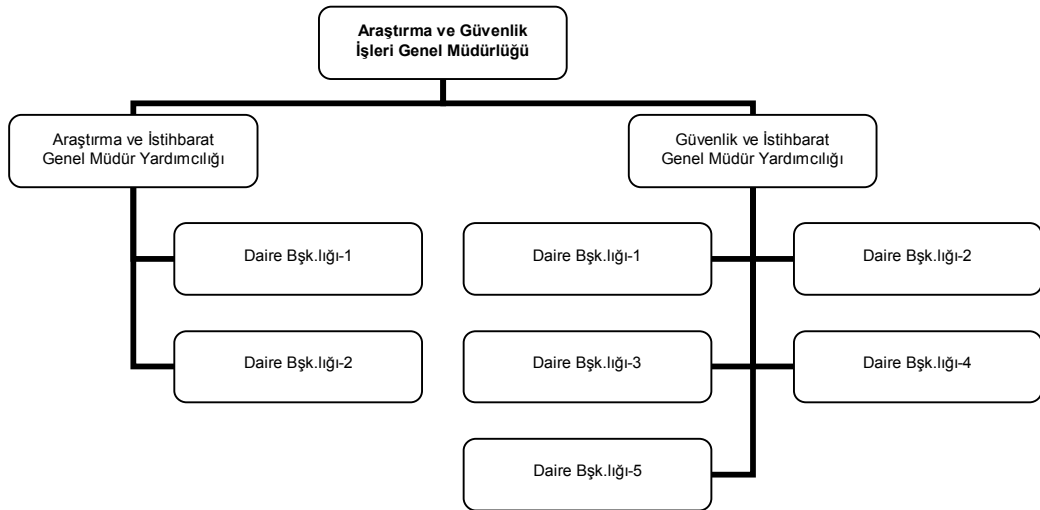
Şekil-13 Shl.Göv.K.lığı İsth.Bşk.lığı Teşkilat Şeması⁶⁸

⁶⁸ 13 Mart 2012 tarihli Bilgi Edinme Başvuru Talebime ait gelen cevap: Sahil Güvenlik Komutanlığı Bilgi Edinme Birimi 16 Mart 2012 Cuma 14.38

2.2.6 Dışışleri Bakanlığı Araştırma ve Güvenlik İşl.Gn.Md.lüğü

Bakanlığın istihbarat alanındaki çalışmaları, 3.12.1983 tarihli ve 177 sayılı Dışışleri Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 10. maddesinin (iii) bendinde de belirtildiği gibi, İstihbarat ve Araştırma Genel Müdürlüğü tarafından yerine getirilmektedir. İlgili düzenlemede, Dışışleri Bakanlığı İstihbarat ve Araştırma Genel Müdürlüğü'nün "Türkiye aleyhindeki faaliyetler hakkında bilgi toplamak, değerlendirmek, araştırmak ve incelemeleri yürütmek" ile görevli olduğu belirtilmektedir.⁶⁹ 1980 yılında kurulan Dışışleri Bakanlığı İstihbarat ve Araştırma Genel Müdürlüğü Dışışleri Bakanlığının 2010 yılındaki yeniden yapılandırılması çalışmaları kapsamında Araştırma ve Güvenlik İşleri Genel Müdürlüğüne dönüştürülmüştür.

Yurt dışı istihbarat temin etme ve üretmede, Büyük Elçilerin devletler hukuku esaslarına göre, kabul eden devlette, durum ve olayların gelişimi hakkında meşru olan her yoldan bilgi toplamak ve bunları hükümete rapor etmek başlıca görevidir. Dışışleri Bakanlığının istihbarat birimi olan, Araştırma ve Güvenlik İşleri Genel Müdürlüğü'nün teşkilat yapısı Şekil-14'te olduğu gibidir.

Şekil-14 Araştırma ve Güvenlik İşleri Gn.Md.lüğü Teşkilat Şeması⁷⁰

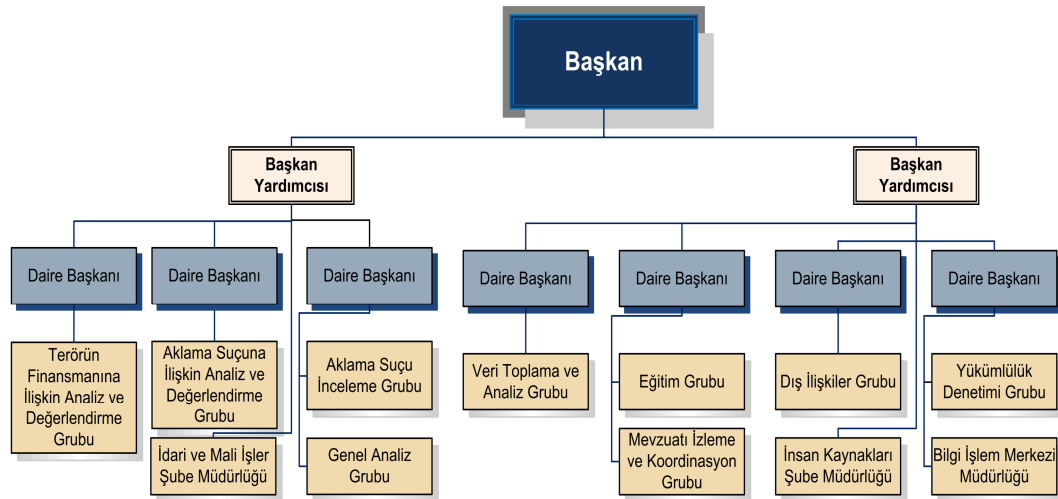
⁶⁹ Hasan Alsancak, "İstihbarat Kavramının Yeni Görünümü ve Türkiye'deki Uygulamaları", Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2001, s. 87-88

⁷⁰ Devlet Teşkilatı Veri Tabanı, <http://kamu.basbakanlik.gov.tr:8080/DTVT/#> (Erişim Tarihi: 03.03.2012)

2.2.7 Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Kurulu Bşk.lığı

1996 yılında çıkarılan 4208 sayılı kanun ile ülkemizde suç gelirlerinin aklanması ile mücadele hukuki bir kimlik kazanmıştır. Bunun akabinde, Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK) 1997 yılında Maliye Bakanlığı bünyesinde kurulmuştur. 2006 yılında ise, 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının önlenmesi Hakkında Kanun ile MASAK'ın yetki ve sorumlulukları yeniden belirlenmiştir. Terörün finansmanının önlenmesi de bu kanun kapsamına dâhil edilmiştir. 2006 yılından itibaren MASAK, Mali İstihbarat Birimi hüviyetini kazanmıştır.

MASAK'ın temel fonksiyonu da suç gelirlerinin aklanması alanındaki gelişmeler ile aklama suçunun önlenmesi ve ortaya çıkarılmasına yönelik yöntemler konusunda araştırmalar ve sektörel çalışmalar yapmak, önlemler geliştirmek, veri toplamak, toplanan verileri analiz etmek ve değerlendirmek, araştırma ve incelemeler yapmak veya yaptırmak ve elde edilen bilgi ve sonuçları ilgili makamlara iletmektir.⁷¹ Terörün finansmanı önlenmesinde büyük rolü olan MASAK Türkiye'nin Mali İstihbarat teşkilatı olarak sistemdeki yerini almıştır. MASAK'ın teşkilat yapısı Şekil-15'teki gibidir.

Şekil-15 Maliye Bkn.lığı MASAK Bşk.lığı Teşkilat Şeması⁷²

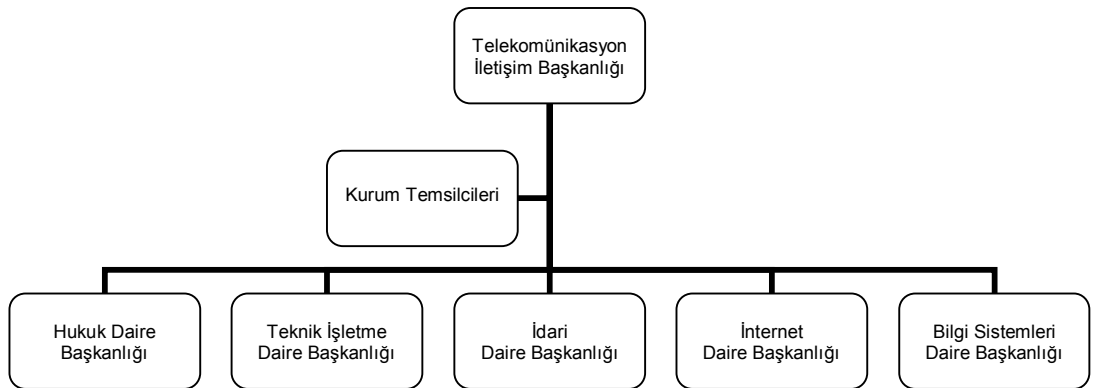
⁷¹ MASAK Bşk.lığı, **Analiz, Araştırma, İnceleme**, <http://www.masak.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 11.11.2011)

⁷² MASAK Bşk.lığı, **Organizasyon Şeması**, <http://www.masak.gov.tr/tr/kurulumuz/organizasyon-semasi.aspx> (Erişim Tarihi: 11.11.2011)

2.2.8 Ulaştırma, Haberleşme ve Denizcilik Bakanlığı Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı (TİB)

Telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin tespiti, dinlenmesi, teknik takip, sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi ve kayda alınması işleminin tamamen yasal ve tek bir merkezden yönetilmesi amaçlanarak TİB 2005 yılında kurulmuş, resmi olarak 2006 yılında faaliyete başlamıştır.

2559 sayılı kanunun Ek-7'nci maddesi, 2803 sayılı kanunun Ek-5'inci maddesi ve 2937 sayılı Kanunun 6'ncı maddesi uyarınca, telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin tespiti, dinlenmesi, sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi ve kayda alınmasına yönelik iş ve işlemler, bir merkez olan TİB tarafından yürütülmektedir. Ayrıca; İnternet ortamında yapılan yayınların içeriklerini izleyerek, 5651 sayılı kanun kapsamına giren suçların işlendiğinin tespiti halinde, internet ortamında yapılan yayınlara erişimin engellenmesine yönelik olarak 5651 sayılı kanunla öngörülen tedbirleri almaktadır.⁷³ TİB imkân ve kabiliyetleri ile gelişen teknolojiye paralel olarak gelişmekte ve ilerlemekte, yasal olmayan dinlemeleri engelleyebilmektedir. TİB'in teşkilat yapısı Şekil-16'te yer aldığı şekildedir.

Şekil-16 Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı Teşkilat Şeması⁷⁴

⁷³ Telekomünikasyon İletişim Bşk.lığı, TİB Hakkında, **Başkanlığın Görevleri** <http://www.tib.gov.tr> (Erişim Tarihi: 13.12.2011)

⁷⁴ Telekomünikasyon İletişim Bşk.lığı, TİB Hakkında, **Organizasyon Yapısı**, http://www.tib.gov.tr/tr/tr-menu-7-organizasyon_yapisi.html (Erişim Tarihi: 13.03.2012)

2.2.9 Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Gümrük Muhafaza Genel Müdürlüğü

Gümrük Muhafaza Kaçakçılık ve İstihbarat Müdürlükleri; bölgesindeki kaçakçılık olaylarıyla ilgili bilgi almaktan, istihbarat çalışmaları yapmaktan ve bunları değerlendirmekten, kaçakçılığı önlemeye ve takibe yönelik gerekli tedbirleri almaktan sorumludur. Gümrük Muhafaza Genel Müdürlüğü içinde kaçakçılık, istihbarat ve narkotik maddelerle mücadele eden şube müdürlükleri olarak teşkilatlanmış, bulunduğu başmüdürlüğe bağlı hizmet veren birimlerdir.⁷⁵ 2011 yılında Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Kaçakçılık ve İstihbarat Şube Müdürlüklerinin kurulması ile ilgili faaliyetlere başlamıştır.

Milliyet Gazetesinde yer alan habere göre; Gümrük ve Ticaret Bakanlığı bünyesindeki kaçakçılıkla mücadele birimlerinin sayılarının artırılacağı, kaçakçılık açısından riskli kara, hava ve sınır kapılarında, sadece kaçakçılıkla mücadele ile ilgili görev yapacak 30 gümrük muhafaza kaçakçılık ve istihbarat müdürlüğünün kurulacağı⁷⁶ ifadeleri yer almaktadır. Teşkilatın yapısı Şekil-17’de olduğu gibidir.

Şekil-17 Gümrük Muhafaza Gn.Md.lüğü Teşkilat Şeması⁷⁷

⁷⁵ Ahmet özenalp, **Gümrük Kaçakçılık İstihbarat ve Narkotik Şubesi (KİN)**, 12.04.2011, [http://www.mgbp.org/makaleler/30/gumruk-kacacilik-istihbarat-ve-narkotik-subesi-\(kin\)](http://www.mgbp.org/makaleler/30/gumruk-kacacilik-istihbarat-ve-narkotik-subesi-(kin)) (Erişim Tarihi: 20.02.2012)

⁷⁶ **Gümrük istihbaratçıları geliyor**, 16.12.2011, <http://ekonomi.milliyet.com.tr/gumruk-istihbaratciları-geliyor/ekonomi/ekonomidetay/16.12.2011/1476415/default.htm> (Erişim Tarihi: 17.12.2011)

⁷⁷ Devlet Teşkilatı Veri Tabanı, <http://kamu.basbakanlik.gov.tr:8080/DTVt/#> (Erişim Tarihi: 03.03.2012)

2.2.10 Genelkurmay İstihbarat Başkanlığı

Askeri istihbarat, genel anlamda istihbarat sisteminin bir parçasıdır. Ancak devlet istihbaratı kavramından farkı, daha dar kapsamlı ve teknik faaliyetleri içeren bir istihbarat faaliyetini ifade etmesidir.

Türk Silahlı Kuvvetlerindeki istihbarat faaliyeti, askeri istihbarat olarak da nitelendirilmektedir. Adından da anlaşılacağı üzere Askeri İstihbarat Teşkilatıdır. Çınar'a göre Askeri İstihbarat: Düşman ve düşman olması muhtemel taraf ile harekât bölgesine ait, bölgenin hava, kara ve deniz sahası da dâhil olmak üzere haber ve bilgilerin toplanması, değerlendirilmesi ve yorumlanmasından elde edilen istihbarattır.⁷⁸ Genel çerçevesiyle askeri istihbarat, TSK'nın barışta ve seferde vazifesini yapabilmesi için ihtiyaç duyduğu istihbaratın meydana getirilmesi faaliyetidir.

Askeri istihbarat teşkilleri oluşturma yetkisi, 1324 sayılı Genelkurmay Başkanının Görev ve Yetkilerine Ait Kanunun ikinci maddesi 'a' fıkrasına istinaden Genelkurmay Başkanına verilmiştir. Genelkurmay İstihbarat Başkanlığı ile Kuvvet İstihbarat Başkanlıkları askeri istihbaratın üretilmesine imkân sağlayan ve istihbarat faaliyetlerinin yürütülmesine yasal açıdan dayanak sağlayanda aynı kanundur.

Bu teşkilatın görevi, başka devletlerin tüm askeri güçleri hakkında açık ve kapalı metotlarla bilgi toplamak istihbarat yapmaktır. Askeri plan, program ve politikanın hazırlanmasına esas olacak bilgilere gereksinim gösteren bir faaliyettir.⁷⁹

Diğer bir ifade ile askeri istihbarat, hedef ülkeler ve ilgi sahasına giren ülkelerin askeri faaliyetleriyle ilgili istihbarat üretimini, mevcut istihbarat toplama vasıtaları ile yürütmesi görevi şeklinde ifade edebilmek mümkündür. Ayrıca, Türkiye'de askeri istihbaratın görev alanı içinde doğrudan yurtiçi istihbarat faaliyeti bulunmamaktadır.

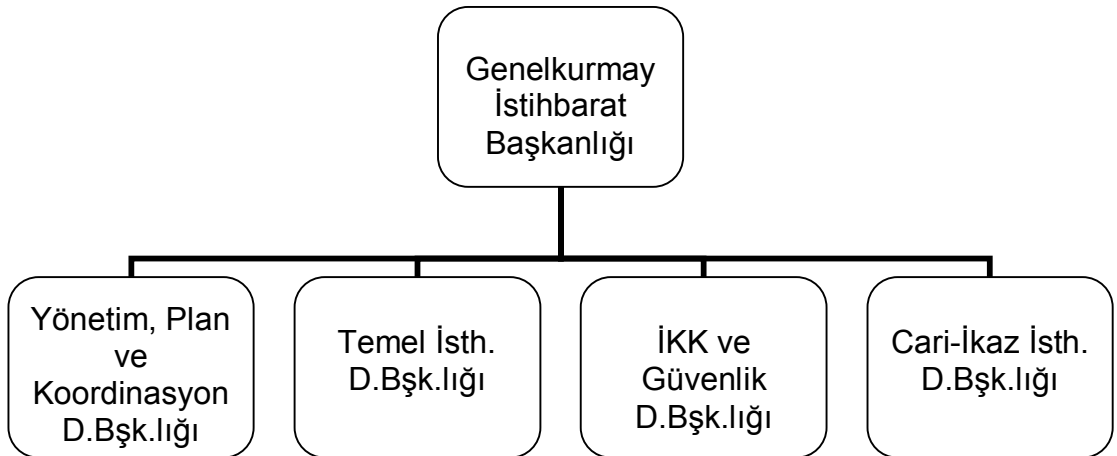
⁷⁸ Çınar, a.g.e., s. 116

⁷⁹ Tezsever, a.g.e., s. 161

Askeri istihbaratın genel olarak vasıtaları; Hava, Deniz ve Kara Radarları, Havadan İhbar Kontrol Uçakları, Keşif Uçakları, İnsansız Hava Araçları, Gemiler, Askeri Ataşeler vd. gelen bilgi, haber, duyum, görüntü vb. işlenerek istihbarata dönüştürülmesi faaliyeti askeri istihbarat kapsamında yapılan faaliyetlere örnek olarak verilebilir.

Uydu teknolojisinin istihbarat vasıtası olarak kullanılması kapsamında, Keşif Gözetleme Uydusu Göktürk⁸⁰ ile birlikte askeri istihbaratın imkân ve kabiliyetinin daha da artacağı değerlendirilmektedir.

Genelkurmay İstihbarat Başkanlığına bağlı olan Genelkurmay Elektronik Sistemler (GES) Komutanlığı, TSK ve MİT için sinyal istihbaratı kapsamında faaliyet yürüten bir birim olarak 01 Ocak 2012 tarihine kadar görev yapmıştır. GES, 01 Ocak 2012 tarihi itibarı ile MİT'e devredilmiştir. Bu çerçevede TSK'nın çevre kuşak ülkeler ile ilgili istihbarat ihtiyacını bundan sonra MİT Gölbaşı Elektronik Sistemler Başkanlığı tarafından karşılanacağı basında çıkan haberlerde yer almaktadır. Genelkurmay İstihbarat Başkanlığı teşkilat yapısı 2001 yılına göre Şekil-18'de olduğu gibidir.

Şekil-18 Gnkur.İsth.Bşk.lığı Teşkilat Şeması⁸¹

⁸⁰ **Göktürk Gözlem Uydusu Sözleşmesi imzalandı**, 17.06.2009, <http://www.turksat.com.tr/content/view/613/238/> (Erişim Tarihi: 03.01.2012)

⁸¹ Tezsever, a.g.e., s. 161

2.3 İstihbarat ile İlgili Kurullar

Ülkemizde istihbarat faaliyetlerinden beklenen verimin artırılması, kurumlar arası eşgüdüm ve işbirliği faaliyeti ile koordinasyon sağlanması amacı ile;

- Kaçakçılık İstihbarat Koordinasyon Kurulu,
- Milli İstihbarat Koordinasyon Kurulu
- Terörle Mücadele Koordinasyon Kurulu teşkil edilmiştir.

Kurullar, değişik kurum ve kuruluşlardan ilgili şahısların iştiraki ile oluşturulmaktadır.

2.3.1 Kaçakçılık İstihbarat Koordinasyon Kurulu-KİKK

3152 Sayılı Teşkilat Kanununun 26'nci Maddesi Uyarınca Kurulan, Kaçakçılık İstihbarat Koordinasyon Kurulu: Yurt dışı ve yurt içinde Türkiye'ye yönelik her türlü kaçakçılık faaliyetlerinin değerlendirilmesi yapılarak bunlarla mücadele, hedef taktik ve usullerinin tespitine yardımcı olunması konularında ilgili bakanlık, Kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonun sağlanması kapsamında kurul toplanmaktadır. Kurulun işleyişini düzenleyen yönetmelik⁸² uyarınca, İçişleri Bakanlığı Müsteşarı veya Yardımcısının başkanlığında tüm ilgili bakanlık ve kuruluş temsilcilerinin katılımı ile Daire Başkanı seviyesinde toplanmaktadır.

Her dört ayda bir sürekli toplanan bir kuruldur. Kurulun sekretarya görevi İçişleri Bakanlığı adına, KİHBİ Daire Başkanlığı tarafından yürütmektedir.

2.3.2 Milli İstihbarat Koordinasyon Kurulu-MİKK

Bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının yukarıda belirtilen görev ve yükümlülüklerinin yerine getirilmesiyle ilgili koordinasyonun sağlanması ve istihbarat çalışmalarının yönlendirilmesinde, temel görüşleri oluşturmak üzere, MİT Müsteşarının Başkanlığında Milli İstihbarat Koordinasyon Kurulu (MİKK) kurulmuştur.

⁸² Kaçakçılık İstihbarat Koordinasyon Kurulunun Toplanma, Çalışma Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik, Birinci Madde.

Kurul; Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri veya Yardımcısı, Genelkurmay İstihbarat Başkanı veya Yardımcısı, bakanlıkların müsteşarları, kurum ve kuruluşların yetkili amirleri, MİT'in ilgili başkanları ile MİT Müsteşarının çağıracağı diğer kamu görevlilerinin iştirakiyle toplanır.

MİT'in 85'nci kuruluş yıldönümü kapsamında yeniden yapılanmaya gidilen Milli İstihbarat Koordinasyon Kurulu uzun bir aradan sonra ilk kez 17 Ocak 2012 tarihinde 33 kamu kurumunun katılımı⁸³ ile toplanmıştır.

3 Ayda bir veya gerektiğinde, MİT Müsteşarının başkanlığında toplanır.⁸⁴ Kurulun sekretarya görevini MİT Müsteşarlığı yürütür.

2.3.3 Terörle Mücadele Koordinasyon Kurulu-TMKK

Güvenlik kuruluşları ve ilgili kurumlar arasında terörle mücadele alanında gerekli koordinasyonu sağlamak, bu alandaki politika ve uygulamaları değerlendirmek amacıyla Terörle Mücadele Koordinasyon Kurulu kurulmuştur.⁸⁵ Terörle Mücadele Koordinasyon Kurulu, Başbakan Yardımcısının başkanlığında, Genelkurmay İkinci Başkanı, Jandarma Genel Komutanı, Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarı, Adalet Bakanlığı Müsteşarı, İçişleri Bakanlığı Müsteşarı, Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı, Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarı, Emniyet Genel Müdürü ve Sahil Güvenlik Komutanından oluşur. Gerektiğinde gündemle ilgili diğer kurum ve kuruluş temsilcileri de toplantıya davet edilebilir.

KDGM, Terörle Mücadele Koordinasyon Kurulunun sekretarya hizmetlerini yürütmektedir. Kurulduğundan itibaren üç veya dört defa toplandığı bilinmektedir.

⁸³ **Hakan Fidan, 33 kamu kurumunu topladı**, 18.01.2012. <http://gundem.milliyet.com.tr/hakan-fidan-33-kamu-kurumunu-topladi/gundem/gundemdetay/18.01.2012/1490312/default.htm?ref=OtherNews> (Erişim Tarihi: 18.01.2012)

⁸⁴ 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu, Beşinci Madde.

⁸⁵ 5952 sayılı Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, Dördüncü Madde.

2.4 Değerlendirme

İstihbaratın kavram ve kapsamı artık değişmekte, istihbarat fonksiyonları genişlemekte, istihbarat yöntem ve vasıtaları sürekli gelişmektedir. Soğuk Savaş döneminden kalma eski istihbarat teşkilatlarının artık modasının bittiği kabul edilmektedir.

2937 Sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanununda dikkat çekici husus, MİT dışındaki diğer kamu kurum ve kuruluşlarının ve bakanlıklarının devlet istihbaratına ilişkin sorumluluklarının “Görevlerinin gerektirdiği istihbaratı oluşturmak” şeklinde ortaya koymaktadır. Bu ifade ile MİT dışındaki diğer devlet birimleri kendi görev alanlarıyla ilgili istihbarat oluşturmakla görevlendirilmiş bulunmaktadır.

Devlet İstihbarat Sisteminde; 2 kurum iç ve dış istihbarat, 2 kurum dış istihbarat, 1 kurum askeri istihbarat, 9 kurumda doğrudan veya dolaylı olarak iç istihbarat kapsamında olmak üzere faaliyet göstermektedir.

Kurumların İstihbarat Açısından Sorumlu Olduğu Alanlar

Kurum	Sorumlu Olduğu Alan			Açıklamalar
	İç İsth.	Dış İsth.	Koor dinasyon	
MİT	X	X		Elektronik İstihbarat
MGK	X	X	X	Milli Güvenlik İçerikli faaliyetler
KDGM	X		X	Stratejik İstihbarat Değerlendirmesi
Başbakanlık Güv.İşl.Gn.Md.lüğü			X	İç ve dış güvenlik isth. Değerlendirmesi ve Danışmanlık
İçişleri Bkn.İlgi KİHBİ D.Bşk.İlgi	X		X	İç İstihbarat Faaliyetleri Değerlendirmesi
Dışişleri Arş.Güv.Gn.Md.lüğü		X		Dış İstihbarat
Maliye Bakanlığı MASAK	X			Mali Suçlarla Mücadele İstihbaratı
Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	X			Narkotik ve Kaçakçılık İstihbaratı
Ulaştırma, Haberleşme ve Denizcilik Bakanlığı TİB	X			İletişim İstihbaratı (Dinleme ve Siber Alanın Takibi)
Gnkur.İsth.Bşk.İlgi				Hedef(Görüntü) İstihbaratı
J.İsth.Bşk.İlgi	X			Kriminal İstihbarat
Emn.İsth.D.Bşkl.İlgi	X			Ülke içi genel istihbarat
SHİ.Güv.İsth.Bşk.İlgi				Kıyı Güvenliği Kapsamında İstihbaratı

Tablo-1

İstihbarat kurumlarının dağınık ve faaliyet alanlarının birbiri ile örtüşüyor ve de karışık olması, bürokrasiye ve istihbarat üretimi açısından verimsizliğe

neden olmaktadır. Ayrıca, farklı birimlerin aynı görevi, benzer çalışma alanlarında yürütmeleri, güvenlik birimleri arasındaki çatışma nedeni olarak yerini almaktadır. Örneğin kaçakçılık konusunda Polis, Jandarma, Sahil Güvenlik, Gümrük Muhafaza, KİHBİ D.Bşk.lığı ve MİT, organize suçlarla mücadelede Polis ve Jandarma, terörle mücadelede Polis, Jandarma, MİT ve KDGM rol almaktadır.

Devlet istihbarat sistemindeki karmaşık organizasyon yapısı, etkin iç istihbarat üretilmemesine ve küresel bir aktör olma yolunda ilerleyen Türkiye'ye olumsuz yönde etki eden bir faktör olarak nitelendirilebilir.

İstihbarat sisteminde, gereğinden fazla dallanıp budaklanmış hantal bir organizasyon yapısı yerine, ortak kaynak kullanımı ve maliyet etkinliği esasını dikkate alan, iç ve dış istihbaratı etkin olarak üretebilecek teşkilat yapıları oluşturularak, unsurlar arasında eş güdüm ve işbirliği sağlayacak bir yapının hayata geçirilmesi önem arz etmektedir.

İstihbarat, teknolojinin gelişmesiyle birlikte, istihbaratın üretilmesinde de üst düzey uzmanlık gerektiren bir yapıya bürünmektedir. Geleceğin istihbarat teşkilatlarını her şeyden anlayan kişiler değil, kendi konularına hâkim personelden oluşacağı varsayılmaktadır.

İç istihbarat unsurlarının kurumsal bazda incelenmesi sonucunda, iç istihbarat yapılanmasındaki mevcut durumun problemli bir alan haline geldiği, konunun acilen değerlendirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. İstihbarat konusunda dünyada söz sahibi olan ülkeler Amerika (FBI-CIA), Rusya (FSB-SVR), Almanya (BfV-BND), İngiltere (MI5-MI6), Fransa (DST-DGSE) ve İsrail (Shin Bet-Mossad) incelendiğinde istihbarat yapılanmalarını iç ve dış istihbarat olmak üzere ikiye ayırdıkları ve teşkilatlanmalarını buna göre yaptıkları gözlenmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MEVCUT İSTİHBARAT SİSTEMİNDEKİ PROBLEMLER

Devlet istihbarat sistemi ve bu kapsamda uygulanan iç istihbarat modelini eleştirel açıdan değerlendirdiğimizde; Kavramsal, Sistemsel, Siyasal, Algısal, Bilimsel, Hukuki, Yönetimsel, Kuramsal, Felsefik, Akademik, Eğitimsel ve İstihbarat Ekolu kaynaklı sorunlarla karşılaşmaktadır.

3.1. Algı Sorunu

İstihbarat algısının toplumumuzda olumsuz yönde oluşmasında, diğer ülkelerin istihbarat servislerinin katkıları azımsanmayacak kadar fazladır. Özellikle Osmanlı İmparatorluğunun çöküş döneminde, düşman ülkelerin Osmanlıya yönelik icra ettiği casusluk faaliyetlerine karşı istihbarat faaliyeti ile engel olmak istediği bir gerçektir. Ancak, düşmanın dezenformasyonu ve propagandaları neticesinde toplum tarafından Osmanlı haberalma gayretleri; gammazcılık, hafiyecilik, muhbircilik, dedikoduculuk olarak kabul görmüştür.

II. Abdülhamid Yıldız İstihbarat Teşkilatı ile ilgili hatıratında; “Yabancı devletler kendi emellerine hizmet edecek kimseleri vezir ve sadrazam mertebesine kadar çıkarabilmişlerse, devlet emniyet içinde olamazdı. Doğrudan doğruya şahsıma bağlı bir İstihbarat Teşkilatı kurmaya bu düşünce ile karar verdim. İşte düşmanlarımların Jurnalcilik dedikleri teşkilat budur.”⁸⁶ ifadeleri ile istihbarat teşkilatlarımıza yönelik olumsuz propaganda ve dezenformasyonun etkisini kanıtlamaktadır. Toplumumuzda istihbarat, devlet güvenliğine yardımdan ziyade toplum tarafından kabul görmeyen, itibar edilmeyen bir konu halini almıştır.

İstihbarat, Türk toplumunda korkulan, sık sık olumsuz anlamda kullanılan, uzak durulması gerektiği düşünülen bir faaliyet biçimidir.⁸⁷ Bunun nedeni; Aslında bizim kullandığımız ‘istihbarat’ kelimesinin etimolojisi dahi bu konudaki çarpık yaklaşımımızı ortaya koymaktadır: ‘İstihbarat’ Arapça kökenli

⁸⁶ Hakan Turan, **Gizli Servisler**, Kalipso, İstanbul, 2010, s. 55-56

⁸⁷ Ümit Özdağ, a.g.d.m., s. 109

bir kelimedir ve ‘haber’, ‘istihbar’ kelimelerinden türetilmiştir. Aynı yolla ihbar (etmek), muhbir vs. kelimeleri de türetilmiştir. Kelimenin kökenine bakıldığında haber alma, yeni bilgi alma gibi bir anlamı olduğu görülür. Bundan dolayıdır ki bizde Amerikan İstihbarat Örgütü CIA genelde ‘Merkezi Haberalma Teşkilatı’ olarak çevrilir. Oysaki modern anlamda istihbarat haber almanın çok ötesindedir ve bu tür çeviriler de dâhil olmak üzere, bizlerin istihbarata bakışında yaşamsal sorunlar vardır.⁸⁸ Bunun da temel nedeni, istihbaratın bir vatan hizmeti olarak değil, daha çok ispiyonculuk veya ihbarcılık algılaması ile karşı karşıya kalmasıdır. Bunun sonucunda algılanan istihbarat anlayışı olumsuz yönde olmakta, istihbarat kurumları halk ile iletişim kuramamakta, istihbarat üretimi kapsamında ihtiyaç duyulan desteği yeterince bulunamamaktadır. Ayrıca CIA ile ilgili Merkezi İstihbarat Teşkilatı şeklinde telaffuz edilmemesinin en önemli sebebi, istihbarat algısının şark toplumlarındaki olumsuz algısını, istihbarat yerine haber kelimesini kullanarak kendi teşkilatları üzerindeki olumsuz etkiyi en az seviyeye indirmek olarak açıklanabilir.

İstihbarat ile ilgili toplumsal hafızada yer alan olumsuzluk sadece uygulamadaki olumsuzluklar ve olumsuz propagandadan değil, istihbarata yüklenen işlevsel anlamdan da kaynaklanmaktadır.⁸⁹ 1980’li yılların sonlarına doğru deşifreyona uğrayan MİT raporları ve beraberinde getirdiği skandallar ile teşkilat ciddi manada yıpranmıştır.⁹⁰

İstihbarat, modern ve gelişmiş devletler entelektüel birikim gerektiren akıl işi olarak değerlendirmekte iken, istihbarat kültürü gelişmemiş devletlerde istihbarat, toplumu baskılama aracı olarak kullanılmaktadır.

Türkiye’de toplum tarafından istihbaratın çekinilen, uzak durulan, nefret edilen, kaçınılan bir faaliyet olarak değerlendirilmesi, istihbarat sistemimiz açısından bir sorun teşkil etmektedir.

⁸⁸ Sedat Laçiner, **İstihbarat nedir?**, 18.09.2011, <http://slaciner.blogspot.com/2011/09/istihbarat-nedir.html> (Erişim Tarihi: 24.09.2011)

⁸⁹ Mahmut Turhan, a.g.y.l., s. 42

⁹⁰ Gültekin Avcı, **İstihbarat Oyunları**, Birey Yayınları, İstanbul, 2010, s. 445

Son zamanlarda istihbarat algısının toplumda olumlu yönde değiştirilmesi ile ilgili olarak yapılan çalışmaları incelediğimizde; MİT'in personel alımı ile ilgili tanıtım filmi yayınlaması, MİT resmi internet sitesinin yenilenmesi, görsel içerikli ve interaktif hale getirilmesi ve çocuklar için bölüm oluşturması, olumlu yönde olan faaliyetlerdir. Ayrıca, Labirent ve Kaos Örümcek Ağı gibi sinema filmleri ile istihbarat personelinin özendirilmesi, algı yönetimi açısından isabetli çalışmalar olarak değerlendirmek mümkündür.

3.2 Sistemsel Sorun

Devlet istihbarat sistemimin de; MİT bünyesinde çift başlılık (iç ve dış istihbarat sorumluluğu), diğer açıdan da ilgi sahaları aynı olan istihbarat ile ilgili kurumların çok başlılık oluşturması, sistemsel açıdan ana sorun kaynağı olarak ortaya çıkmaktadır. Acar'a göre "İstihbarat servisleri arasında eş güdüm olmadığı için aralarında anlamsız bir rekabet söz konusudur."⁹¹ Türkiye'de istihbarat alanında gözlenen en büyük eksiklerden biri koordinasyonsuzluk, çok başlılık ve dağınık istihbarat yapısıdır. Örneğin, kanunda yer almasına karşın MİT Müsteşarı'nın Başkanlığında ve koordinasyonu altında toplanması gereken İstihbarat Koordinasyon Kurulu toplanamıyor, çalıştırılmıyor. Bunun yerine küçük ve yetersiz toplantılar yapılıyor.⁹²

MİT'in daha verimli ve etkin hale getirilme gerekçesiyle, 1984 ile 2012 yılları arasında yeniden yapılandırılma çalışmalarının sıklığı, MİT açısından kurumsallaşamama sorununa yol açtığı, söz konusu durumun teşkilat içinde her açıdan olumsuz etkilere neden olduğu, teşkilat bağlantılarının sık değiştirilmesinin istihbarat sistemi açısından da zafiyet doğurduğu değerlendirilmektedir.

Emniyet Genel Müdürlüğü'nün üstlendiği görevler, faaliyet alanları, teşkilat yapısı ve personel sayısı göz önüne alındığında hacimsel yönden bir genişlemenin olduğunu söylemek mümkündür. Bu noktadan hareketle,

⁹¹ Acar, a.g.e., s. 251

⁹² Tuncay Özkan, **MİT'in Gizli Tarihi**, 13. Basım, Alfa Yayınları, İstanbul, 2004, s. 513

polisin, genel zabıta-kolluk görevleriyle sınırlı olan yetkisi ek kanun maddeleri ile daha da genişleterek, iç istihbarat teşkilatı gibi hareket etmesi, istihbarat sistemi ve hukuksal açısından incelenmesi gereken bir konu halini almaktadır.

Türkiye’de, iç ve dış istihbarat ayrımının net bir şekilde yapılamaması, MİT’in stratejik istihbarattan çok iç istihbarata ağırlık vermesi, Emn.İsth.D.Bşk.lığının kolluk kuvveti kapsamında, kamu düzeninin tesisi ve suç önleme istihbaratı görevlerinin yanında, iç istihbarat teşkilatı hüviyetine bürünmesinden kaynaklanan sistemsel sorun 1996 yılında Kamu Güvenliği Başkanlığı kurularak aşılmaya çalışılmıştır.

MİT’in iç istihbarata dönük görevlerini üstlenmesi düşünülen bu birim, kısaca KGB olarak tartışmalara konu olmuş, tepkiler üzerine de çalıştırılamamıştır.⁹³ Ancak istihbarat sistemindeki aktörlerin direnişi ile karşılaşan iktidar, Kamu Güvenliği Başkanlığını aynı yıl içinde lağv etmiştir.

Devlet istihbarat sistemini incelediğimizde ise, oluşturulan kurulların tam anlamı ile işletilemediği ve aktif olarak görev yapamadıkları, istihbarat ile ilgili yaşanan başarısızlıklarda kurumlar arası işbirliği, koordinasyon, iletişim, eşgüdüm yetersizliğine rağmen sistemin devam ettirilmeye çalışıldığı, 3 yıl önce kurulan KGDM’nin, tam olarak faaliyete geçememesinin de buna uygun bir örnek teşkil ettiği söylenebilir. Ayrıca; sistemsel açıdan, istihbarat birimlerinin belirlenen hedeflere ulaşmadaki etkinliklerinin değerlendirilmediğini, verimliliklerinin sorgulanmadığı da görülmektedir.

MİT’in 85’inci kuruluş yıldönümü kutlamalarında çektilen Şekil-19’da yer alan fotoğraf karesi, kurumlararası işbirliği ve koordinasyonun hangi düzeyde olduğunu göstergesi olarak değerlendirilmesinde fayda görülmektedir.

⁹³ Berkay Sadi Türkol, **Büyük Kulaklar Casusluk-İstihbarat Örgütleri**, Kariyer Developer Yayıncılık, İstanbul, 2010, s. 222

Şekil-19 MİT'in 85'inci Kuruluş Yılı Kutlamaları Fotoğrafı⁹⁴

Fotoğrafın analizi çerçevesinde, fotoğraf karesinde MGK Genel sekreteri, KDG Müsteşarı, Genelkurmay İstihbarat Başkanı, Emniyet İstihbarat Daire Başkanı, Jandarma İstihbarat Başkanı, Sahil Güvenlik İstihbarat Başkanı, MASAK Başkanı, Gümrük Muhafaza Genel Müdürü, Başbakanlık Güvenlik İşleri Genel Müdürü, Dışişleri Güvenlik ve Araştırma İşleri Genel Müdürü, KİHBİ Daire Başkanı gibi istihbarat sorumluluğu bulunan birimlerin yöneticilerinin yer almaması, istihbarat kurumları arasındaki işbirliği, koordinasyon ve eşgüdümü aslında açık ve net bir şekilde göstermektedir.

İstihbarat sisteminin işletilmesinde yönetici konumunda olanlar ile birlikte çekilmiş bir fotoğrafın, istihbarat sistemindeki eşgüdüm, koordinasyon ve işbirliğini daha net bir şekilde sergileyerek, olumlu yönde mesaj verebileceği, ancak söz konusu fotoğrafın mevcut durumun ve istihbarat sisteminin daha da geliştirilmesi gerektiği yönünde mesajlar içerdiği değerlendirilmektedir.

3.3 Yapısal Sorun

Türk istihbarat sisteminin yapısal sorunları da, Türkiye'de istihbaratçılığın gelişmesinde önemli engellerden birini teşkil etmektedir.⁹⁵ Yapısal sorununun

⁹⁴ Devlet'in fotoğrafı, 13.01.2012, <http://www.memurlar.net/haber/215054/> (Erişim Tarihi: 05.03.2012)

⁹⁵ Sait Yılmaz, *Güvenlik ve İstihbarat*, a.g.e., s. 382

temel nedeni, MİT'in 2937 sayılı kanun ile iç ve dış istihbarat sorumluluğunu bünyesinde toplaması sonucu olduğu değerlendirilmektedir. MİT'in mevcut durumunu Siyam İkizlerine⁹⁶ benzetmek yerinde olacaktır. Sağlıklı bir istihbarat yapılanması için iç ve dış istihbaratın bedenlerini siyam ikizleri gibi ayırmak gerekmektedir. Mevcut istihbarat sisteminin devam ettirilmesi halinde, diğer ülkelerin profesyonelleşmiş istihbarat teşkilatları ile yeterli seviyede mücadelede edilememesine neden olabilecektir.

Altun'un Kaynak'tan aktardığına göre: "İstihbaratın tek kurum elinde toplanmasının, sorunun çözeceğine ilişkin bu görüşe karşı çıkmaktadır. Buna göre Türkiye'de istihbarat sorunu düzenleme ile ilgili değil, zihniyetle ilgilidir bilgi toplama faaliyetinde yaklaşım yanlış yürütülmektedir. Bu nedenle bilgiler tek bir kurumda toplansa bile soruna çözüm bulunmuş olmayacaktır."⁹⁷

Çağımızda psikolojik savaş ve psikolojik harekât, devletin iç ve dış politikalarının desteklenmesinde ve benimsetilmesinde, vazgeçilemez bir faaliyet tarzı haline gelmiştir.⁹⁸ İstihbarat teşkilatlarında psikolojik harekât olmazsa olmaz unsurlardan biridir. Ancak istihbarat teşkilatları yapısal anlamda; psikolojik savunma, psikolojik istihbarat ve psikoloji harekât birimlerini 2004-2010 yılları arasında teşkilat yapılarından kaldırmışlardır. 2004 yılında MGK bünyesindeki Toplumla İlişkiler Başkanlığı, 2009 yılında Milli İstihbarat Teşkilatı bünyesindeki Psikolojik İstihbarat Başkanlığı, 2010 yılında TSK'nin Bilgi Destek Daire Bşk.lığı ve unsurlarını, Emniyet Genel Müdürlüğü Özel Harekât Dairesinde bulunan Psikolojik Harekât Şube Md.lüğü ile 81 il'deki şubeler 2010 yılında kaldırılmıştır. Son olarak da 2011 yılında İçişleri Bakanlığı bünyesinde kurulan Toplumla İlişkiler Daire Başkanlığının aynı yıl kaldırıldığı görülmektedir. Bu birimler Türkiye'ye yönelik yapılan ve yapılacak psikolojik harekât faaliyetlerine karşı psikolojik savunma görevi yapan birimler

⁹⁶ Siyam İkizleri: Yapışık ikizler olarak tanımlanmaktadır. Aynı yumurta ikizleri olup, döllenmiş yumurtanın organ gelişimi başladıktan sonra bölünmesine bağlı olarak tam bir ayrılma olamaması sonucunda gelişen ikizlerdir. Bölünme evresine göre bebekler değişik bölgelerden ve değişik derecelerde birbirlerine yapıştırlar. Hatta bazen bir organı paylaşarak gelişmektedirler.

⁹⁷ Hasan Mutlu Altun, **Terör, Güncel Olaylara Hukuksal, Sosyolojik ve Tarihsel Yaklaşım**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2011, s. 272

⁹⁸ Acar, Urhal, a.g.e., s. 272

olarak görev yapmışlardır. Ancak bunların hepsinin lağv edilmesi, kamuoyunun her türlü propaganda, dezenformasyon ve manipülasyona maruz kalmasına neden olabileceği, bu konudaki tedbirlerin yetersiz kalacağı gerçeğini ortaya koymaktadır. İstihbarat teşkilatları açısından psikolojik istihbarat, yapısal bir eksiklik olarak ortaya çıkmaktadır.

Gelişmiş ülkelerin istihbarat teşkilatları ile karşılaştırdığımızda Ekonomik İstihbarat konusuna Türkiye’de fazla önem verilmediği, endüstriyel ve teknolojik istihbarat ile ilgili çalışmaların yeterli düzeyde olmadığı, Özel Kuvvetler Komutanlığının MİT tarafından örtülü operasyonlarda yeterli düzeyde kullanılmadığı değerlendirilmektedir.

3.4 Ekol Sorunu

İstihbarat Ekolu, istihbarat konusunda, geçmişi, tarzı ve kültürü olan, deneyim ve tecrübeleri ile başarılı operasyonlara imza atan, teşkilatlarına has çalışma prensipleri ve yapıları bulunan ülkelerin, adları ile özdeşleşmiş bir kavram olarak tanımlanabilir. İstihbarat ekollerinde Amerikan, Alman, Rus ve İsrail istihbarat ekolu gibi tanımlamalar oluşmuştur. Türk istihbarat sistemi ise milli bir ekol oluşturamamıştır. Bunun da temel neden eğitim faaliyetleri ile ilgilidir.

Osmanlıda önceleri kötü bir Fransız kopyası olan istihbarat çalışmaları, daha sonra Almanlaştırılmaya çalışıldığı⁹⁹ ifadesi Özkan’ın çalışmalarında yer almaktadır. Türk istihbarat teşkilatının fikri temellerinin atılmasında ve İstihbarat personeline ilk eğitim verilmesinde Alman Gizli Servisinden Walther Nicolai rol almıştır. Alman Gizli Servisi, Alman ekolu çerçevesinde istihbarat sistemimizin oluşturulması aşamasında etkili olmuştur.

Yapılan protokole uygun olarak Türkiye’ye tekrar gelen Walther Nicolai, 1926 Eylül ortasından 1926 Kasım ortasına kadar İstanbul ve Ankara’da subay ve sivil bazı kişilere iki ay istihbarat konferansları vermiş ve konferanslara teşkilat nizamnamesinin (tüzüğünün) hazırlanması ile son verilmiştir. Walter Nicolai’ın İstanbul’da Yıldız’daki Harp Akademisi’nde ‘İstihbarat ve

⁹⁹ Özkan, a.g.e., s. 34

İstihbaratın Sevk ve İdaresi' konusunda verdiği konferanslara, başka bir ifade ile Milli Emniyet Hizmeti'nin kurucu personeli için açılan bu kurslara 12 civarında subay ve sivil bazı şahıslar katılmıştır.¹⁰⁰ Türkiye'nin Marshall Yardımlarını alması ve NATO'ya girmesi ile beraber istihbarat sistemimizde Amerikan Ekolu ve teknolojisi etkili olmaya başlamıştır.

Özkan'ın tespitlerine göre: İkinci Dünya Savaşı'nın sonlarında, milli istihbarattaki Alman egemenliği yerini Amerikan egemenliğine bırakır. Türkiye'nin Amerikan yeni-sömürgesi olmasına paralel olarak, MAH (ve sonra MİT) bir CIA şubesine dönüştürüldü. CIA, MAH'ı yeni baştan organize etti. CIA, MAH'ı yeniden organize etme işine "kendi kadrolarını" yetiştirerek başlamıştır. 6 kişilik bir ekip ABD'ye eğitime götürülmüş ve MİT'in diğer kadroları da bu 6 kişi tarafından eğitilmiştir. MAH'ın başına Bu 6 kişilik ekipten Behçet Türkmen 1953'te, daha sonra da Fuat Doğu MİT'in başına getirilmiştir.¹⁰¹ Amerika'nın etkisi yıllar sonra bugün bile, istihbarat sisteminde milli açıdan içselleştirme gerçekleştirilemediği için görülmektedir.

CIA tarafından bu dönemde Emniyet Teşkilatı bünyesinde oluşturulan Önemli İşler Şube Müdürlüğü personeline de istihbarat eğitimleri verilmiştir.

Truman yönetimindeki ABD, "Soğuk Savaş" teorisini pratiğe dökerek, Sovyet olmayan ülkelerde mükemmel bir "Anti Sovyet" ağı kurmuştur. Bu ağ Marshall yardımlarını çok iyi kullanarak, hedef ülkelerin siyaset yapısının tamamen "Soğuk Savaş" paronayası üzerine bina etmeyi başarır. Ve bu operasyon, yani Marshall yardımı denen Amerikan Peyk Sistemi, tamamen CIA'nın projesidir.¹⁰² CIA bu proje ile hedef ülkelerin hem hükümetlerine hem de istihbarat teşkilatlarına hükmetme fırsatı yakalamıştır.

Konu ile ilgili olarak bazı araştırmacı yazarların görüşleri ve tespitleri ise: Teşkilatın adı Milli Emniyet idi ama maşallah birçok ülkeye farklı yönlerden bağlı idi. Casuslar maaşlarını direkt ABD istihbarat servislerinden olan

¹⁰⁰ Milli İstihbarat Teşkilatı Tarihçesi, İkinci Bölüm, **Millî Emniyet Hizmeti Riyâseti**

http://www.mit.gov.tr/tarihce/ikinci_bolum_A5.html (Erişim Tarihi: 24.09.2011)

¹⁰¹ Hakan Dilek, MİT'in Tarihi, 10.02.2012, http://www.sabah.com.tr/fotohaber/gundem/mitin_tarihi?tc=121&albumId=21213&page=11 5 (Erişim Tarihi: 25.09.2010)

¹⁰² Tahir Yörükoğlu, **Teşkilatı Mahsusa'dan MİT'e Türk İstihbarat Tarihi**, Etap Yayınları, İstanbul, 2010, s. 177

CIA'dan alıyorlardır. Tabi emir ve talimatları da. CIA, şu müdürlerini, kısım amirlerini, hatta grup şeflerini aşarak direkt ajanla temasa geçiyor ve iş istiyordu.¹⁰³ Behçet Türkmen'in MAH Başkanlığına atanmasından sonra bu ilişkiler karşılıklı alış verişi geçmiş, MAH, CIA ve İngiliz istihbarat servislerinin kontrolüne girmiştir.¹⁰⁴ ABD ve İngiliz istihbarat servisleri Türkiye içerisinde o kadar ileri seviyede egemen olmaya başlamışlardı ki, Türk vatandaşı insanları bile polis, jandarma veya MAH'a sormadan gözaltına alıyor ve sorgulama yapıyorlardır.¹⁰⁵ Milli İstihbarat Teşkilatı, kurulduğu dönem ile birlikte Türkiye'deki kurumsal istihbarat servislerinin aksine Alman ekolünden vazgeçip Amerikan ekolünü tercih etmiş ve bu bir kişi tarafından spekülatif değerlendirmelere neden olmuş ve bu konu hakkında yazılan kitapların büyük oranında MİT sanki ABD istihbarat servislerinin bir taşeronu olarak algılanmıştır.¹⁰⁶ Ajan suçlamasıyla tutuklanan MİT İstihbarat Başkan Yardımcısı Sabahattin Savaşman'ın 1977 dönemi ile ilgili aktardığı bilgi ise; "Teşkilatın kullandığı bütün teknik malzemeler CIA tarafından temin edilmiştir. Birçok personel Amerikalılar tarafından yurtdışındaki kurslarda eğitilmiş, teşkilat binası CIA tarafından kurulmuş, eğitmenleri CIA sağlamıştır.(...) Personel yıllardan beri CIA gibi çalışmakta, Amerikan Servisi hesabına görev almakta, yurtiçi ve yurtdışındaki operasyonlarda ücret kabul etmektedir"¹⁰⁷ şeklindedir.

Türkiye kendi istihbarat gücünü kuvvetlendirmek için İsrail istihbaratı, Amerikan istihbaratı ve İran istihbaratı ile daimi ve organik münasebetler içindedir.¹⁰⁸ İsrail-Türkiye ilişkilerinde, istihbarat ağlarının ortak çalışması Demokrat Parti iktidarında gündeme gelir.¹⁰⁹ Bu kapsamda "Trident İstihbarat Ağı" hayata geçirilmiştir. Trident adı verilen bu ağa üye istihbarat örgütleri yılda iki kez toplantılar yapmaya ve birtakım bilgileri paylaşmaya başladılar.

¹⁰³ Erdal Şimşek, **Türkiye'de İstihbaratçılık ve MİT**, Kum Saati Yayınları, İstanbul, 2004, s. 243

¹⁰⁴ İlhan Bahar, **Teşkilat-ı Mahsusa MİT ve İstihbarat Örgütleri**, Kum Saati Yayınları, İstanbul, 2009, s. 399

¹⁰⁵ Bahar, a.g.e., s.398

¹⁰⁶ İyiat, a.g.e., s.140

¹⁰⁷ Hakan Dilek, MİT'in Tarihi, 10.02.2012, http://www.sabah.com.tr/fotohaber/gundem/mitin_tarihi?tc=121&albumId=21213&page=117 (Erişim Tarihi: 25.09.2010)

¹⁰⁸ Şimşek, a.g.e., s. 238

¹⁰⁹ Şimşek, a.g.e., s. 237

Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT)'nin öncülü olan Milli Amele Hizmet (MAH) ile İsrail istihbarat örgütü MOSSAD arasındaki işbirliği Trident çerçevesinde başladı ve gelişti. MOSSAD özellikle istihbarata karşı koyma ve haber alma alanlarında kullanılan aygıtlar konusunda MAH'a teknik yardımda bulundu¹¹⁰ şeklinde ifade edilmektedir.

Farklı ekollerin etkisi altında kalan, ezilen ve de etkilenen istihbarat sistemimiz, bu yaklaşımlar neticesinde milli benliğini ve ekolünü oluşturamamış, bunun neticesinde de, sistem hatalı inşa edilmiştir. Gelişen ve değişen güvenlik anlayışları çerçevesinde Soğuk Savaş dönemi teşkilat yapısının günümüzde korunması İstihbaratta milli bir ekol oluşmadığının göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Ayrıca, Türkiye’de milli bir istihbarat ekolü oluşmaması sonucunda, diğer toplumların empoze ettiği istihbarat anlayışı, istihbaratçıların halk ile bütünleşememesine ve halkın içinde olamamasına neden olmuştur.

3.5 Eğitim sorunu

Soğuk Savaş dönemi ile birlikte istihbarat önemini giderek arttırmış, modern devletler tarafından artık bir bilim olarak kabul edilmeye başlanmış ve bu alanda akademik çalışmalar yapılmaya başlanmıştır.

1986’da Intelligence and National Security adında disiplinlerarası akademik bir derginin yayın hayatına girişi ile hareketlenen alan 1990’ların başından itibaren akademik ilgide bir patlama yaşadı. İstihbarat ve iç güvenlik eksenli akademik çalışmalar 1990’larda üniversitelerde hızla gelişen bir alan haline geldi. Günümüzde hükümetler, uluslararası kuruluşlar ve şirketler her zamankinden daha çok istihbarat ve güvenlik konularına hâkim personel ihtiyacı hissetmektedir.¹¹¹ Aydın’a göre ise; özellikle 11 Eylül ve Irak Savaşı sonrası istihbarat ve güvenlik konularına ilginin daha da yoğunlaşması gizli servisler, istihbarat ve güvenlik konulu dersleri, tarih, siyaset bilimi ve

¹¹⁰ Erhan Çağrı, Türk-İsrail İlişkilerinin Dünü ve Bugününe Kısa Bir Bakış, **Mülkiyeliler Birliği Dergisi**, CİLT: XXI SAYI: 202, s. 5

¹¹¹ Turgut Demirtepe, **İngiltere’de Üniversitelerde İstihbarat Çalışmaları**, <http://www.usakgundem.com/yazar/91/ingiltere%E2%80%99de-%C3%BCniversitelerde-istihbarat-%C3%A7alismalari.html> (Erişim Tarihi: 11.12. 2011)

uluslararası ilişkiler bölümlerinde master ve lisans düzeyinde programların ayrılmaz bir parçası konumuna yükselttiğini¹¹² ifade etmektedir.

MİT içinde belki en temel sorun eğitim konusunda ne gerekli altyapı yatırımlarının, ne de akademik gelişimin yeterince olmamasıdır. MİT üniversiteler, bağımsız bilgi üretecek ve üreten kuruluşlar, uzmanlar ile ilişkide sıkıntısı olan bir kuruluştur. Kendi içindeki eğitim koşullarının da yetersizliği ortadadır.¹¹³ Ülkemizde istihbarat konusunda oluşmuş veya oluşturulmuş olumsuz itibar ve uzak durulması gereken bir husus olarak değerlendirilmesi, istihbarat algılamasının negatif yönde oluşması, MİT'in de yapılan akademik çalışmaları desteklememesi sonucu akademisyenlerin istihbarat ile ilgili akademik çalışmalardan uzak durmasına, çekinmesine, istihbarat ile ilgili çalışmalardan uzak durmasına neden olmuştur. Bu durumda ülkemizde istihbaratın bilimsel anlamda gelişmemesine ve sürekli uzak durulan bir olgu olmasına neden olduğu kıymetlendirilmektedir.

Türkiye'de yayınlanan istihbarat ile ilgili akademik yayın azlığı, istihbarat ile ilgili yapılan akademik kitap çalışmalarının sayısı, istihbarata verdiğimiz önemin bir göstergesi olarak nitelenebilir.

Türkiye'de akademik anlamda istihbarat ile ilgili çalışmalara ilk olarak 1988 yılında başlanmıştır. İstihbarat alanında toplam yüksek lisans tez çalışması 32'dir. Yıllar göre ayrıntılı döküm Tablo-2'de, İstihbarat Konusuyla İlgili Yapılan Yüksek Lisans Tez Çalışmalarının Listesi EK-4'te yer almaktadır. Araştırma kapsamında YÖK Ulusal Tez Merkezindeki Akademik Tezler temel alınmıştır. Kurum uzmanlık tezlerine ulaşamaması nedeni ile dâhil edilememiştir.

Yıllara Göre İstihbarat Konusundaki Yüksek Lisans Tez Sayısı

Yıl	1988	1999	2001	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Toplam
Toplam	1	1	3	2	1	3	3	2	3	3	9	1	32

Tablo-2

¹¹² Nurullah Aydın, **İstihbarat ve İstihbaratçı**, Paraf Yayınları, İstanbul, 2010, s. 374-375

¹¹³ Emin Demirel, **Teşkilat-ı Mahsusadan Günümüze Gizli Servisler**, IQ Yayıncılık, İstanbul, 2005, s. 162

İstihbarat konu alınarak Doktora tez çalışması bugüne kadar toplam dört kişi tarafından yapılmıştır. İstihbarat konusundaki Doktora Tez Çalışmalarının Listesi Ek-5'te, yıllara göre dağılımı Tablo-3'te yer almaktadır.

Yıllara Göre İstihbarat Konusundaki Doktora Tez Sayısı

Yıl	1989	2005	2008	2010	Toplam
Toplam	1	1	1	1	4

Tablo-3

İstihbaratın bilimsel açıdan akademik anlamda incelenmesinde ne kadar geri kaldığımızın bir göstergesi yapılan çalışmaların az olmasıdır. Bu kapsamda İstihbarat ile ilgili Akademik Çalışma Usulleri Kapsamında Yazılan Kitaplar Ek-6'te sunulmuştur. İstihbarat alanında program açan Stratejik Araştırmalar Enstitüsü ile Güvenlik Bilimleri Enstitüsü bulunmakta, diğer üniversitelerde istihbarat ile ilgili bir program bulunmamaktadır. Ayrıca Türkiye'de, istihbarat ile ilgili açılan herhangi bir doktora programı bulunmamaktadır.

Türkiye'de İstihbarat konusunda yüksek lisans programı açılması ile ilgili akademik seviyedeki ilk çalışma Stratejik Araştırma Enstitüsünde olmuştur. Harp Akademileri Komutanlığı, Stratejik Araştırmalar Enstitüsünde 2009 yılı sonbahar döneminde İstihbarat Yüksek Lisans Programı açılarak, Türkiye'de bir ilke imza atılmıştır. Bu alandaki ikinci girişim ise Polis Akademisine aittir. 2010 yılı ilkbahar döneminde, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsünde İstihbarat Araştırmaları Yüksek Lisans Programı açılmıştır.

Başta ABD ve İngiltere olmak üzere diğer batı ülkelerindeki üniversitelerde "güvenlik ve istihbarat" her türlü politik, ekonomik, sosyal ve askeri gelişmeyi anlamayı amaçlayan bir sosyal bilim haline gelmiştir. Uluslararası ilişkiler seviyesinde istihbaratın sosyal ve fen bilimleri bir araya getirip, çok disiplinli bir yaklaşım ile geleceği anlamak için yaptığı çaba, özellikle stratejik istihbaratı gerçek bir bilimsel disiplin, stratejik analizciyi de teknik donanımları ile birlikte bir sosyal bilimci yapmaktadır. Bundan dolayı, ABD ve Batı ülkelerinde 'istihbarat', güvenlik bilimleri ve sosyal bilimler alanlarında lisans,

yüksek lisans, doktora programlarında ders olarak okutulmaktadır. Bu anlamda ülkemizdeki üniversitelerde de ders olarak okutulmalı ve akademik çalışmalar yoğunlaştırılmalıdır.¹¹⁴

İstihbaratın bir bilim dalı olması ile ilgili çalışmalar kapsamında, MİT bünyesinde İstihbarat Araştırmaları Merkezi (İSAMER) ile Strateji Araştırmalar Birimi (SAB), Polis Akademisinde İstihbarat Bilimleri Araştırma Merkezi Müdürlüğü (İBAM) kurulmuştur.

İstihbaratın 2009'tan itibaren akademik anlamda çalışılan bir bilim dalı haline gelmesi, kurumların istihbarat ile ilgili araştırma merkezleri açmaları, artık istihbaratın bir bilim olarak kabul edilmeye başlandığının göstergesi olarak değerlendirilebilir. Ancak, istihbarat teşkilatında veya sahada çalışanların akademik çalışmalara katılmamaları, istihbarat teşkilatlarının akademik çalışmalara yeterince destek ve katkı vermemeleri sorun teşkil etmektedir.

Kurumların özellikle hizmet içi eğitim ve de uluslararası alanda eğitim veren birimleri bulunmaktadır.

İstihbarat Eğitimi Veren Eğitim Öğretim Kurumları

S/N	Teşkilat	Eğitim Öğretim Kurumu
1	MİT	Milli İstihbarat Teşkilatı Eğitim Merkezi İstihbarat Okulu, Sinyal İstihbaratı Okulu
2	Emn.Gn.Md.lüğü	İstihbarat Akademisi
3	Gnkur.Bşk.lığı	TSK İstihbarat Okul Komutanlığı
4	J.Gn.K.lığı	Jandarma İstihbarat Okul Komutanlığı

Tablo-4

İstihbarat teşkilatlarının personelini yetiştiren bu eğitim kurumları arasında istihbarata bakış açıları, istihbarat ile ilgili temel kavramlarda ortak bir anlayış ve kültürün oluşmaması, İstihbarat eğitimi temel sorunlarını oluşturmaktadır. Ayrıca, istihbarat eğitiminde de kurumlar arası işbirliğinin

¹¹⁴ Acar, Urhal, a.g.e., s. V-VI

yeterli seviyede olmadığını, eğitim kurumlarının düzenledikleri konferans, seminer ve panel davetlerine katılan diğer kurum listelerinde görmek mümkündür.

Türkiye’de istihbarat ile ilgili sempozyum, panel, konferans vd. bilimsel çalışmalar yeterli düzeyde yapılmamaktadır. Bu kapsamda tespit edilebilen bilimsel etkinlik sayısı toplam yedidir.

Bu faaliyetleri incelediğimizde: ilk olarak istihbarat ile ilgili bilimsel etkinlik, 4-5 Aralık 2004 tarihlerinde Ekonomik Rekabet ve İstihbarat konferansı adı ile Yeditepe Üniversitesinde düzenlenmiştir.

İkinci olarak ise, Bilkent Hotel Ankara’da “Uluslararası Güvenlik İşbirliği: İstihbarat Uygulamaları” konferansı çalışması 6-8 Aralık 2007 tarihleri arasında yapılmıştır.

Daha sonra Polis Akademisi tarafından 24-26 Eylül 2010 tarihleri arasında İstanbul’da Uluslararası İstihbarat Sempozyumu “İstihbarat Çalışmalarının Demokratik Yönetimi” başlığı ile düzenlemiştir.

Bilişimde istihbarat güvenliği kapsamında “Güvenlik lüks değil, gereksinimdir” ana temasıyla, 23 Aralık 2010 tarihinde TÜBİTAK’ın ev sahipliğinde “Bilgi Güvenliği Konferansı” düzenlenmiştir.

Bu alanda yapılan diğer bir çalışma ise Polis Akademisi tarafından 16-17 Kasım 2011 tarihleri arasında Ankara’da gerçekleştirilen “Demokratik Değerler, İstihbarat Uygulamaları ve İstihbaratın Bilimsel Çalışılması” olmuştur.

Ayrıca KOMTERA firması tarafında İstanbul’da EMEA Intelligence başlıklı fuar, sergi ve konferans etkinlikleri kapsamında 10-12 Mart 2011 tarihlerinde “Uluslararası İstihbarat ve Gözetim Teknolojileri Konferansı”, 29 Şubat – 2 Mart 2012 tarihleri arasında “Uluslararası İstihbarat & Adli Bilimler ve Gözetim Teknolojileri Konferansı ve Sergisi” faaliyetleri gerçekleştirilmiştir.

İstihbaratın bilimsel anlamda incelemesi ile ilgili yapılan çalışmaların azlığı, Türkiye’de istihbaratın bir disiplin, bilim dalı olarak kabul edilmesi ile ilgili sıkıntıların mevcut olduğu göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Konu ile ilgili bilimsel etkinlikler bir bütün olarak Tablo-5'te yer almaktadır.

İstihbarat Konulu Bilimsel Etkinlikler

S/N	Konusu	Kurum	Tarih	Yer
01	Ekonomik Rekabet ve İstihbarat Konferansı	Yeditepe Üniversitesi	04 Aralık 2004 05 Aralık 2004	İstanbul
02	Uluslararası Güvenlik İşbirliği: İstihbarat Uygulamaları Konferansı	Bilkent Üniversitesi	06 Aralık 2007 08 Aralık 2007	Ankara
03	İstihbarat Çalışmalarının Demokratik Yönetimi Uluslararası Sempozyumu	Polis Akademisi	24 Eylül 2010 26 Eylül 2010	İstanbul
04	Bilgi Güvenliği Konferansı (Bilişimde İstihbarat Güvenliği Kapsamında "Güvenlik Lüks Değil, Gereksinimdir" Ana Temasıyla)	TUBİTAK	23 Aralık 2010	Ankara
05	EMEA Intelligence, Uluslararası İstihbarat ve Gözetim Teknolojileri Konferansı	KOMTERA	10 Mart 2011 12 Mart 2011	İstanbul
06	Demokratik Değerler, İstihbarat Uygulamaları ve İstihbaratın Bilimsel Çalışılması	Polis Akademisi	16 Kasım 2011 17 Kasım 2011	Ankara
07	Uluslararası İstihbarat & Adli Bilimler ve Gözetim Teknolojileri Konferansı ve Sergisi	KOMTERA	29 Şubat 2012 02 Mart 2012	İstanbul

Tablo-5

3.6 Hukuksal Sorunlar

Türkiye'de 6 Temmuz 1965 tarihine kadar gizli servis çalışmaları hep yasal dayanaktan yoksun olarak yürütülmüştür. Bu nedenle de kurumsallaştırılamamış ve ilkeleri oluşturulamamıştır. O zamana kadar teşkilatın kanunlara uydurulmaması ve günün şartlarına göre yapılandırılması kavramı, hep tartışılan ancak bir türlü yaşama geçirilemeyen düşünce olarak kalmıştır.¹¹⁵ MAH, 22 Temmuz 1965 tarihinde çıkartılan 644 sayılı MİT

¹¹⁵ Karan, a.g.e., s. 114

kanunu ile artık yeraltı örgütü olmaktan çıkıp, bir haberalma örgütü haline dönüşmüştür.¹¹⁶

MİT, yaklaşık 19 yıl süreyle faaliyetlerini 644 sayılı kanun hükümleri doğrultusunda yürütmüş, ancak süratle değişen ve gelişen koşulların ışığında yeni bir yasal düzenlemeye gidilmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır.¹¹⁷ 1983 yılında değiştirilen 644 sayılı kanunun yerine 2937 Sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu getirilmiştir. Kanunun yürürlük tarihi 1 Ocak 1984'tür.¹¹⁸ 2937 sayılı kanun mevzuatımızda istihbaratla ilgili temel kanun olarak kabul edilmektedir.

Kanununda, istihbarat faaliyetlerinin yürütülmesi bakımından önem taşıyan bir başka düzenleme ise MİT dışındaki diğer kamu kurum ve kuruluşlarına yüklediği ödev ve sorumluluklardır. Kanunun beşinci maddesi şu şekildedir: Bakanlıklar ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarının Devlet istihbaratına ilişkin görevleri şunlardır:

Kendi konularında;

- Görevlerinin gerektirdiği istihbaratı oluşturmak,
- MİT tarafından istenecek haber ve istihbaratı elde etmek,
- İstihbarata karşı koymak.

Bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşları, milli güvenliğe ilişkin elde ettikleri haber ve istihbaratı anında MİT'e ulaştırmak, MİT mensuplarına hizmetlerinin yerine getirilmesi sırasında gereken her türlü yardım ve kolaylığı göstermekle yükümlüdürler. Bu kapsamda, 2937 sayılı kanunun beşinci maddesinin, sorunların oluşmasına sebebiyet veren temel neden olduğu anlaşılmaktadır.

Kanunun beşinci maddesinden çıkarılabilecek sonuçları şu şekilde özetlemek mümkündür: Her şeyden önce devlet çapında yapılacak istihbarat faaliyetlerinin tamamı, hangi bakanlık, kurum ya da kuruluş tarafından

¹¹⁶ Karan, a.g.e., s. 115

¹¹⁷ Murat Yalçın, **Geçmişten Günümüze İstihbarat Örgütleri**, Nokta Kitap, İstanbul, 2007, s. 66

¹¹⁸ Karan, a.g.e., s. 116

yapılırsa yapılısın, mutlaka MİT'in kontrol ve denetiminde yapılacaktır. Devlet-milli güvenlik istihbaratı konusunda asli sorumlu mercii MİT'tir. Diğer kurumların milli güvenlik istihbaratına ilişkin yürütecekleri faaliyetler bu kanun kapsamında ve MİT idaresinde yürütülecektir.¹¹⁹ Bu kanunlarla MİT dışındaki birimlere de yetki verilmiştir. Bu durum devlet, kurumların faaliyet alanlarının sınırları, yetki, görev tanımı ve milli güvenlik istihbaratı açısından bir çelişki meydana getirmektedir.

İstihbarat hizmetleri ile ilgili temel bir kanun bulunmasının yanında, birçok kanunun içinde istihbarat faaliyetlerini bütünler nitelikte maddeler bulunmaktadır. Bu hususlara örnek diğer bir yasal düzenleme ise 2559 sayılı Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu içinde yer almaktadır. 1934 de çıkarılan bu kanuna, 1985 yılında eklenen Ek-7'nci madde ile polise istihbarat faaliyetinde bulunma yetkisi verilmiştir. "Polis Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, Anayasa düzenine ve genel güvenliğine dair önleyici ve koruyucu tedbirleri almak, emniyet ve asayiş sağlamaya üzere, ülke seviyesinde istihbarat faaliyetlerinde bulunur, bu amaçla bilgi toplar, değerlendirir, yetkili mercilere veya kullanma alanına ulaştırır. Devletin diğer istihbarat kuruluşlarıyla işbirliği yapar" şeklindeki bu madde ile polis ülke seviyesinde istihbarat faaliyetlerinde bulunma yetkisine kavuşturulmuştur. Aslında kolluk görevi ifa eden polisin zaten kolluk faaliyetleriyle ilgili gerekli istihbaratı yapabileceği doğal olarak ortadadır. Aksi halde, 1934 yılında çıkarılmış olan bu kanun ile 1985 yılındaki ilaveye kadar geçen yıllarda polisin görevini yaparken ihtiyaç duyduğu istihbaratı nasıl bir yasal dayanak ile yaptığını açıklamak zor gözükmemektedir.

Böyle bir düzenlemenin arkasında, polisin bu görevini pekiştirme ve biraz da genişletme iradesinin olduğu ortadadır. Esas itibarıyla 'Genel Emniyeti' sağlamakla görevli olan polis, ifa ettiği 'kolluk görevi' çerçevesinde ve yalnızca bununla sınırlı olmak üzere istihbarat faaliyetleri yapabilmesi gerekirken, Ek-7'nci madde ve 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve MİT

¹¹⁹ Durmuş, a.g.y.l., s. 37

Kanunu ile Milli İstihbarat Teşkilatına verilmiş olan “devlet-milli güvenlik istihbaratı” görevine paralellik gösteren bir yetkiye sahip olmaktadır.

Polise verilen bu yetki öncelikle alan olarak polisin görev alanını aşmaktadır. Esas itibarıyla kolluk görevleriyle sınırlandırılması gereken bu yetki, devlet istihbaratına uzanacak şekilde genişletilmiştir.

Emn.Gn.Md.lüğüne verilen istihbarat faaliyetleriyle ilgili yetkinin, 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu’nda jandarmaya verilmediği görülmektedir.

İstihbarat ile ilgili kanunlar sınırlamaları ve faaliyet alanlarının belirtilmemiş olması nedeni ile yetersiz seviyededir. Örneğin askeri istihbarat kapsamında oluşturulan Gnkur.İsth.Bşk.lığının yasal dayanağı olarak, Genelkurmay Başkanın Görev ve Sorumlulukları Kanunu’nda geçen istihbarat kelimesi gerekçe gösterilmektedir. Askeri istihbaratın tanımı, faaliyet alanları, yetkileri, sınırlamaları ile ilgili herhangi bir kanun veya yönetmelik bulunmamaktadır. Ayrıca 2937 sayılı kanunun beşinci maddesi diğer kurumlara istihbarat toplama yükümlülüğü getirmiştir. Ancak bu kurumların istihbarat üretme imkân, kabiliyet ve yetenekleri sorgulanmadan ve değerlendirilmeden kanun yolu ile sorumlu tutulmaları hukuksal açıdan çelişki yaratmaktadır. Bu noktadan hareketle, kendi iç dinamiklerimizde istihbarat odaklı mücadele için hukuksal düzenlemelere ihtiyaç duyulmaktadır.

İstihbarat ile ilgili görevlerde bulunanların şüpheli sıfatı ile ifade vermesinden, tutuklanmasına, yargılanmasına ve mahkûm edilmesi ile ilgili farklı uygulamalar yapılması da diğer bir hukuksal sorun yaratmaktadır. 1997 yılında Emn.İsth.D.Bşk.nın Onbaşı Sarmusak Olayı sonucu tutuklanması, yargılanması ve mahkum edilmesi, 2011 yılında Genelkurmay İstihbarat Başkanı’nın¹²⁰ tutuklanması ve yargılama sürecinin devam ediyor olması hukuk devleti olma ilkesi bakımından değerlendirmek mümkün iken, MİT personelinin yargılama işlemleri için Başbakanın iznine bağlanması, hukuksal anlamda çelişki ve de güncel bir hukuk sorunu yarattığı değerlendirilmektedir.

¹²⁰ Genelkurmay İstihbarat Başkanı Korgeneral İsmail Hakkı PEKİN.

3.7 Kurumlararası Çatışma/Çekişme Sorunu

MİT, Emniyet, Jandarma ve TSK arasında iç istihbarat üretimi konusunda yıllardan beri süren bir rekabet ve çekişme söz konusudur. 1987 yılında Emn.İsth.D.Bşk.lığına yurt genelinde istihbarat sorumluluğu verilmesi, J.İsth. birimlerinin faaliyetlerinin Emn.İsth. ile örtüşmesi veya kesişmesi, Gnkur.ve Kuv.İsth.Bşk.lıklarının İç Güvenlik Harekatına yönelik istihbarat üretme gayretleri, MİT'in hem iç, hem de dış istihbaratta rol alması zaman zaman kurumlar arası çatışmaların ve çekişmelerin yaşanmasına neden olmuş ve olmaktadır.

Kurumlararası çatışma ve çekişmelere örnek teşkil eden Onbaşı Sarmusak Olayı¹²¹ ile Emn.İsth.D.Bşk.lığının, TSK içindeki istihbarat toplama gayreti ifşa olmuş, olayın sonucu olarak da dönemin Emn.İsth.D.Bşk.¹²² yargılanmış ve mahkum edilmiştir. Bu olay TSK ile Emn.Gn.Md.lüğü arasındaki çekişmenin göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Bu çatışma ve çekişmeler istihbarat sistemimize faydadan çok zarar getirmiştir. Son olarak Şubat 2012'de yaşanan olayda KCK soruşturması kapsamında Emn.İsth.'nın MİT personeli ile ilgili yürüttüğü faaliyet ve bunun sonucunda Emn.İsth. personelinin görevlerinden alınması, MİT İstanbul Bölge Daire Başkanının görev yerinin değiştirilmesi, iki kurum arasındaki çatışma ve çekişmelere en güncel örneği teşkil etmektedir.

Mevcut istihbarat sistemimiz bu yapıda sürdüğü takdirde, kurumlar arası rekabet, çatışma ve çekişmelerin devam edeceği aşikârdır.

3.8 Şeffaflaşamama Sorunu

Hukuk devletinin önemli bir ilkesi olan şeffaflık ilkesi gereği, kurumlar yaptığı işlem ve eylemler ile ilgili vatandaşları doğru bilgilendirme ve yönlendirme sorumluluğu bulunmaktadır. Ancak İstihbarat birimlerinden talep edilen bilgiler, görev ve faaliyetlerine ilişkin olmasa da, BEK'in 18'inci maddesine

¹²¹ Emn.İsth.D.Bşk.lığında görevli Polis Memuru Kadir Sarmusak, 1997 yılında, Dz.K.K.lığı İsth.Bşk.lığındaki askerlik hizmetini ifa ederken, askeri bilgi/belge sızdırması olayının tespit edilmesi.

¹²² Emniyet Genel Müdürlüğü İstihbarat Dairesi eski Başkanvekili Bülent ORAKOĞLU.

atıfta bulunularak cevapsız bırakılmaktadır. Bu husus ta demokrasi ve hukukun üstünlüğünün engellenmesine, şeffaflaşma ile demokratik bir ortamın oluşamamasına neden olduğu değerlendirilmektedir.

Diğer önemli bir neden ise kurumların gereğinden fazla gizlilik kisvesinin altına saklanmaları olarak değerlendirmek mümkündür. 2011 yılı Avrupa Birliği İlerleme Raporuna göre: Başta istihbarat görevi olan kurumlar olmak üzere, güvenlikle ilgili kurumlarda şeffaflık ve hesap verebilirlik konularında eksiklik bulunmaktadır.

3.9 İşbirliği ve Koordinasyon Sorunu

Kurumlar arasındaki anlayış farkına dayalı güvensizlik nedeniyle koordinasyon ve işbirliğinin yeterli düzeylerde olmaması, Türk İstihbarat Sistemindeki en belirgin sorunlardan birini oluşturmaktadır. İstihbarat sisteminde koordinasyon ve işbirliğinin yetersiz seviyelerde olması, istihbarata gayretlerinin boşa harcanmasına, faaliyetlerde istenilen sonucun alınamamasına neden olmaktadır. Bu konuda Irak'ın kuzeyinde Kızılay görevlisi maskesini kullanırken şehit olan MİT mensupları ile ilgili olarak Kızılay Yetkililerin açıklamaları, İstanbul'daki İngiltere Büyükelçiliği, Sinagog ve HSBC Banka yapılan bombalı eylemler öncesi koordinasyon ve işbirliği eksikliğinden kaynaklanan istihbarat zafiyetlerini işbirliği ve koordinasyon sorununa örnek olarak vermek mümkündür.

3.10 Denetim Sorunu

İstihbarat hizmet ve sağlayıcılarının denetim, gözetim ve kontrolünü sağlıklı bir şekilde yürütmek, onlardan en verimli bir biçimde yararlanmak yasama, yürütme ve yargının ortak sorumluluğunda olan ya da olması gereken bir görevdir. Gelişmiş modern ülkelerde çoğunlukla bu denge gözetilir. İstihbarat örgütleri görev alanlarına göre ilgili bakanlıklar bünyesinde yer alırlar ve görev alanları iyi tanımlanmıştır. Bunların parlamenter denetim ve kontrolünü sağlayan komiteler söz konusudur. İstihbarat Komiteleri'nin bu teşkilatların politika ve uygulamalarının gerek belirlenmesi ve gerekse denetim ve

kontrolü üzerinde önemli yetkileri vardır.¹²³ Türkiye’de ise istihbarat birimleri denetlenememektedir. 2937 sayılı kanununun 26’ncı maddesine yapılan ek düzenleme ile de bir bakıma denetimi olarak kabul edilebilecek yargılama işleminin Başbakanın iznine bağlanması, MİT bakımından denetim sorununun devam edeceğinin göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulunun istihbarat birimlerini denetlemesi için herhangi bir yasal engel bulunmamakla birlikte, bu kurulun istihbarat birimlerinin denetiminde kullanılmadığı görülmektedir.

3.11 Diğer Sorun Alanları

İstihbarat örgütlerinin dağınıklığı teknik imkânlardan yeterince istifade edilememesi sonucunu doğurmaktadır. Devlet imkânları mahduttur. İstihbarat örgütleri çok olduğu takdirde aynı araç gereci hemen hepsine almak gerekmektedir. Otomobil, telsiz, dinleme cihazı müstakil bina gibi¹²⁴

Türkiye’nin temel istihbarat sorunlarının basında; MİT ve EGM istihbaratının siyasallaşması, uzaya dayalı sistemler ve ekonomik istihbarat alanında boşluk, iç ve dış istihbaratın ayrılma gereği, dış istihbaratın büyük ölçüde yetersizliği, askeri istihbarat alanında önemli eksiklikler, MGK Genel Sekreterliği içindeki istihbaratın koordinasyonu sorunları bulunmaktadır.¹²⁵

3.12 Değerlendirme

Devlet istihbarat birimleri arasında ortak istihbarat gayreti oluşturulması kapsamında, istihbaratın tek bir merkezde toplanarak istihbarat havuzu oluşturma çalışmaları, eşgüdüm, işbirliği, koordinasyon, anlık istihbaratın operasyonel yeteneğe dönüştürülmesi gibi kavramlarla, yeni kurulan birimler

¹²³ Ertan Beşe, **İstihbarat Hizmetlerinde Denetim Sorunu**, <http://www.sde.org.tr/print.aspx?pageID=0&columnID=0&newsID=570> (Erişim Tarihi: 06.01.2012)

¹²⁴ Oğuz Berberoğlu, **İç İstihbaratta Aksayan Hususlar ile İlgili Rapor**, <http://www.ekodialog.com/Makaleler/ic-istihbaratta-aksayan-hususlar.html> (Erişim Tarihi: 11.12.2011)

¹²⁵ Sait Yılmaz, **Türkiye’de Güvenlik ve İstihbarat Kurgusunun Temel Sorunları**, 07.06.2010, http://www.21yyte.org/tr/yazi4619-TURKIYEDE_GUVENLIK_VE_ISTIHBARAT_KURGUSUNUN_TEMEL_SORUNLARI.html (Erişim Tarihi: 04.09.2011)

ile mevcut sistem idame ettirilmeye ve istihbarat üretimi açısından verimli hale getirilmeye çalışılmaktadır. Ancak yapılan bu düzenlemeler, istihbarat sistemini daha çok içinde çıkılamaz bir labirente dönüştürmektedir.

Ülke olarak ortak bir istihbarat kavramımızın bulunmayışı, istihbaratı teorik ve felsefi açıdan değerlendirmememiz, istihbarat teşkilatlarımızın siyasal iktidarlar tarafından farklı amaçlar doğrultusunda kullanılabilmeleri, istihbarat üretme görevi bulunan kurumların birbirleri ile çekişmeleri, istihbarat teşkilatlarının iç sorunları neticesinde ortaya çıkan yönetim sorunları, istihbarat ile ilgili bilimsel ve teknik çalışmalara yeterince destek verilmemesi, gereğinden fazla gizlilik kisvesinin arkasına saklanması, istihbarat sisteminin yeterince hukuksal dayanağının bulunmayışı karşı karşıya kalınan sistemsel problemlerdir.

Sistemsel olarak: “Dünyanın en büyük istihbarat örgütlerinin örnek aldığı Teşkilat-ı Mahsusa, Cumhuriyet’in ilanını takip eden yıllarda, yenileşme veya modernleşme adı altında önce Alman istihbarat teşkilatının ellerine terk edilmişti, ardından da ilerleyen yıllarda diğer yabancı istihbarat örgütlerinin önüne yem olarak atılmıştır. Önceleri MAH, ardından da MİT ismi verildi. Fakat ne yazık ki Teşkilat-ı Mahsusa'nın ruhu verilemediği”¹²⁶ noktasından hareketle ülkemizde milli bir iç ve dış istihbarat teşkilatı ve istihbarat ekolü oluşturulamadığı gözlenmektedir.

Algısal olarak, toplumlar algıladığını doğru kabul ederler. Kısacası, algı ne ise gerçek odur. Bu nedenle kamuoyu ile iletişimde toplumun ne algılayacağı hesap edilerek stratejik iletişim çalışması yapılmalıdır. Kurumun liderlerinin algılamaları dikkate alınarak yapılan halkla ilişkiler çalışmaları ise iletişim sorununun oluşmasına sebebiyet vereceği aşikârdır.

Hukuksal olarak, Türk İstihbarat kuruluşlarının ve temel hukuksal mevzuatının kamuya yeteri derecede açıklanmamış olması, istihbarat faaliyetleri hakkında zaman zaman peşin hükümlerin ve kuşkuların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir.

¹²⁶ Hakan Dilek, MİT'in Tarihi, 10.02.2012, http://www.sabah.com.tr/fotohaber/gundem/mitin_tarihi?tc=121&albumId=21213&page=112, (Erişim Tarihi: 25.09.2010)

Polis, Jandarma ve Sahil Güvenlik, kolluk faaliyetlerini yürütmek üzere kurulmuş temel organlardır. Devlet fonksiyonlarını yerine getirmek üzere kurulmuş organlar arasında görev dağılımı, yetki ve sorumlulukların belirlenmesinde her birime kendi görev alanı ile ilgili olanlar verilmez ise devlette kargaşa ortaya çıkabilecektir. Bunun tipik örneğini PVSK'na Ek-7'nci madde ile polise verilen istihbarat yetkisinde görmek mümkündür.¹²⁷ Bu yetki ile, asli görevi toplumsal cari işler olan, meydana gelmiş olayları aydınlatma görevi bulunan, adli kovuşturma, kamu düzeninin tesisi ile görevli bir kolluk teşkilatı olan Emn.Gn.Md.lüğüne bir iç istihbarat teşkilatı yetkisi verilmiş olması hukuksal ve kurumsal açıdan karmaşıklığa yol açmakta olduğu değerlendirilmektedir. Emn.Gn.Md.lüğü ceza kanunlarının ihlali eylemlerini soruşturmak suretiyle hukuku desteklemekle ilgili görevleri yürütmelidir. Özel bir anlaşma olmadığı sürece kural olarak kolluk kuvvetlerinin görev ve sorumlulukları Türkiye Cumhuriyetinin coğrafi sınırları içinde yetkili olduğu unutulmamalıdır.

İstihbaratın uygulama ve faaliyetleri ile esas ve yöntemleri anayasaya ve kanunlara aykırı olarak yorumlanmamalı, anlaşılmamalı ve uygulanmamalıdır. Hukuk devletinde, istihbarat faaliyetleri kanunlara uygun şekilde gerçekleştirilmesine dikkat edilmelidir.

Bu çerçevede MİT-Emniyet gerilimi sonucunda yaşanan, MİT mensuplarının savcı tarafından şüpheli sıfatı ile ifade vermeye davet edilmesi ancak yapılan kanuni düzenleme ile MİT personelinin ifade vermeye gitmemesi, diğer taraftan kanunları ihlal ettiği gerekçesi ile 1997 yılında Emn.İsth.D.Bşk.'nın tutuklanması ve hapse mahkum olması, Gnkur.İsth.Bşk.'nın da 2011 yılında iddia edilen bir suçtan dolayı tutuklu yargılanıyor olması üzerinde durulması gereken hukuksal bir sorun niteliği kazanmaktadır.

Son dönemde istihbaratın koordinesi ve paylaşımıyla ilgili olarak başlatılan bazı tartışmalar çok isabetlidir. 2937 sayılı kanun ve diğer kanunlarla istihbaratın üretim, kullanım ve paylaşımıyla ilgili genel olarak gerekli düzenlemeler yapılmış ancak kurumların faaliyet alanlarındaki sınırlılıkları ve

¹²⁷ Durmuş, a.g.y.l., s. 35

yetkileri konusunda bazı eksiklikler bulunduğu kıymetlendirilmektedir. İstihbarat faaliyeti yürüten birimlerin kuruluş, görev, yetki, faaliyet sınırlarına ve sorumluluklarına ilişkin mevzuat ne kadar ayrıntılı ve açık olarak düzenlendiği takdirde faaliyetlerin başarısının artacağı değerdendirilmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DİĞER ÜLKELERİN İSTİHBARAT YAPILANMALARI

İç ve dış güvenliğin korunması için her devlet bir takım müesseseler, daireler kurmuştur. Uzmanların kanılarına göre, halen dünyanın en kuvvetli ve en çok ajan kullanan servisi SSCB istihbaratıdır. Bunu sırasıyla ABD, Batı Almanya, İngiltere, Doğu Almanya ve Fransa takip eder.¹²⁸ Yakın'ın 1969 yılındaki tespiti günümüzde de geçerliliğini korumaktadır. Bu bölümde istihbarat konusunda dünyada söz sahibi olan, yapmış oldukları operasyonlar ile istihbaratın önemini ülkelere tekrar tekrar hatırlatan teşkilatlar, iç ve dış istihbarat kapsamında, genel hatları ile alfabetik sıraya göre incelenmiştir.

4.1 Almanya Federal Cumhuriyeti (BfV-BND)

Berlin Duvarının 1989 yılında yıkılması ile birlikte, Batı Almanya ile Doğu Almanya birleşerek, Almanya Federal Cumhuriyetini oluşturmuşlardır. Yeni devlet sistemi ile birlikte doğu bloğundan kalma istihbarat teşkilatları yerlerini yeni teşkilatlara bırakmıştır. Almanya Federal Cumhuriyeti, İstihbarat sistemini iç ve dış istihbarat olarak iki ayrı yapı şeklinde teşkilatlandırmıştır. Yeni yapıları ile istihbarat dünyasındaki önemli aktörlerin arasındaki yerlerini almış bulunmaktadır.

4.1.1 BfV (Federal Anayasayı Koruma Teşkilatı - Bundesamt für Verfassung Schutz)

Alman iç istihbarat ve casuslukla mücadele teşkilatıdır. Teşkilat 'Anayasayı Koruma Teşkilatı' adını taşır. Almanca 'Bundesamt für Verfassung Schutz' olan bu kuruluşun kısa ismi 'BfV' şeklindedir. Almanya'nın iç istihbaratından sorumlu olan Federal Anayasayı Koruma Teşkilatı, 1950 tarihli bir yasayla,

¹²⁸ Aziz Yakın, **İstihbarat Casusluk ve Casuslukla Mücadele**, İkinci Baskı, Dışişleri Akademisi Yayınları S. 3, Ankara, 1969, s. 59

İçişleri Bakanlığı'na bağlı olarak kurulmuştur. Merkeziyetçi bir tarzda organize olmuştur.¹²⁹

BfV'nin yetkileri, masumane biçimde "özgürlüğün erken uyarı sistemi" olarak ifade edilmektedir. BfV, bu çerçevede, ülkedeki tüm sağ ve sol radikal örgütler ve sistemi tehdit eden yapılanmaların yanı sıra, tüm düşman istihbarat servislerinin aktivitelerine ilişkin bilgi toplarken, K/Espiyonaj faaliyetlerini de yürütmektedir.¹³⁰

16 eyalette örgütlenmiş durumda bulunan BfV demokratik yapının korunmasından da sorumludur.¹³¹ Federal bir devletin iç istihbarat teşkilatı olmasına rağmen istihbaratın özelliğine istinaden teşkilatta merkezi yapının hâkim olduğu gözlemlenmektedir.

4.1.2 BND (Federal İstihbarat Teşkilatı-Bundesnachrichtendienst)

BND bugün askeri istihbarat, siyasi istihbarat, teknolojik ve bilimsel istihbarat, dış istihbarat, terörizm, uluslar arası kaçakçılık, illegal geçişler ve Almanya'ya sığınmalar konusunda istihbarat çalışmaları yapmaktadır.¹³² Dünyanın her tarafına yayılmış oldukça sağlam bir insan istihbaratı ağı vardır ve Almanya içinde ve Avrupa'nın tamamında radyo ve sinyal gözetim şebekesi bulunmaktadır.¹³³

BND, Almanya'nın dış ülkelerdeki güç ve imajı ile doğru orantılı kadroya, ekipmana ve bütçeye sahip prestijli bir istihbarat servsidir.¹³⁴ BND'nin asli görevini özetler isek; Almanya'nın dış istihbarat ihtiyacını ve örtülü operasyonlarını, mevcut politikalar çerçevesinde icra etmektir. İlgi ve etki alanlarının yeniden belirlendiği günümüzde BND de kendisini mevcut konjonktüre uygun duruma getirmiş ve istihbarat dünyasında da önemli bir aktör konumuna gelmiştir.

¹²⁹ Girgin, a.g.e., s. 515-516

¹³⁰ Türköl, a.g.e., s. 202

¹³¹ Nurullah Aydın, **İşte İstihbarat**, Kum Saati Yayınları, İstanbul, 2008, s. 442

¹³² Demirel, a.g.e., s. 211

¹³³ Ercan, a.g.y.l., s. 110

¹³⁴ Türköl, a.g.e., s. 191

4.2 Amerika Birleşik Devletleri (FBI-CIA)

ABD’de bütün iç istihbarat ve istihbarata karşı koyma faaliyetlerinden FBI, dış istihbarat faaliyetlerinden CIA sorumludur.¹³⁵ Amerika Birleşik Devletleri, süper güç ve küresel bir oyuncu olmasını belli oranda ülkesinin istihbarat servislerine borçludur. Günümüzde ABD Hükümeti’nin ihtiyaç duyduğu istihbaratı üreten 16 adet istihbarat servisi bulunmaktadır. Bunlardan en önemlileri ve bilinenleri; iç istihbarat ve kamu güvenliğinden sorumlu olan Federal Soruşturma Bürosu FBI ile ABD’nin dış politikası çerçevesinde örtülü faaliyetlerini yürüten Merkezi Haberalma Teşkilatı CIA’dır. Soğuk Savaş döneminde KGB ve CIA arasındaki rekabet, örtülü operasyon örnekleri ile doludur.

4.2.1 FBI (Federal Soruşturma Bürosu - Federal Bureau of Investigation)

FBI; ABD vatandaşları hakkında istihbarat toplama yetkisi bulunun tek kurumdur. Ayrıca; ABD kamu güvenliğini bozan faaliyetler ile mücadele eden, aynı zamanda toplumu en çok etkileyen kontr-terör, uyuşturucu ve organize suç, dış istihbarata karşı koyma ve casuslukla mücadele kapsamında bilgi toplayan ve ABD ulusal güvenlik çıkarlarını olumsuz etkileyen istihbarat faaliyetlerini tespit ve engelleme görevi bulunan, kolluk yetkisi de verilmiş bir iç istihbarat teşkilatıdır. FBI’ya tanınan kolluk yetkisini gerekçe göstererek, FBI için polis teşkilatı tanımlaması yapmak, uygun bir ifade tarzı değildir. Çünkü FBI bir polis teşkilatı değildir. ABD’de kamu düzenini koruma görevi eyalet ve yerel polis teşkilatları tarafından yerine getirilmektedir.

FBI’nın ülke içindeki istihbarat faaliyetlerini açıklayan 12333 sayılı başkanlık genelgesinden TAŞOVA’nın aktardığı ‘ABD’de FBI’dan başka istihbarat kuruluşu kendi eski veya yeni personeli veya adayı hariç ABD vatandaşları hakkında istihbaratı faaliyette bulunmayacak, CIA ve diğer askeri istihbarat kuruluşları kendi personeli ve eğitim amacı dışında ABD’de elektronik

¹³⁵ Murat Taşova, “**Federal Araştırma Bürosu**”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale, 2002, s. 139

dinleme ve izleme faaliyetlerinde bulunmayacak¹³⁶ olması FBI'nın ABD'de iç istihbarat ile ilgili tek sorumlu teşkilat olduğunun göstergesidir.

4.2.2 CIA (Merkezi Haberalma Teşkilatı - Central Intelligence Agency)

CIA, İkinci Dünya Savaşı sırasında faaliyet gösteren OSS(Stratejik Servisler Ofisi, Office of Strategic Services) içerisinde doğmuş ve resmi olarak 1947 yılında kurulmuştur.

ABD gizli istihbarat faaliyetlerine ve örtülü çalışmalara esaslı bir şekilde İkinci Dünya Savaşında başladı. Kendilerinden daha tecrübeli olan İngiliz gizli servislerinden dersler çıkararak oluşturduğu OSS kuruluşu ile gizli faaliyet ve hareketleri Alman ve Japonlara karşı bir saldırı silahı olarak kullandılar.¹³⁷ CIA, uluslar arası politika alanında faaliyet gösteren bir örgüttür. CIA'in iç güvenlikle ilgili fonksiyonlar üstlenmesi, yasayla yasaklanmıştır. Dolayısıyla, örgüt'ün fonksiyonları kural olarak, Amerikan Dış Politikası'nı tüm boyutlarıyla ve Amerikan ulusal çıkarlarını koruyacak şekilde, ülke dışında takibi amacı üzerinde oluşturulmuştur.¹³⁸ Soğuk Savaş yıllarında ve sonrasında CIA pek çok gizli operasyonda rol alarak siyasi rejimleri zayıflatmaya ve hükümetleri devirmeye çalışmıştır.¹³⁹ CIA dış istihbarat bilgilerini, çeşitli gizli ve açık vasıtalarla toplamaktadır.¹⁴⁰

İstihbarat teşkilatları arasında, hakkında en fazla kitap yazılan ve filmi çekilen teşkilat CIA'dir. Çünkü bu yöntem ile dünya kamuoyu üzerinde ABD istihbarat teşkilatının propagandası yapılmakta, her türlü olayın arkasında mutlaka CIA'nın olduğu kanısı yaratılmaya çalışılmaktadır. Bu algı yönetimi faaliyeti de, CIA olduğundan daha büyük bir teşkilat olarak gözükmesine neden olmaktadır.

¹³⁶ Taşova, a.g.y.l., s. 141

¹³⁷ Mehmet Atay, **Milli istihbaratta "Gizlilik teorisi"=Amerikan Merkezi İstihbarat Teşkilatı (CIA) nın Kuruluş Felsefesi**, Jeopolitik Bilimsel Araştırmalar Dergisi, 2002, Bahar 2002, Yıl-1, Sayı-2 s.122

¹³⁸ Alsancak, a.g.y.l., s. 67

¹³⁹ Yalçın, a.g.e., s.89

¹⁴⁰ Hakan Fidan, **"Intelligence and foreign policy: A comparison of British, American and Turkish intelligence Systems"**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bilkent Üniversitesi, Ankara, 1999, s. 51

4.3 Fransa (DST-DGSE)

Fransız İstihbaratı, dünyanın en etkili gizli servislerinden biridir. XII. Lous'un başmüşaviri olan Kardinal Richelieu zamanında başlatılan istihbarat çalışmaları Kardinal Mazarin tarafından geliştirilmiştir. Askeri casusluk ile başlayan istihbarat çalışmaları zaman içerisinde diğer alanlarda da kullanılmaya başlanmıştır.¹⁴¹ Fransız istihbarat sistemi fonksiyonel olarak iç ve dış olmak üzere iki yapı üzerine inşa edilmiştir. Dış istihbarattan; Dış Güvenlik Genel Müdürlüğü DGSE, iç istihbarattan; Güvenlik ve İstihbarat Teşkilatı DST sorumludur.

Fransa genel olarak diğer devletlerden bağımsız bir istihbarat yapısına kavuşmak istemektedir. Bu açıdan teknolojik gelişmeleri yakından takip etmekte ve yeni teknolojilerin geliştirilmesine büyük önem vermektedir.¹⁴² Fransızlar günümüzde teknik istihbarat olanaklarına sahip bulunuşları, teknolojiyi kendileri üretmeleri, yetenekli elemanları, askeri ve siyasi istihbarat örgütlenmeleri ile dikkat çekmektedirler.¹⁴³ Fransızlarca da itiraf edilmektedir ki teknik açıdan çok üstün olmamakla birlikte merkezi sistemi ve kullandığı yöntemler açısından Fransız servisi dünya istihbarat servisleri arasında ön sıralarda yer alabilmektedir.¹⁴⁴

4.3.1 DST (Fransız Güvenlik ve İstihbarat Teşkilatı - Direction de la Surveillance du Territoire)

Memleketi Gözetleme Müdürlüğü şeklinde tercüme edebileceğimiz DST veya Resmi Mukabil-Casusluk Teşkilatı¹⁴⁵ olarak tanımlanmıştır. İngiliz MI5 ve Amerikan FBI teşkilatlarına benzerdir.¹⁴⁶ Günümüzde Fransa iç istihbarat servisi olarak faaliyetlerini sürdürmektedir. Teşkilat yapısını, siviller ile DST kursu görmüş polisler oluşturmaktadır.

¹⁴¹ Hüseyin Gül, **Soğuk Savaş Sonrasında İstihbarat Örgütlerinin Orta Doğudaki Faaliyetleri: Irak Sorunu Örneği**, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale, 2009, s. 79

¹⁴² Gül, a.g.y.l., s. 80

¹⁴³ Girgin, a.g.e., s. 516

¹⁴⁴ Aydın, a.g.e., 2008, s. 426

¹⁴⁵ Yakın, a.g.e., s. 71

¹⁴⁶ Aydın, a.g.e., 2008, s. 269

DST çalışanları merkez teşkilat ile taşra birimleri arasında hemen hemen eşit olarak paylaştırılmıştır. Merkez teşkilatı beş müdür yardımcılığından oluşmaktadır: Karşı-Casusluk, Vatanın Korunması ve Güvenliği, Uluslararası Terörizm, Teknik Servisler ve Genel Yönetim¹⁴⁷, dir.

Köklerini çok eskilere götürebileceğimiz istihbarat yapılanması Fransa içinde her türlü operasyonda en etkin kurumdur. Son dönemde ekonomik istihbarata karşı koyma ve teknolojik casusluk konusunda da uzmanlaşmaktadır.¹⁴⁸

Fransa iç istihbarat teşkilatı önümüzdeki dönemlerde, özellikle banliyölere gelen ve yerleşen göçmenlerin yaratmış olduğu toplumsal şiddetin bir ulusal güvenlik sorununa dönüşmesi nedeni ile bu sorunun çözümünde rol alacaktır.

4.3.2 DGSE (Fransız Dış İstihbarat Servisi - Direction Generale de la Securite Exterieur)

Fransa Savunma Bakanlığına bağlı gizli istihbarat ve karşı istihbarat örgütüdür. Bir bölümü Napolyon döneminden, bir bölümü de ikinci dünya savaşının özgür Fransa hareketinden kalma çeşitli örgütlerin tek yönetim altında birleştirilmesiyle 1947 yılında kurulmuştur.¹⁴⁹

Dış istihbarat servisi zaman zaman isim değişiklikleri yaşamıştır. DGSE kısa adıyla anılan, yurtdışında dokümantasyon ve haber toplama, Güvenlik Teşkilatı (Direction Generale de la Securite Exterieur) olarak çevrilebilecek¹⁵⁰ olan bir dış istihbarat servisidir.

Dış istihbarat açısından; Fransızların kendi istihbarat uyduları, havadan foto/film istihbaratı yapabilecek uçakları (Mirage IV), elektronik dinleme (ELINT) ve (SIGINT) tesisleri olması, politik yakınlığı olan ülkelerle istihbarat ilişkileri ve bu alanda işbirliği yapmaları (Ortadoğu'da ve Afrika'da) bu devleti güçlü kılan faktörlerdir.¹⁵¹

¹⁴⁷ Pierre Lacoste, **Fransız İstihbarat Yaklaşımları**, Çeviri: Adnan Özdemir, Emn.Gn.Md.lüğü Basımevi, Ankara, 2004, s. 100

¹⁴⁸ Bahar, a.g.e., s. 569

¹⁴⁹ Aydın, a.g.e., 2008, s. 426

¹⁵⁰ Girgin, a.g.e., s. 516

¹⁵¹ Girgin, a.g.e., s. 517

Aynı zamanda şunu da belirtmek gerekir. Fransa, istihbarat üzerinde askeri etkinin hala baskın olduğu tek büyük ülkedir. ABD, İngiltere, Almanya ve Rusya'da kelimenin tam manasıyla, dış istihbaratta sivilleşmiştir.¹⁵²

4.4 İngiltere (MI5-MI6)

İngiltere istihbaratının köklü bir geçmişi bulunmaktadır. İstihbarat birimlerinin geçmişi askeri istihbarata dayanmaktadır. İç ve dış istihbarat, askeri istihbaratın içindeki bölümlerden teşkil edilmiş ve zamanla askeri istihbarattan bağımsız iki teşkilat oluşturulmuştur. Günümüzde halen eski isimlerini kullanan Güvenlik Teşkilatı ile Gizli İstihbarat Teşkilatı isimlerinde yer alan MI kısaltması Military Intelligence (Askeri İstihbarat) şeklinde açıklanmaktadır.

MI5 olarak bilinen Security Service-Güvenlik Servisi iç istihbarattan sorumlu, MI6 olarak bilinen Secret Intelligence Service-Gizli İstihbarat Servisi ise dış istihbarat teşkilatı olarak görev yapmaktadır. İngiltere istihbarat çalışmalarına akademik anlamda da katkı sağlayan ender ülkelerden biri konumundadır.

İngiltere özgürlükler ülkesi olarak bilinmesine karşın, çok kompleks bir gizli istihbarat servisi ağına da sahiptir. İç ve dış tehditlere karşı oluşturulan bu sistem büyük ölçüde denetimden uzaktır ve geniş yetkilere sahiptir.¹⁵³

İngiliz istihbarat teşkilatları hayli becerikli ve deneyimli ise de Soğuk Savaş yıllarında zaman zaman bünyesindeki köstebek olayları sonucu geçmişte bazı yaralar almıştır.¹⁵⁴

4.4.1 MI5 (Güvenlik Servisi - Security Service)

Güvenlik Servisi, Security Service MI5, İngiliz ulusal güvenliğini tehdit eden tüm unsurlarla ilgilenmek üzere görevlendirilmiş ismi de Güvenlik Servisi

¹⁵² Lacoste, a.g.e., s. 158

¹⁵³ Aydın, a.g.e., 2008, s. 404

¹⁵⁴ Girgin, a.g.e., s. 509

(Security Service) haline 1931 yılında gelmiştir.¹⁵⁵ MI5 İngilizce “Military Intelligence, Section 5”in kısaltmasıdır. Sorumluluğu iç istihbarat ile ilgili olup, İngiltere’deki güvenlik ve karşı istihbarat, casuslukla mücadele, büyük suçlar ve güvenlik istihbaratı, Kuzey İrlanda’ya ilişkin terörizmle mücadele, uluslararası terörizm ve istihbarat toplama, işleme ve üretme faaliyetlerini yürütmektedir.

Esas görevi İngiltere’de İngiliz sırlarının yabancı ülkelere karşı korunması, içte düzenlenebilecek sabotajlara karşı koymak, devlet sırlarının çalınmasını ve yıkıcı faaliyetleri önlemektir.¹⁵⁶

4.4.2 MI6 (Gizli İstihbarat Servisi - Secret Intelligence Service)

1909 yılında Gizli Servis Bürosu’nun Dış Şubesi olarak kurulmuştur. Bu şubenin görevi ülke dışı istihbarat toplamaktır ve 1922 yılında ayrı bir servis olarak SIS adını almıştır. MI6’nın temel görevi JIC ve Başbakan tarafından belirlenmiş, politik, askeri, savunma ve güvenlik gibi hayati konulardaki istihbarat önceliklerini karşılamak üzere insani ve teknik kaynakları kullanmak suretiyle gizli dış istihbarat toplamaktır.¹⁵⁷

SIS (Özel İstihbarat Servisi/Special Intelligence Service) olarak da bilinen İngiliz İstihbarat Servisi MI6, İkinci Dünya Savaşı koşullarında serpilmiş ve hanesine yazılan bazı başarısızlıklara rağmen Soğuk Savaş boyunca da önemli işlere imza atmıştı. Hakkında yazılan onlarca kitap, yapılan belgesel ve tabii ki başta James Bond serisi olmak üzere çekilen onlarca film, servisin dünya çapında bir üne kavuşmasına zemin hazırladı.¹⁵⁸ Bu ün İngiliz İstihbarat Teşkilatı tarafından propaganda malzemesi olarak kullanılmaktadır.

İngiliz istihbarat servisleri Ortadoğu’da önemli bir aktördür.¹⁵⁹ MI6, faaliyetleri açısından değerlendirildiğinde; Orta Doğu’nun geniş bir çalışma alanı olduğu görülmektedir. 1950’li yıllarda kesin olmamakla birlikte İngiltere tarafından

¹⁵⁵ Sedat Laçiner, **İngiliz İstihbarat Örgütleri ve Güvenlik Birimleri**, ASAM Ankara Çalışmaları, Ankara, 2001, s. 8

¹⁵⁶ Aydın, a.g.e., 2008, s. 403

¹⁵⁷ Ercan, a.g.y.l., s. 106

¹⁵⁸ Ali Çimen, **Tarihi Değiştiren Gizli Servisler**, TİMAŞ, İstanbul, 2011, s. 81

¹⁵⁹ Aydın, a.g.e., 2008, s. 404

hedef olarak belirlenen ülkelerde, MI6 kullanılarak istikrarsızlaştırma politikalarının uyguladığı görülmüştür.

İngiliz istihbarat birimlerinin dünyanın her bölgesinde hedef olarak gösterilen kişilerin ortadan kaldırılması için çalışmalar ve operasyonlar düzenledikleri bilinmektedir.¹⁶⁰

4.5 İsrail (SHIN BETH-MOSSAD)

1947 yılında kurulan İsrail, istihbarat çalışmalarında özellikle İngiliz istihbarat teşkilatlarının çalışma prensiplerini kendilerine örnek almıştır. İstihbarat yapılanmasında iç ve dış istihbarat teşkilatları bulunmaktadır. İsrail istihbarat teşkilatları dünya medyasında yapmış oldukları örtülü operasyonlar ile kendilerinden sık sık bahsedilmesini sağlamaktadırlar.

Mossad ve Shin Bet gibi İsrail örgütleri eski sistemlerle çalışmayı sürdürüyorlar. Devletin varlığı için tehdit oluşturan herkesle mücadele ediyor ve CIA dışında muhtemelen dünya çapında en büyük örgüt olmaya devam ediyorlar.¹⁶¹

İstihbarat uydusu, elektronik dinleme olanakları, teknik istihbarat (ELINT) sistemleri sahibi bulunan İsrail, bir kısım devletlerle ikili istihbarat işbirliği anlaşmaları yapmakta, duruma göre bilgi paylaşımı, teknik yardımlar, eğitim gibi hususlarda çalışmaktadır.¹⁶² Türkiye'nin İsrail ile istihbarat alanında ilişkilerini incelediğimizde, Mobil Dinleme Araçları aldığını, Görüntü İstihbaratı ihtiyacını karşılamak için de Heron İnsansız Hava Aracının tedarik edilmiş olduğu görülmektedir.

İsrail istihbarat teşkilatlarından özellikle MOSSAD'ın dünyadaki en önemli istihbarat servislerinden biri haline getiren hususları incelediğimizde; icra ettikleri örtülü operasyonları medyaya servis ettikleri, bunun neticesinde de teşkilatlarının propagandasının yapılmakta olduğu gözlemlenmektedir.

¹⁶⁰ Gül, a.g.y.l., s., 86

¹⁶¹ Todd, Block, **Küresel İstihbarat**, Çeviri: Enver Günsel, Truva, İstanbul, 2006, s. 27

¹⁶² Kemal Girgin, a.g.e., s. 512

4.5.1 SHIN BETH (Genel Güvenlik Servisi - Sherut ha Bitachon ha Khali-Shabak)

‘Genel Güvenlik Servisi’ anlamına gelen Shin Bet, İsrail’in yurtiçi gizli servisidir. İbranicesi Sherut ha-Bitachon ha-Klali’dir. Destek ve operasyon olmak üzere iki bölüme ayrılır. Destek bölümünde, sorgulama teknolojileri, koordinasyon ve operasyonlar için lojistik destek vardır.¹⁶³ Ayrıca başka bir kaynağa göre; İsrail kontr-haber alma ve dâhili güvenlik servisi Shin Bet’in üç adet operasyonel ve beş adet de destek bölümü olduğu düşünülmektedir.¹⁶⁴ Sırası ile Operasyon Bölümü’nün görevleri aşağıda yer verildiği gibidir.

- Koruma ve güvenlik. (İsrail elçiliklerini ve görevlilerini, Başkan’ı ve İsrail Savunma Sanayini şemsiyesi altına alır.)

- Arap ülkelerle ilişkileri yürüten teşkilat. (Özellikle İsrail sınırlarındaki Arap ülkeleriyle ilgilenir.)

- Arap olmayan ülkelerle ilişkileri yürüten teşkilat. (En geniş kadroya sahip ve en önemli departmanlardan biridir. Karşı-casusluk, yabancı diplomatların takibi görevlerinin yanı sıra, komünistlerle ve diğer politik aşırı-uçlarla mücadele eder.)¹⁶⁵ Ayrıca, Shin Bet dâhili sağ uç kanat grupların ve darbeci sol hareketlerin eylemlerini ve kimliklerini izler. Uzak sol parti gruplarına ajanlarını soktuğu ve komşu Arap Ülkeleri ve Sovyetler Birliği için casusluk yapan birçok yabancı teknisyeni deşifre ettiği sanılmaktadır.¹⁶⁶

4.5.2 MOSSAD (istihbarat ve Özel Görevler Enstitüsü - Mossad le Modiyn ve le Tafkidim Meyuhadim)

Kuruluşundan bu yana 50 yılı deviren İsrail, düşmanlarla çevrili olduğuna inandığı bir coğrafyada ayakta kalmak için vicdanın ve hukukun sınırlarını zorlayan işler yapmaya devam ediyor. Gizli servisi Mossad ise âdete bir

¹⁶³ Türköl, a.g.e., s. 116

¹⁶⁴ Demirel, a.g.e., s. 275

¹⁶⁵ Vikipedi, **Şin Bet**, http://tr.wikipedia.org/wiki/%C5%9Ein_Bet (Erişim Tarihi: 05.11.2011)

¹⁶⁶ Emin Demirel, a.g.e., s. 275-276

'şımarık kardeş' edasıyla önde gelen Batılı gizli servislerin gizli ya da açık desteğini alarak, bu kanlı ve bir o kadar da acımasız oyunda, en önemli aktör olmayı sürdürüyor.¹⁶⁷ Şubat 1978 tarihli Time dergisine göre dünyanın en başarılı istihbarat servislerinden biridir. Onu bu konuma getiren üstünlüğü ise, mükemmel bir organizasyona sahip olması ve dışarıdan içeriye sızılmasının mümkün olmayışıdır.¹⁶⁸ Mossad (Enstitü'nün İbranicesi) insan istihbarat toplama, gizli eylemler ve anti terörizm'den sorumludur. Dünya üzerindeki Arap ülkeleri ve örgütleri üzerine odaklanmıştır.¹⁶⁹

Dünyanın birçok bölgesinde ve ülkesinde, insana dayalı istihbarat (HUMINT) olanakları bulunduran MOSSAD, çeşitli türde metotlarla operasyonlar yaparak sık sık dünya medyasında haber konusu olmaktadır.¹⁷⁰ Mossad'ın en büyük istasyonu Paris'tedir ama teşkilatın en yakın işbirliği yaptığı yabancı istihbarat teşkilatı Alman BND'dir.¹⁷¹

4.6 Rusya (FSB-SVR)

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin 1991 yılında yıkılması ile birlikte Soğuk Savaş döneminin en önemli istihbarat teşkilatı olan Sovyet Devlet Güvenlik Komitesi (KGB)'nin yapısı değiştirilmiş, Rusya istihbarat sistemi; iç ve dış istihbaratı ayrı teşkilatlar olarak yapılandırılmıştır.

KGB 1991'den sonra dış istihbarat birimi SVR adı altında özerkleştirilmiş, KGB'nin iç örgütü ise önce FSK'ya (Karşı İstihbarat Federal Servisi) sonra da FSB'ye (Federal Güvenlik Servisi) dönüşürken, 1920'de Kızıl Ordu'nun başındaki Troçki'nin kurduğu ve Rusya Ordu Gizli Servisi olan GRU aynı isimle faaliyetlerine devam etmektedir.¹⁷² Rusya Federasyonu elektronik istihbarat ve sınır güvenliği ile de ilgili olarak ayrı teşkilatlar teşkil etmiştir.

¹⁶⁷ Çimen, a.g.e., s. 147

¹⁶⁸ Türköl, 2010, s. 112

¹⁶⁹ Demirel, a.g.e., s. 270

¹⁷⁰ Girgin, a.g.e., s. 511

¹⁷¹ Todd, Block, a.g.e., s. 203

¹⁷² Atay, a.g.d.m., 2001, s. 324

Günümüzde Rus İstihbarat Teşkilatları, diğer ülkelerin istihbarat teşkilatlarına sızmadaki başarıları operasyonları ile örtülü faaliyetlerindeki performanslarıyla dünya genelindeki en iyi istihbarat teşkilatları arasında yer almaktadır.

4.6.1 FSB (Federal Güvenlik Servisi - Federal'naya Sluzhba Bezopasnosti)

Rusya Federasyonu Federal Güvenlik Teşkilatı (FSB) Rusya Federasyonu'nun önceki Çeka, NKVD ve KGB teşkilatlarının yerini alan milli iç güvenlik teşkilatıdır. Rusya İç Güvenlik ve İstihbarat Teşkilatı olan FSB; karşı istihbarat, iç güvenlik ve sınır güvenliği, terörizmle mücadele, gizli izleme faaliyetlerini yürütür, anti-terör operasyonları icra edebilir ayrıca karşı casusluktan ve organize suçlar ve uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadeleden de sorumludur.

FSB'nin kitlesel dinleme ve gözetleme yaptığı, aralarında yanlış bilgi vermenin, devlet denetimindeki kitlesel medyada propaganda yapmanın, araştırmacı gazetecileri, aykırı fikirdekileri ve muhalif siyasetçileri provoke edilmesinin ve baskı altında tutulmasının da bulunduğu çeşitli aktif tedbirlere başvurduğu söylenir.¹⁷³

4.6.2 SVR (Sluzhba Vneshney Razvedki - Dış İstihbarat Servisi)

KGB'nin dağılmasından sonra yeni bir düzenleme içerisine giren Rusya, Yevgeni Primakov başkanlığında bir dış istihbarat biriminin varlığını istemiş ve 1991 yılında Duma tarafından onaylanarak 8 Temmuz 1992 yılında SVR kurulmuştur.¹⁷⁴

Amerikan karşılığı CIA gibi SVR'nin de ülke topraklarında operasyon yapması yasaktır. SVR'nin öncelikli görev alanlarından en büyüğü Bağımsız Devletler Topluluğu (CIS) ülkeleridir. Rusya'ya yakın olan, onunla teknoloji,

¹⁷³ Aydın, a.g.e., 2008, s. 398

¹⁷⁴ Gül, a.g.y.l., s. 94

organizasyon yapısı ve personel paylaşan birçok eski Sovyet Cumhuriyeti'nde büyük bir etnik Rus nüfusu yaşar.¹⁷⁵

Dış istihbarat teşkilatı SVR de CIA ile bir kısım temas ve ilişkilerine rağmen, karşılıklı olarak birbirlerini operasyonlar yapmak, ajan sızdırmak, bilgi toplamakla suçluyorlar. Belki Soğuk Savaş dönemindeki kadar yoğun olmasa da yine bu iki dev ülkenin karşılıklı istihbarat peşinde oldukları ve birbirlerine saman altından su yürütme peşine düştükleri zannediliyor.¹⁷⁶ Türkol'a göre asıl görevi dış istihbarat olan; ama bunu yaparken resmi Rus dış politikasının yönünü de etkileyebilen SVR bugünkü ve gelecekteki Rus dış politikası bakımından böylesine ilginç bir kurum¹⁷⁷ olarak değerlendirmektedir.

SVR'nın adı Türkiye'de gerçekleştirilen Çeçen Suikastları ile de gündeme gelmiş, Çeçenleri öldürdüğü iddia edilen ajanlar güvenlik birimleri tarafından tespit edilmiş, ancak yakalanamamıştır.

4.7 Diğer Bazı Ülkelerin İstihbarat Teşkilatları

Gelişmiş ülkeler, istihbarat yapılanmalarını, genel anlamda iç ve dış istihbarat servisleri olmak üzere iki başlık altında¹⁷⁸ toplamaktadırlar. Köseli'nin Born'dan aktardığına göre: İç ve dış istihbaratın ayrı teşkilatlar altında toplandığını pek çok örneğinde görmek mümkündür ve bunun pek çok nedeni bulunmaktadır. Bunun en temel nedeni; İç ve Dış istihbarat teşkilatlarının iki farklı görev üstlenmiş olmalarıdır. Bu nedenle de farklı kanun ve kurallar altında hareket etmektedirler. Bunun yanında yine çok önemli görülen hususlardan biri de, tüm istihbarat toplama yetkisinin bir teşkilatta toplanması bu kurumda güçlerin aşırı yığılmasına neden olacaktır.¹⁷⁹ Sonuç olarak; dünyanın farklı bölgelerindeki ülkeler, istihbarat teşkilatlarını coğrafyaları, nüfusları, iç ve dış tehditleri, çevresel etkenler, hedefleri ve politikaları kapsamında fonksiyonel olarak iç ve dış istihbarat şeklinde yapılandırmışlardır.

¹⁷⁵ Todd, Bloch, a.g.e., s. 184

¹⁷⁶ Girgin, a.g.e., s. 506

¹⁷⁷ Türkol, a.g.e., s. 187

¹⁷⁸ Acar, a.g.e., s. 250

¹⁷⁹ Köseli, a.g.e., s. 160

İç istihbarat servislerinde ortak unsur olarak Güvenlik, dış istihbarattan sorumlu teşkilatlarda ise ülkelerinin dış politikaları ve menfaatleri ön plana çıkmaktadır.

Küresel bir güç olma yolunda ilerleyen Çin ve Hindistan ile ekonomik anlamda büyük bir güç olan Japonya gibi ülkelerin istihbarat teşkilatları dünya kamuoyunda fazla yer bulmamaktadır. Ancak önümüzdeki dönemlerde bu ülkelerin istihbarat teşkilatlarının faaliyetleri ile ilgili haberler daha çok duyulmaya başlanacağı öngörülmektedir.

Silahlı Kuvvetlerin Demokratik Kontrol Merkezi (DCAF)'nin raporuna göre: Daha küçük devletler için birleşik tek bir istihbarat kurumuna sahip olmak kaynakları korumak ve çifte iş yapılmasını engellemek için tercih edilen bir yoldur. İspanya'da CNI, Hollanda'da AIDV, Türkiye'de MİT ve Bosna-Hersek'te OSA iç ve dış faaliyetler arasındaki geleneksel ayırımı ortadan kaldırma amaçlı oluşumlardır.¹⁸⁰ Ancak unutmamak gerekir ki, Türkiye hedefleri, ekonomisi, nüfusu ve coğrafi alanı nedeniyle küçük bir devlet olarak değerlendirilmemeli, gelişmiş ülkelerle beraber değerlendirilmelidir.

Türkiye'nin hedefi büyük bir ülke olmaktır. Türkiye'nin hedefine ulaşabilmesi ve küresel bir aktör olabilmesi için öncelikle istihbarat sisteminin yeniden ele alınması ve uzmanlık sahalarına göre ayrı birer kurum olarak çalışmalarını bir zorunluluk olarak değerlendirilmelidir.

İstihbarat sistemleri açısından gelişmiş altı ülke ile birlikte Tablo-6'daki ülkelerin istihbarat yapıları incelendiğinde, genelde ülkelerin büyük oranla istihbarat teşkilatlarını iç ve dış olarak iki ayrı teşkilat şeklinde ayırdıkları görülmektedir.

Türkiye Cumhuriyetinin 100'ncü yılı çerçevesinde istihbarat sistemimizin gelişmiş ülkelerin standartlarına kavuşması kapsamında, 2023 hedefleri arasına iç istihbarat sisteminin yeniden inşasının da olması gerektiği, milli istihbarat doktrininin güncellenmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

¹⁸⁰ DCAF Background, **İstihbarat Servisleri Raporu**, http://www.dcaf.ch/PDF-File/bg_IntelligenceServices_tu.pdf, (Erişim Tarihi: 02.02.2012)

Bazı Diğer Ülkelerin İç ve Dış İstihbarat Teşkilatları

Ülke	İç İstihbarat Teşkilatı	Dış İstihbarat Teşkilatı
Avusturya	ASIO, Avusturya İç İstihbarat Servisi, Avustrian Secret Intelligence Organisation	ASIS, Avusturya Dış İstihbarat Servisi, Avustrian Secret Intelligence Service.
Bulgaristan	NSS, Ulusal Güvenlik Servisi National Security Service, Nacionalna Sluzhba Sigurnost	NRS, Ulusal İstihbarat Servisi National Intelligence Service, Nacionalna razuznavatelna sluzhba
Bosna Hersek	SIPA, Devlet Soruşturma ve Koruma Teşkilatı, State Investigation and Protection Agency, (Državna Agencija za Istrage i Zaštitu)	OSA, Bosna Hersek İstihbarat ve Güvenlik Teşkilatı, Intelligence-Security Agency of Bosnia and Herzegovina
Güney Kore	KCIA, Merkezi İstihbarat Servisi, Korean Central Intelligence Agency	
Hollanda	BID, İç İstihbarat Servisi- Binnenlandse Inlichtgendienst	BVD, Dış İstihbarat Servisi Binnenlandse Veiligheidsdienst
İran	VEVAK (Vezarat-e Ettela'at va Amniat-e Keshvar) Ministry of Intelligence and Security Güvenlik ve İstihbarat Bakanlığı	
İtalya	AISI, İstihbarat ve Güvenlik Servisi, Agency for Internal Information and Security, Agenzia Informazioni e Sicurezza Interna	AISE, Dış İstihbarat Servisi, Agency for External Information and Security, Agenzia Informazioni e Sicurezza Esterna
Pakistan	FIA, Federal Soruşturma Servisi, Federal Investigation Agency	IB, İstihbarat Bürosu, Intelligence Bureau
Türkiye	MİT-Milli İstihbarat Teşkilatı	
Suriye	EI Muhaberat	
Yunanistan	EYP , Ulusal İstihbarat Servisi, Ethniki Ypiresia Pliroforion,	

Tablo-6

4.8 Değerlendirme

MİT'in resmi internet sitesinde "İç ve Dış istihbaratın ayrılması ne anlama gelmektedir?" sorusunun cevabı: "İç ve dış istihbarat servisleri bazı ülkelerde

ayrı yapılarıdır ancak Türkiye'nin jeo-stratejik konumu, bölgesel ve uluslar arası sorunlar ile çıkar çatışmaları, siyasi-ekonomik-askeri-güvenlik konularının iç içeliği, haber toplama ve değerlendirme faaliyetlerinde Türkiye'de iç ve dış tehditlere bir bütün olarak yaklaşılmasını zorunlu kılmaktadır. Nitekim Yasa gereği MİT Müsteşarlığı, iç ve dış kaynaklarca sağlanacak istihbaratı "Devlet çapında" oluşturmakla görevlidir."¹⁸¹ şeklinde açıklanmaktadır.

Ancak günümüz devlet yapısında: İç İstihbarat, Anayasal ve Kamu Düzenin Korunmasına Yönelik İstihbarat, Dış İstihbarat, Askeri İstihbarat, Elektronik, Teknik ve İletişim İstihbaratı, Kriminal İstihbarat gibi alanların, uzmanlaşmış birden fazla istihbarat kuruluşu tarafından yerine getirilmesi, vizyonu ve nüfusu büyük olan ülkeler için alanında profesyonelleşmiş istihbarat teşkilatlarının varlığını gerekli kılmaktadır.

Bazı ülkelerde istihbarat teşkilatlarının öne çıkması ve tarihin seyrini değiştiren aktörlerden biri olmalarını sağlayan en önemli faktör iç ve dış istihbarat teşkilatlarını ayrı birer organizasyon olarak teşkilatlandırmalarıdır.

İstihbarat teşkilatlarının birbirlerinin sorumluluk sahalarına müdahale etme imkânı tanınmaması da başarılarının ardındaki neden olarak görülebilir. İç istihbarat teşkilatları sadece iç güvenlik istihbaratına yönelmekte ve uzmanlaşmakta, dış istihbarat servisi ise ülke dış politika hedefleri doğrultusunda yapılanmakta ve çalışmaktadır.

Bu noktadan hareketle Türkiye'deki istihbarat sistemi, istihbarat konusunda ön plana çıkan ülkelerin sistemini benimsenmediği için halen Soğuk Savaş döneminden kalma teşkilat yapılarını modifiye, reorganizasyon, modernizasyon, reform ve yeniden yapılandırma gibi farklı isimlerle makyajlanmakta olduğu, günün şartlarına uydurulmaya çalışıldığı, birçok kurumun bünyesinde istihbarat birimi bulunması ise işi daha da içinden çıkılmaz bir hale soktuğu değerlendirilmektedir.

¹⁸¹ MİT, Merak Edilenler-Diğer, **İç ve Dış istihbaratın ayrılması ne anlama gelmektedir?**, http://www.mit.gov.tr/me_diger.html (Erişim Tarihi 07.01.2012)

Türkiye gibi 21'inci yüzyılın parlayan yıldızı konumundaki bir ülkenin; sahip olduğu coğrafi konum nedeniyle tüm hâkimiyet teorileri açısından kalpgah, merkez ya da çekirdek ülke olarak tanımlanması, Ortadoğu ve Orta Asya gibi dünyanın enerji kaynaklarının yaklaşık % 70'lik bir bölümüne sahip bölgelere olan fiziki yakınlığının yanı sıra bu bölgelerde bulunan ülkelerle tarihsel-dinsel bağlara sahip bulunması, Balkanlar-Ortadoğu ve Kafkasya gibi sürekli olarak savaş ve krizlerin merkezindeki ülkelerle komşu olması, İmparatorluk geleneğinden kaynaklanan zengin etnik ve sosyo-kültürel yapıya sahip bulunması, istihbarata daha fazla önem verilmesi gerektiği sonucunu doğurmaktadır.

SONUÇ

Reform, yönetim geleneğimizde Tanzimat'tan bu yana sıkça kullanılan bir kavram olarak yer almaktadır. Kamu yönetiminin iyileştirilmesi, hizmetlerde etkinliği ve verimliliği arttırmak, kurumların yeniden yapılandırılması gibi kavramlar hemen her gün medya, akademik çevreler ve politik arenada karşımıza çıkmaktadır.¹⁸² Esas olan, istihbarat sistemimizde öncelikle sorunun ne olduğudur. Sorunu doğru olarak tanımlamak gerekirse; Ülkemizde merkezi bir iç istihbarat yapılanması bulunmamaktadır. İstihbarat faaliyetleri kuvvetler ayrılığı ilkesi gibi farklı kurumların istihbarat gayretleri ile icra edilmektedir. İçişleri Bakanlığı, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği, Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Sahil Güvenlik Komutanlığı, Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı vd. ilgili birimler istihbarat ile ilgili faaliyetleri yürütmektedirler. Ancak, istihbarat ile ilgili çok kurum bulunması, merkezi anlamda işbirliği ve koordinasyona engel olmakta, istihbarat gayretlerini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu sorun, kurumlar arası diyalog, yetki, hiyerarşi, iletişim, koordinasyon, işbirliği, eşgüdüm gibi kavramlar ile giderilmeye çalışılmakta ancak başarılı olunamadığı gözlemlenmektedir.

Kurumların farklı tehdit algılamaları; günümüzün değişken tehdit ortamında görev alanlarının genişlemesi nedeniyle, gerekli olan istihbaratın üretilmesinde ve tehdit belirleme konusunda yetersiz kalabilmektedirler. Günümüz sorun alanları genel olarak; kitlesel halk hareketleri, terörizm, kitle imha silahları, enerji güvenliği, organize suç şebekeleri, insan kaçakçılığı, uyuşturucu madde transferi ve siber tehdit olarak sınıflandırılabilir.

Ülke güvenliğine yönelik tehdit kapsamındaki artış göz önüne alındığında, iç güvenlik yapısında yeni bir düzenlemeye gidilmesi daha etkin ve fonksiyonel bir mücadele sistemi için kaçınılmaz hale gelmektedir. Ülkelerin, güvenlik ve istihbarat yapısı ile ilgili sürekli bir iyileştirme ve geliştirme hedefi bulunması, ulusal güvenlik açısından önem arz etmektedir. İstihbarat teşkilatları, ülke

¹⁸² Ayhan, a.g.e., s. 237

güvenliği ve çıkarlarının korunması, geliştirilmesi, en alt düzeyden küresel istihbarata kadar uzanan geniş bir yelpazede uzmanlık alanına göre hizmet vermeleri gerekmektedir. İstihbarat teşkillerin; insan unsurunun niteliğini ve verimliliğini artırma, gayretlerin yöneltmesinde ikilemlerden kaçınma, hedef istihbaratını ve analizini önceliğe taşıma ve karar alma süreçlerine yeterli katkıda bulunma amacıyla, koordinasyon ve işbirliği içinde müşterek faaliyet eksenine kavuşturulması, bu amaçla görev ve sorumluluklarının açıkça belirlenmesi gereklidir. Bu nedenle de istihbarat ile ilgili hukuksal zemin sağlayacak yasal düzenlemelere ivedi ihtiyaç bulunmaktadır.

Günümüzde istihbarat, devletlerin milli güvenlikleri içinde, vatandaşların can ve mal güvenliği açısından hayati derecede önem taşıyan bir faktör haline gelmiştir. Gelişen teknoloji ile birlikte ülkelerin istihbarat ihtiyaçları artmış ve çeşitlenmiştir. Bu ihtiyaçları karşılayabilmek için istihbarat sistemi iç, dış, teknik, kaçakçılık, uyuşturucu ve organize suçlarla mücadele kapsamında tekrar gözden geçirilerek, yeniden inşa edilmesi zorunluluk arz etmektedir.

Türkiye'nin güvenlik ve devlet politikasının sürekliliği açısından, Emniyet Genel Müdürlüğü ile MİT arasında, anayasal düzeni, kamu güvenliğini, iç ve dış tehdit odaklarına karşı hukuk devleti sınırları içinde koruyup kollayacak bir devlet kuruluşuna ihtiyaç vardır.¹⁸³ Öncelikli olarak istihbarat fonksiyonları çerçevesinden devletin bazı yapısal değişikliklere gereksinimi bulunmaktadır. Ayrıca, mevcut istihbarat imkân ve kabiliyetlerini arttırmak, gerçek zamanlı ve gerçek zamana yakın daha fazla istihbarata sahip olabilmek maksadıyla, istihbarat faaliyetlerinde yeni yöntemler benimsenmek zorundadır. Laçiner'in de ifade ettiği gibi 'Değişim şart; Türkiye yıllardır istihbaratta akli yeterince devreye sokamadığı için, MİT başta olmak üzere güvenlik birimleri ülkenin güvenliğine katkı yapmaktan çok zarar verir bir hale gelmişlerdir.'¹⁸⁴ Bu nedenle, Devlet İstihbarat Sisteminde reform değil Rönesans yapılması ulusal güvenlik açısından zorunluluk arz etmektedir.

¹⁸³ Yılmaz, a.g.e., s. 705

¹⁸⁴ Sedat Laçiner, **İstihbarat Nedir**, 18.09.2011, <http://slaciner.blogspot.com/2011/09/istihbarat-nedir.html> (Erişim Tarihi: 24.11.2011)

Önümüzdeki dönemde gerçekleştirileceği açıklanan Sınır güvenliği kapsamında yeni yapılanmanın, mevcut istihbarat sistemi açısından da önemli olduğu değerlendirilmektedir. Bu kapsamda; 2014 yılında kurulması planlanan Sınır Muhafaza Teşkilat Başkanlığına istihbarat faaliyeti yetkisi ile görevlerinin verilmesi, Shl.Güv.K.lığının 2014 yılı itibari ile lağv edilerek yerine Shl.Güv.Gn.Md.lüğü teşkil edilmesi, J.Gn.K.lığının cezaevi dış güvenliğinden 2012 yılından itibaren çekilmesi ve sınır korumasını da 2017'den itibaren yeni kurulacak teşkilata devredecek olması, bu çerçevede J.Gn.K.lığının mevcut görev ve faaliyet yapısının Kır Polisliği kapsamında tekrar ele alınması sonucunu doğuracağı, bu kapsamda yapılacak yeni düzenlemelerin mevcut istihbarat sistemini etkileyebilen faktörler olacağı kıymetlendirilmektedir.

Yarının mücadelesi bugünün mücadelesinden yapısal, teknolojik, ekonomik, sosyal, kültürel ve yöntem olarak daha farklı ve karışık olacaktır. Bu noktadan hareketle istihbarat sistemimizin 21'nci yüzyılın iç güvenlik ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde yeniden yapılandırılması, ihtiyaç duyulan istihbaratı üretmekle ve kullanıcılara süratle dağıtmak amacıyla, gelişmiş ülkelerde olduğu gibi bir iç ve dış istihbarat teşkilatı oluşturulması ihtiyacı ortaya çıkmaktadır.

Ülkemizde güvenlik alanındaki reform çalışmaları başladığında, sınırlı ve üst düzeyde olmak üzere kuruluş temsilcileri de bu çalışmalarda görev almaktadırlar. Ancak burada mevcut, müşterek, akılcı bir sonuca yönelik çalışmalardan ziyade, kurumsal kimlikler ön plana çıkmakta, etkinliğini kaybetme endişesiyle kurum milliyetçiliğine dayalı öneri ve düzenlemeler ortaya atılmaktadır.¹⁸⁵ İstihbarat sorumluluğu bulunan bir kurumun, iç ve dış istihbaratın aynı kurumun bünyesi altında bulundurulması gerektiği yönündeki sav, statükocu anlayış kapsamındaki kalıplaşmış şablon cümlelerden, basmakalıp klişe cevaplardan, kurumsal endişelerden, iç ve dış istihbaratın ayrı birer teşkilat olarak düşünülmemesi nedeni ile ortaya çıkan önyargıların ürünü olarak değerlendirmek mümkündür. Ünlü bilim adamı

¹⁸⁵ Ayhan, a.g.e., s. 238

Einstein'ın dediği gibi 'Önyargıları yıkmak atomu parçalamaktan daha zordur.' Türkiye'de istihbarat üretme sorumluluğu bulunan kurumların, ısrarla iç ve dış istihbaratın tek bir kurumun çatısı altında bulunması gerektiği yönündeki tutumlarını değiştirmelerinin, atomu parçalamaktan daha zor bir durum oluşturduğu gerçeği ile karşı karşıya bulunmaktayız. Ülke menfaatlerimiz ve kaynaklarımızın etkin kullanımı bakımından, kabul edilmesi gereken, iç ve dış istihbaratın ayrı teşkilatlanmasıdır. Bu durum, ulusal güvenliğimiz açısından da önem arz etmektedir. 75 milyon nüfusa sahip, yüzölçümü bakımından Avrupa'nın ikinci büyük ülkesi olan Türkiye'nin yeni dönemde kamu güvenliği odaklı iç istihbarat teşkilatına ihtiyaç duyduğu değerlendirilmektedir.

MİT'in 85'inci Yıl Kutlamaları çerçevesinde açıkladığı; 3 yıl içinde küresel bir aktör olma hedefini gerçekleştirebilmesi için, iç istihbarat sorumluluğunu devretmesi gerektiği, aksi takdirde 3 yıl sonra halen iç istihbarat ile ilgili konularda, gündemdeki yerini doldurmaya devam edebileceği öngörülmektedir.

Bu noktadan hareketle, MİT, ülke menfaatleri açısından dış istihbarata odaklanmak ve enerjisini bu yöne sevk etmek zorundadır. Aksi takdirde iç istihbarat sorumluluğunu da yürütmeye devam ettiği takdirde ulusal güvenliğimiz ile ilgili iç istihbarat sorunu devam edecek, her olumsuz olayda kurumlar arası işbirliği, koordinasyon, istihbarat paylaşımı, istihbaratta reform arayışları konuşulmaya ve tartışılmaya devam edilecektir.

İstihbarat sistemimizde, zaman zaman yapılan kısmi değişiklikler, sorunlar ve sorunlu alanlar için kısa vadeli çözüm arayışlarına yönelme yerine istihbarat sistemimizin yeniden yapılandırılmasını gerekli kılmaktadır.

İç istihbaratın merkezileşmesi ile insan ve malzeme kaynağı daha etkin kullanılabileceği, birçok alanda tasarruf sağlanabileceği, bürokrasinin azalarak, bilgiye ulaşma hızının artması ve çok başlılığın ortadan kaldırılması öngörülmektedir.

Ayrıca, görev, faaliyet alanı ve personel açısından hacimsel anlamda büyüyen Emn.Gn.Md.lüğü istihbarat ve terörle mücadelede üstlenmiş olduğu sorumlulukları önerilen teşkilata devrederek belli oranda küçülme gerçekleştirebileceği, J.Gn.K.lığı ile birlikte asli görev alanı olan kolluk faaliyetleri ve kamu düzeninin tesisiyle iştigal olarak, devlet sistemin daha demokratik bir ortamda işlemesine katkı sağlayabileceği değerlendirilmektedir.

İç istihbarat modeli olarak, KDGM'nin iç istihbarattan sorumlu tek teşkilat olması önerilmektedir. Bu kapsamda, Koordinasyon ve politika üretme birimi olarak kurulan KDGM'nin, İç İstihbarat sistemini planlayan, yöneten, toplayan ve üreten bir iç güvenlik istihbarat teşkilatına dönüştürülmesi ulusal güvenliğimiz açısından önem arz etmektedir. Bu çerçevede; istihbarat sisteminde yer alan kurumların teşkilat yapılarında gerekli değişiklik ve düzenlemeler yapılması kapsamında: Emn.Gn.Md.lüğünün İstihbarat Daire Başkanlığı ve Terörle Mücadele Daire Başkanlığı ile İl Emn.Md.lüklerindeki ilgili şube müdürlükleri, J.Gn.K.lığını İstihbarat Başkanlığı ve Terörle Mücadele Daire Başkanlığı ile illerdeki Müdürlükleri, MİT'in Güvenlik İstihbarat Başkanlığı, İstihbarata Karşı Koyma Başkanlığı, Yurtiçi Bölge ve Daire Başkanlıkları ile Bölge Müdürlükleri, KDGM'nin ana teşkilat yapısı ile İl Sosyal Etüt ve Proje Müdürlükleri, bir bütün halinde merkezi ve taşra bazında tek çatı altında birleştirilmesi, kamu güvenliğinde istihbarat sistemini daha sağlıklı, proaktif ve dinamik hale getireceği değerlendirilmektedir.

Önerilen yeni yapı ile; koordinasyon, eşgüdüm, işbirliği gibi sorun alanlarının ortadan kalkması, istihbarat ve koordinasyon amaçlı kurulan kurumların sayısal açıdan sadeleşmesi, devlet güvenliğini sağlamaya yönelik güvenilir istihbarat üretimine olan ihtiyacın sağlıklı bir biçimde ortaya konması, bilgiye ulaşım zamanını kısaltarak karar etkinliğinin artması, tüm istihbarat fonksiyonları ve yöntemleri için gerekli olan teknolojiyi daha etkin kullanma yeteneğini kazanmış, şeffaf ve hesap verilebilir, denetim olanağına sahip, gelişmiş ülke standartlarında bir iç istihbarat teşkilatına ulaşılabileceği değerlendirilmektedir

KAYNAKÇA

- Acar, Ünal. Urhal, Ömer. (2007) **Devlet, Güvenlik, İstihbarat, Terörizm**, Ankara, Adalet Yayınevi
- Akbal, Özdemir. Tılısbık, Niyazi. (2006) **İstihbarat ve Türkiye**, Konya, Nüve Kültür Merkezi Yayınları
- Alsancak, Hasan. (2001) **İstihbarat Kavramının Yeni Görünümü ve Türkiye'deki Uygulamaları**, Gazi Üniversitesi, Ankara, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi
- Altun, Hasan Mutlu. (2011) **Terör, Güncel Olaylara Hukuksal, Sosyolojik ve Tarihsel Yaklaşım**, Ankara, Seçkin Yayıncılık
- Ayhan, Ufuk. (2008) **Metropol Alanlarda Kamu Güvenliği**, Ankara, Kripto
- Atayün, Anadolu. (2008) **Örgütlü Suç Soruşturmaları Yönetimi**, Ankara, Adalet Yayınevi, İkinci Baskı
- Aydın, Nurullah. (2008) **İşte İstihbarat**, İstanbul, Kum Saati Yayınları
- Aydın, Nurullah. (2010) **İstihbarat ve İstihbaratçı**, İstanbul, Paraf Yayınları
- Bahar, İlhan. (2009) **Teşkilat-ı Mahsusa MİT ve İstihbarat Örgütleri**, İstanbul, Kum Saati Yayınları
- Bal, Mehmet Ali. (2003) **Modern Devlet ve Güvenlik**, İstanbul, IQ Kültür Sanat Yayıncılık
- Bal, İdris. (2009) **Güvenlik Kıskaçında Türkiye**, Ankara, Lalezar Kitabevi
- Çevik, Hasan Hüseyin. Demirci, Süleyman. (2008) **Kamu Politikası**, Ankara, Seçkin Yayınevi
- Çimen, Ali. (2011) **Tarihi Değiştiren Gizli Servisler**, İstanbul, TİMAŞ
- Çınar, Bekir. (1997) **Devlet Güvenliği, İstihbarat ve Terör**, Ankara, Sam Yayınları
- Demirel, Emin. (2005) **Teşkilat-ı Mahsusadan Günümüze Gizli Servisler**, İstanbul, IQ Kültür Sanat Yayıncılık

Ercan, Hasan. (2006) **“Tarihi Derinlik İçinde Soğuk Savaş Sonrası Dünyada Yeni İstihbarat Kavramı”**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü, Güvenlik Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara

Ersanel, Nedret. (2001) **Siber İstihbarat**, Ankara, ASAM

Fidan, Hakan. (1999), **Intelligence and foreign policy: A comparison of British, American and Turkish Intelligence Systems**”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bilkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Ankara

Geleri, Aytekin. İleri, Hakan. (2003), **Organize Suçlarla Mücadelede Gizli ve Örtülü Yaklaşımlar**, Ankara, Seçkin Yayınevi

Gül, Hüseyin. (2009), **Soğuk Savaş Sonrasında İstihbarat Örgütlerinin Orta Doğu’daki Faaliyetleri: Irak Sorunu Örneği**, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale

Gündoğar, Özgür. (2007) **Küreselleşme Zemininde Modern İstihbarat**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Harp Akademileri Komutanlığı, Stratejik Araştırmalar Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, İstanbul

Göksu, Turgut. (2009) **Güvenlik Yönetimi**, Ankara, Seçkin Yayınevi

İlter, Erdal. (2002) **Millî İstihbarat Teşkilâtı Tarihçesi** / Millî Emniyet Hizmetleri Rîyâseti (M.E.H./MAH)(1927/1965), Ankara, MİT Basım Evi

İyiat, Bora. (2008) **Türk Derin Devleti**, Ankara, Kripto,

Karan, Kaya. (2008) **Türk İstihbarat Tarihi**, İstanbul, Truva

Karabulut, Bilal. (2011) **Güvenlik, Küreselleşme Sürecinde Güvenliği Yeniden Düşünmek**, Ankara, Barış Kitap

Karaosmanoğlu, Fatih. (2010) **Küreselleşme Perspektifinden İç Güvenlik ve Sivil Denetim**, Ankara, Seçkin Yayınevi

Köseli, Mutlu. (2011) **İstihbarat Temel Hususlar ve Güncel Konular**, Ankara, Adalet Yayınevi

Lacoste, Pierre. (Tercüme: Adnan Özdemir) (2004). **Fransız İstihbarat Yaklaşımları**, Çevr: Adnan Özdemir, Ankara, Emn.Gn.Md.lüğü Basımevi,

Laçiner, Sedat. (2001) **İngiliz İstihbarat Örgütleri ve Güvenlik Birimleri**, Ankara, ASAM Ankara Çalışmaları

Özdağ, Ümit. (2008) **İstihbarat Teorisi**, Ankara, Kripto Yayınları

Özkan, Tuncay. (2004) **MİT'in Gizli Tarihi**, 13'ncü Basım, İstanbul, Alfa Yayınları

Pehlivanlı, Hamit. (1993) **Kurtuluş Savaşı İstihbaratında Tedkik Heyeti Amirlikleri**, Ankara, Gnkur. Basımevi

Sönmez, Semih. (2005) **Stratejik Ulusal Güvenlik Kapsamında Örtülü Faaliyetler Konsepti**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kara Harp Okulu, Savunma Bilimleri Enstitüsü, Güvenlik Bilimleri Ana Bilim Dalı, Ankara

Şimşek, Erdal. (2004) **Türkiye'de İstihbaratçılık ve MİT**, İstanbul, Kum Saati Yayınları

Urhal, Ömer. (2009) **Küreselleşen Dünyada Güvenlik**, İkinci Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi

Urhal, Ömer. (2008) **Kamu Güvenliği Açısından İstihbarat ve Örgütlü Suçlar**, Ankara, Adalet Yayınevi

Yalçın, Murat. (2007) **Geçmişten Günümüze İstihbarat Örgütleri**, İstanbul, Nokta Kitap

Yılmaz, Sait. (2006) **21'inci Yüzyılda Güvenlik ve İstihbarat**, İstanbul, Alfa Yayınevi

Yörükoğlu, Tahir. (2010) **Teşkilatı Mahsusadan MİT'e Türk İstihbarat Tarihi**, İstanbul, Etap Yayınevi

Turhan, Talat. (1999) **Emperyalizmin Bataklığında İstihbarat Örgütleri Doruk Operasyonu**, İkinci Baskı, İstanbul, Sorun Yayınları

Tağma, Korkmaz. (2001) **Yeniden Yapılandırma Kuralları**, İkinci Baskı, İstanbul, TİMAŞ

Taşova, Murat. (2002) “**Federal Araştırma Bürosu**”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Kırıkkale

Tezsever, Serhat. (2000) **Milli Güvenliğimiz İçinde İstihbarat**, İkinci Baskı, Ankara, Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi

Todd, Paul. Block, Jonathan. (2006) **Küresel İstihbarat**, Çevr: Enver Günsel, İstanbul, Truva, Turan, Hakan. (2010) **Gizli Servisler**, İstanbul, Kalipso

Turhan, Mahmut. (2004) “**Dünya ve Yönetim Anlayışındaki Değişmeler Doğrultusunda İstihbarat Sistemlerinde Yeniden Yapılanma Gerekliliği**”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Ankara

TZU, Sun. (1992) **Savaş Sanatı**, Çeviri: Sibel Özbudun, Zeynep Ataman, Ankara, Anahtar Kitapevi Yayınları

Süreli Yayınlar

Atay, Mehmet. Milli istihbaratta ‘Gizlilik teorisi’=Amerikan Merkezi İstihbarat Teşkilatı(CIA)’nın Kuruluş Felsefesi(122), **Jeopolitik Bilimsel Araştırmalar Dergisi**, Bahar 2002, Yıl-1, Sayı-2

Çağrı Erhan, Türk-İsrail İlişkilerinin Dünü ve Bugününe Kısa Bir Bakış, **Mülkiyeliler Birliği Dergisi**, CİLT: XXI SAYI: 202

Özdağ, Ümit. Stratejik İstihbarat, **Avrasya dosyası İstihbarat Özel**, Cilt 8 Sayı 2, Yaz 2002

Özdağ, Ümit. Devlet ve İstihbarat, **Beykent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Dergisi** 1 (3), İstanbul, 2009

Raporlar

Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı Faaliyet Raporu 2007

Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı Faaliyet Raporu 2008

Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı Faaliyet Raporu 2009

Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı Faaliyet Raporu 2010

2011 yılı Avrupa Birliği İlerleme Raporu

İnternet/ Elektronik Kaynaklar

Ahmet özenalp, **Gümrük Kaçakçılık İstihbarat ve Narkotik Şubesi (KİN)**, 12.04.2011, [http://www.mgbp.org/makaleler/30/gumruk-kacakcilik-istihbarat-ve-narkotik-subesi-\(kin\)](http://www.mgbp.org/makaleler/30/gumruk-kacakcilik-istihbarat-ve-narkotik-subesi-(kin)) (Erişim Tarihi: 20.02.2012)

Anadolu Türk İnterneti, **İstihbarat'la İlgili Bilgiler**, http://www.atin.org/images/isth/mit_yapi.jpg (Erişim Tarihi: 03.03.2012)

DCAF Backgrounder, **İstihbarat Servisleri Raporu**, http://www.dcaf.ch/PDF-File/bg_IntelligenceServices_tu.pdf, (Erişim Tarihi: 02.02.2012)

Devlet'in fotoğrafı, 13.01.2012, <http://www.memurlar.net/haber/215054/> (Erişim Tarihi: 05.03.2012)

Erdal İlter, **Türkler'de İstihbarat**, Mart 2001, http://www.mit.gov.tr/text_site/birinci_bolum_A.html (Erişim Tarihi: 07.02.2012)

Ertan Beşe, **İstihbarat Hizmetlerinde Denetim Sorunu**, <http://www.sde.org.tr/print.aspx?pageID=0&columnID=0&newsID=570> (Erişim Tarihi: 06.01.2012)

Emn.İsth.D.Bşk.lığı, **İstihbarata İlişkin İstihbarat ve Önemi**, https://www.egmidb.gov.tr/index.php?page=about_intelligence (Erişim Tarihi:05.12.2011)

Emn.İsth.D.Bşk.lığı, Başkanlığımız, **Misyonumuz, Vizyonumuz**, <https://www.egmidb.gov.tr/index.php?page=establishment&act=vision> (Erişim Tarihi:14.02.2012)

Emn.İsth.D.Bşk.lığı, Başkanlığımız, **Teşkilat Şeması**, <https://www.egmidb.gov.tr/index.php?page=establishment&act=organization> (Erişim Tarihi: 03.03.2012)

Gümrük istihbaratçıları geliyor, 16.12.2011, <http://ekonomi.milliyet.com.tr/-gumruk-istihbaratcilari-geliyor/ekonomi/ekonomidetay/16.12.2011/1476415/default.htm> (Erişim Tarihi: 17.12.2011)

Göktürk Gözlem Uydusu Sözleşmesi İmzalandı, 17.06.2009, <http://www.turksat.com.tr/content/view/613/238/> (Erişim Tarihi: 03.01.2012)

Hakan Dilek, MİT'in Tarihi, 10.02.2012, http://www.sabah.com.tr/fotohaber/gundem/mitin_tarihi?tc=121&albumId=21213&page=115 (Erişim Tarihi: 25.09.2010)

Hakan Fidan, 33 kamu kurumunu topladı, 18.01.2012. <http://gundem.milliyet.com.tr/hakan-fidan-33-kamu-kurumunu-topladi/gundem/gundemdetay/18.01.2012/1490312/default.htm?ref=OtherNews> (Erişim Tarihi: 18.01.2012)

İller İdaresi Genel Müdürlüğü, **Güvenlik Koordinasyon Daire Başkanlığı Görevleri**, http://www.illeridaresi.gov.tr/default_B0.aspx?id=189#nakdi, (Erişim Tarihi: 27.02.2012)

KDG Müsteşarlığı, Kurumsal, Teşkilat, <http://www.kdgm.gov.tr/index.snet?wapp=832EA578-DB38-4C4C-80A3-91BE19C1E3DB> (Erişim Tarihi: 21.02.2012)

MASAK Bşk.lığı, **Analiz, Araştırma, İnceleme**, <http://www.masak.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 11.11.2011)

MASAK Bşk.lığı, **Organizasyon Şeması**, <http://www.masak.gov.tr/tr/kurulumuz/organizasyon-semasi.aspx> (Erişim Tarihi: 11.11.2011)

MGK Genel Sekreterliği, Sıkça Sorulan Sorular, **Dünyada ve Türkiye'de güvenlik ve milli güvenlik kavramları nasıl algılanmaktadır?** http://www.mgk.gov.tr/Turkce/sss.html#soru_1 (Erişim Tarihi: 14.09.2011)

MGK Genel Sekreterliği, **Anayasal Durum**, http://www.mgk.gov.tr/Turkce/anayasal_durum.html (Erişim Tarihi: 08.09.2011)

MGK Genel Sekreterliği, Sık Sorulan Sorular, **Türkiye'de milli güvenlik sistemi nasıl oluşturulmuştur? AB'ye uyum sürecinde milli güvenlik sisteminde yapılan anayasal ve yasal değişiklikler nelerdir?** <http://www.mgk.gov.tr/Turkce/sss.html> (Erişim Tarihi: 12.11.2011)

Milli İstihbarat Teşkilatı Çocuk Sayfası, <http://www.mit.gov.tr/cocuk.html> (Erişim Tarihi: 16.01.2012)

Milli İstihbarat Teşkilatı Tarihçesi, İkinci Bölüm, **Millî Emniyet Hizmeti Riyâseti** http://www.mit.gov.tr/tarihce/ikinci_bolum_A5.html (Erişim Tarihi: 24.09.2011)

MİT, Merak Edilenler-Diğer, **İç ve Dış istihbaratın ayrılması ne anlama gelmektedir?**, http://www.mit.gov.tr/me_diger.html (Erişim Tarihi 07.01.2012)

Oğuz Berberoğlu, **İç İstihbaratta Aksayan Hususlar ile İlgili Rapor**, <http://www.ekodialog.com/Makaleler/ic-istihbaratta-aksayan-hususlar.html> (Erişim Tarihi: 11.12.2011)

Sait Yılmaz, **Türkiye’de Güvenlik ve İstihbarat Kurgusunun Temel Sorunları**, 07.06.2010, http://www.21yyte.org/tr/yazi4619-TURKIYEDE_GUVENLIK_VE_ISTIHBARAT_KURGUSUNUN_TEMEL_SORUNLARI.html (Erişim Tarihi: 04.09.2011)

Sedat Laçiner, **İstihbarat nedir?**, 18.09.2011, <http://slaciner.blogspot.com/2011/09/istihbarat-nedir.html> (Erişim Tarihi: 24.09.2011)

Telekomünikasyon İletişim Bşk.ılgı, TİB Hakkında, **Başkanlığın Görevleri** <http://www.tib.gov.tr> (Erişim Tarihi: 13.12.2011)

Telekomünikasyon İletişim Bşk.ılgı, TİB Hakkında, **Organizasyon Yapısı**, http://www.tib.gov.tr/tr-menu-7-organizasyon_yapisi.html (Erişim Tarihi: 13.03.2012)

Turgut Demirtepe, **İngiltere’de Üniversitelerde İstihbarat Çalışmaları**, <http://www.usakgundem.com/yazar/91/ingiltere%E2%80%99de-%C3%BCniversitelerde-istihbarat-%C3%A7alismalari.html> (Erişim Tarihi 11.12. 2011)

Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık, Teşkilat, <http://www.basbakanlik.gov.tr/Forms/pOrganizationDetail.aspx> (Erişim Tarihi: 05.01.2012)

Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık, Devlet Teşkilatı Veri Tabanı, <http://kamu.basbakanlik.gov.tr:8080/DTVT/#> (Erişim Tarihi: 03.03.2012)

Vikipedi, **Şin Bet**, http://tr.wikipedia.org/wiki/%C5%9Ein_Bet (Erişim Tarihi: 05.11.2011)

YÖK Ulusal Tez Merkezi, <http://tez2.yok.gov.tr/> (Erişim Tarihi 25.03.2012)

ÖZET

ATEŞ, Hasan
KAMU GÜVENLİĞİNDE İSTİHBARAT SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ
Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2012

Bu tezde, İstihbarat sisteminin kamu güvenliğindeki boyutu, iç istihbarat kapsamında incelenmiştir. Çalışmada deneysel olmayan araştırma yöntemleri, literatür taraması, Bilgi Edinme Hakkı Kanunu kapsamında kurumlardan bilgi talebi ve açık kaynak araştırma teknikleri kullanılmıştır.

Bu kapsamda, Türk Devlet İstihbarat Sistemi içerisinde yer alan kamu güvenliğindeki istihbarat analiz edilmiştir. Birinci bölümde, istihbarat ve güvenlik kavramsal açıdan incelenmiştir.

İkinci bölümde, devlet istihbarat sistemi kurum ve teşkilat yapısı açısından incelenmiştir. İnceleme sonucunda, Türkiye'deki iç istihbarat yapılanmasının tekrar değerlendirilmesi gereken bir husus olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Üçüncü bölümde, Türk istihbarat sistemindeki genel problem sahaları kamu güvenliği boyutunda tespit edilmiştir.

Dördüncü bölümde; İstihbarat konusunda otorite olarak kabul edilen Amerika (FBI-CIA), Rusya (FSB-SVR), Almanya (BfV-BND), İngiltere (MI5-MI6), Fransa (DST-DGSE) ve İsrail (ShinBet-Mossad) gibi ülkelerin istihbarat yapılanmaları, iç ve dış istihbarat açısından incelenmiştir.

Türkiye'nin coğrafi konumu, bölgesel bir güç ve küresel bir aktör konumuna gelme gayretleri, merkezi ve operasyonel bir iç istihbarat yapılanması ihtiyacını ortaya çıkartmaktadır.

Bu kapsamda, yapılan araştırma neticesinde dağınık bir yapıda bulunan iç istihbarat kurumlarını tek çatı altında birleştirilerek, günün şartlarını karşılayabilen, geleceğe hazır, yeni bir iç istihbarat modeli ve teşkilatı önerisi sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler:

- 1- İstihbarat
- 2- Güvenlik
- 3- Kamu Güvenliği
- 4- İstihbarat Sistemi
- 5- Değişim ve Dönüşüm

ABSTRACT

ATEŞ, Hasan
ANALYSIS OF INTELLIGENCE SYSTEM ON PUBLIC SECURITY
Post Graduate Thesis, Ankara, 2012

In this thesis, the role of intelligence system in public security has been analyzed within the extent of domestic intelligence. Some techniques, such as; non-experimental research methods, literature scanning, information request from the institutions in accordance with the right to demand information and open-source research have been used.

In the first section, the intelligence in Turkish Government Intelligence System has been analyzed and intelligence and security have been examined conceptually.

In the second section, government intelligence system has been analyzed according to the institutional and organizational structure and, as a result of this analysis it has been observed that the structuring of the domestic intelligence is a matter which must be re-evaluated.

In the third section, the general problem areas in the Turkish intelligence system have been identified within the public security.

In the fourth section, the intelligence structures of the countries such as United States of America (FBI-CIA), Russia (FSB-SVR), Germany (BfV-BND), United Kingdom (MI5-MI6), France (DST-DGSE) and Israel (Shin Bet-Mossad) which are accepted as authorities in intelligence have been analyzed in view of their domestic and foreign intelligence.

The geographical location of Turkey and her efforts for being a regional power and global actor, bring out a necessity for a central and operational domestic intelligence structuring.

In the light of the researches and studies made, a new domestic intelligence format and organization to meet the requirements of future, as well as today, has been offered by combining all domestic intelligence installations under an umbrella.

Key Words:

- 1 - Intelligence
- 2 - Security
- 3 - Public Security
- 4 - Intelligence System
- 5 - Change and Transformation

EKLER

EK-1 İstihbarat İle İlgili Mevzuat Listesi

EK-2 Yıllara göre MİT Teşkilat Şemaları

EK-3 BEK çerçevesinde Talep Edilen Bilgi ve Cevapları

EK-4 İstihbarat Konusuyla İlgili Yapılan Yüksek Lisans Tez Çalışmaları

EK-5 İstihbarat Konusuyla İlgili Yapılan Doktora Tez Çalışmaları

EK-6 İstihbarat ile İlgili Akademik Çalışma Usulleri Kapsamında Yazılan Kitaplar

İSTİHBARAT İLE İLGİLİ YASAL MEVZUAT LİSTESİ

- 2937 Sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu.
- 2495 Sayılı Bazı Kurum ve Kuruluşların Korunması ve Güvenliklerinin Sağlanması Hakkında Kanun.
- 2565 Sayılı Askeri Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Kanunu.
- 2935 Sayılı Olağanüstü Hal Kanunu.
- 5442 Sayılı İl İdaresi Kanunu.
- 1402 Sayılı Sıkıyönetim Kanunu.
- 2803 Sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu.
- 1111 Sayılı Askerlik Kanunu.
- 5683 Sayılı Yabancıların Türkiye’de ikamet ve Seyahatleri Hakkında Kanun
- 5682 Sayılı Pasaport Kanunu.
- 2813 Bilgi Teknolojileri Kurumu Kanunu.
- 4045 Sayılı Güvenlik araştırmaları Kanunu.
- 1738 Sayılı Seyir ve Hidrografi Hizmet Kanunu.
- 2692 Sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu.
- 3254 Sayılı Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun.
- 2954 Sayılı Milli Güvenlik Kurulu ve MGK Genel Sekreterliği Kanunu.
- 4900 Sayılı Dışişleri Bakanlığı Hakkında Kanun.
- 3152 Sayılı İçişleri Bakanlığı Hakkında Kanun.
- 2559 Sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu.
- 5952 Sayılı Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun
- 5809 Sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu
- 5549 Sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun
- 1324 Sayılı Genelkurmay Başkanının Görev ve Yetkilerine Ait Kanunun
- 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu

Yıllara göre MİT Teşkilat Şemaları

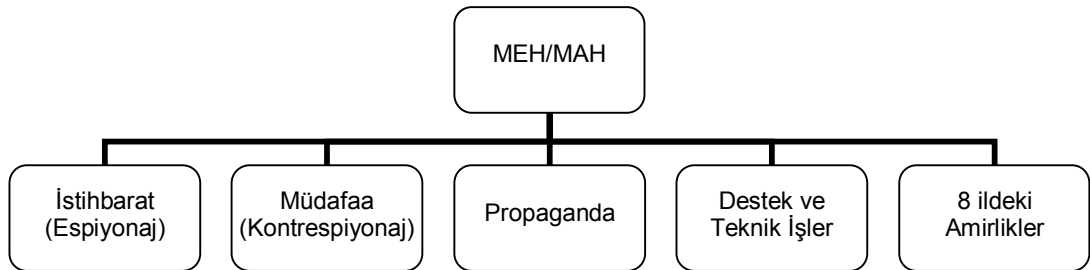
EK-2

TEŞKİLAT

Başvekîl
Hizmet Reisi
Kalem-i Mahsûs
Muâmelât-ı Zâtiye
Femî Kısım
Şifre Usulü İçin Kalem

Muâvin (İstihbarat) (Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye)	Muâvin (Müdâfaa) (Dâhiliye Vekâleti)	Muâvin (Propaganda) (Hâriciye Vekâleti)
- Erkân-ı Harbiye Zabıtlarından mürekkep büro. - Dâhiliye Vekâleti'nin bir mümessili - Hâriciye Vekâleti'nin bir mümessili	- Dâhiliye Vekâleti Memurlarından mürekkep büro. - Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye'nin bir mümessili - Hâriciye Vekâleti'nin bir mümessili	- Hâriciye Vekâleti Memurlarından mürekkep büro. - Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye'nin bir mümessili - Dâhiliye Vekâleti'nin bir mümessili
Memâlik-i Ecnabiyede Hâcî Merkezleri Erkân-ı Harbiye Zabıtları	- Dâhil-i Mülklerde Merkezî Polis Mütahhazları - İcbarına göre istihbarat ve Propaganda Mütamelelerinin iştirakiyle	Memâlik-i Ecnabiyede Propaganda Merkezleri
Memâlik-i Ecnabiyede Mütameleler ve Ajanslar		

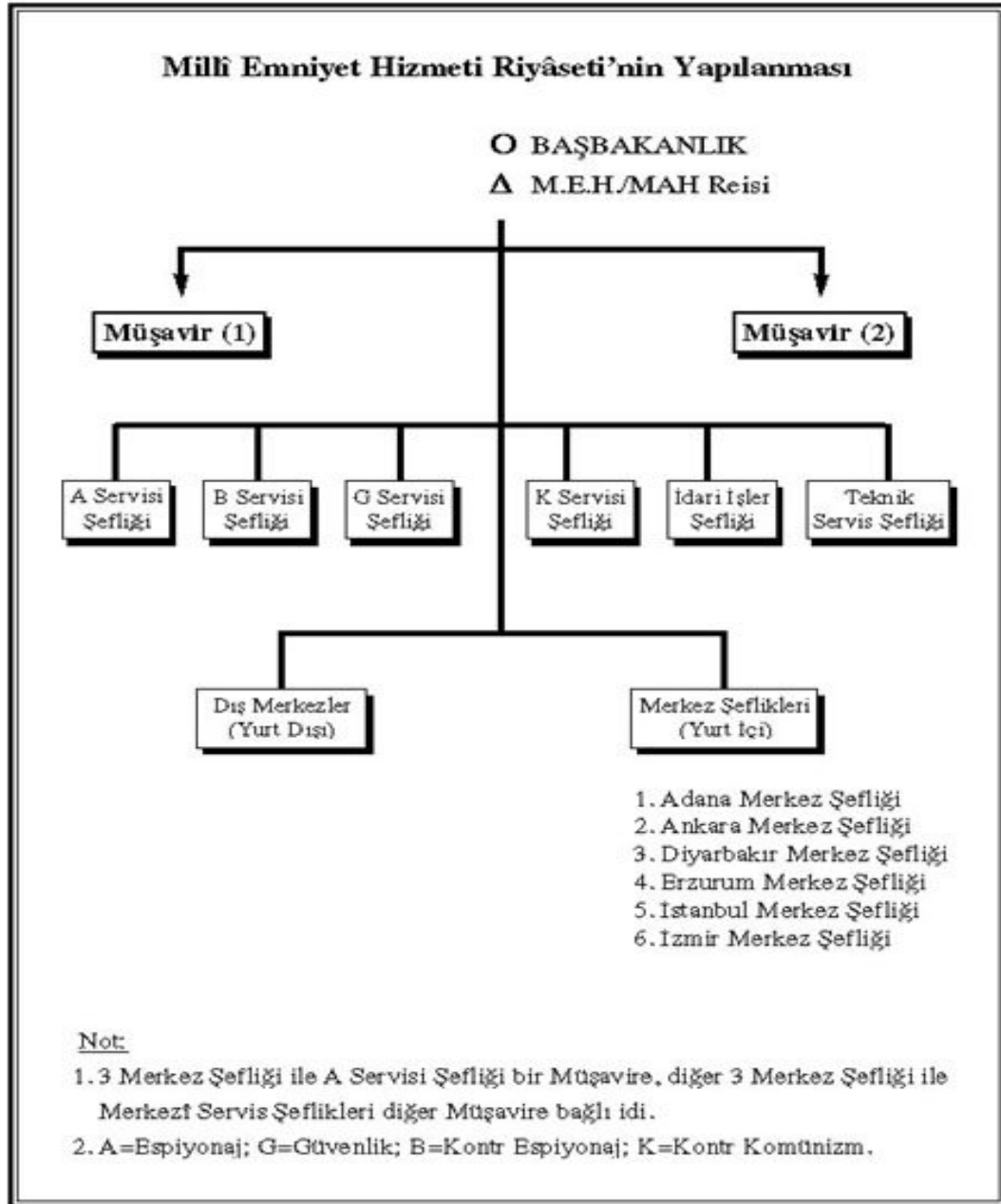
MEH/MAH Ekim-Kasım 1926 Yapılanma Çalışmaları¹⁸⁶

1927-1960 Dönemi MEH/MAH Teşkilat Yapısı¹⁸⁷

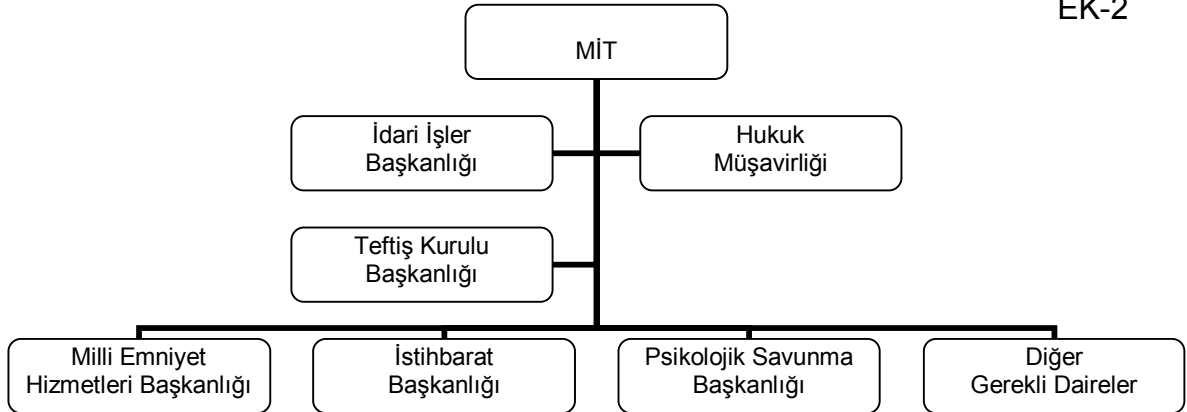
¹⁸⁶ Erdal İtler, Milli İstihbarat Teşkilatı Tarihçesi, 2002, Ankara, EK-Nu.28

¹⁸⁷ Hamit Pehlivanlı, a.g.e. s. 63

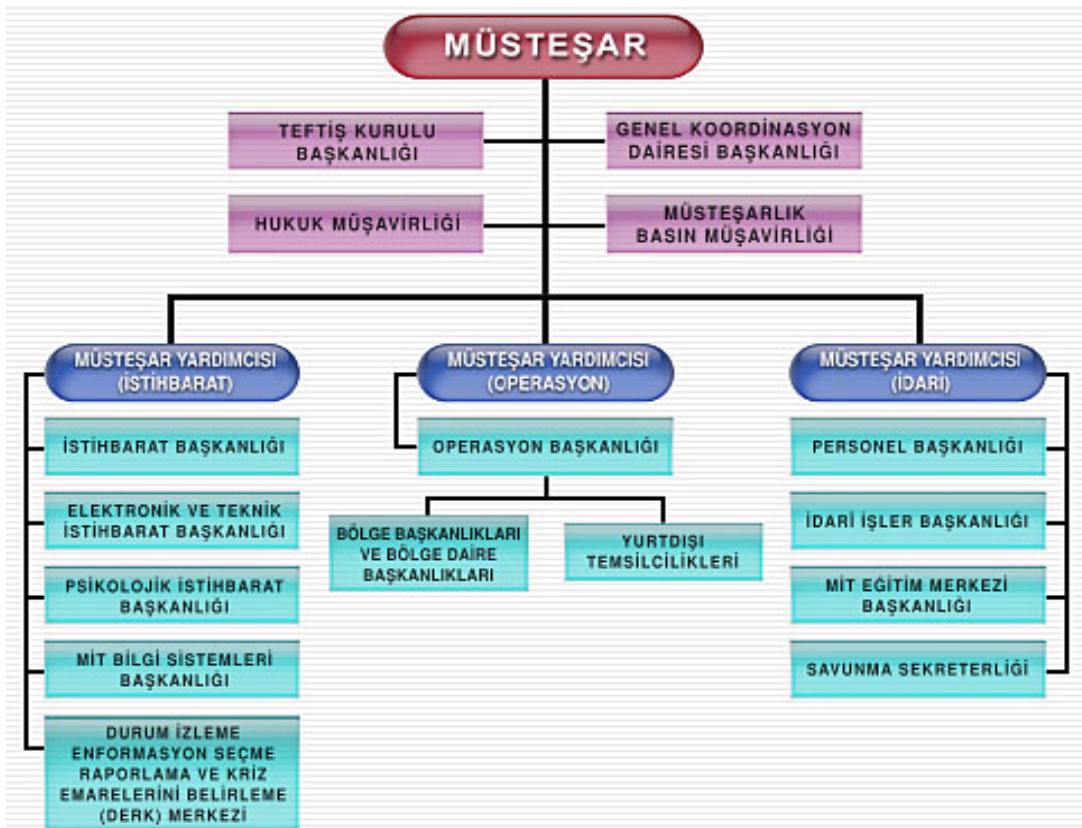

1962-1963 Yılları Milli Emniyet Hizmeti Riyaseti Yapılanması¹⁸⁸

¹⁸⁸ Erdal İlter, a.g.e. yer almaktadır.

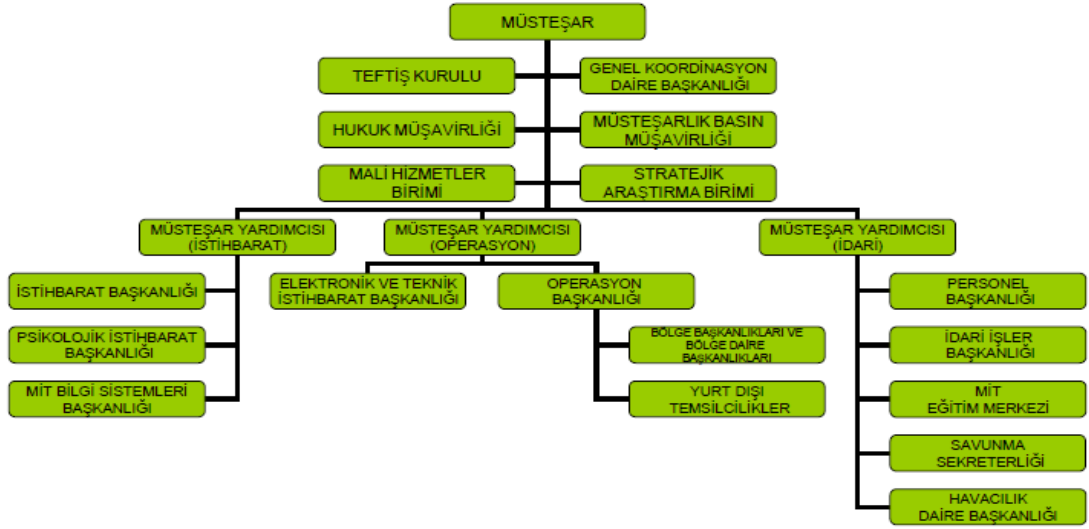
1965-1970 Dönemi MİT Teşkilat Yapısı¹⁸⁹

1971 yılında Elektronik ve Teknik İstihbarat Başkanlığı kurulmuş, 1996 yılında Operasyon Başkanlığı teşkil edilmiştir.

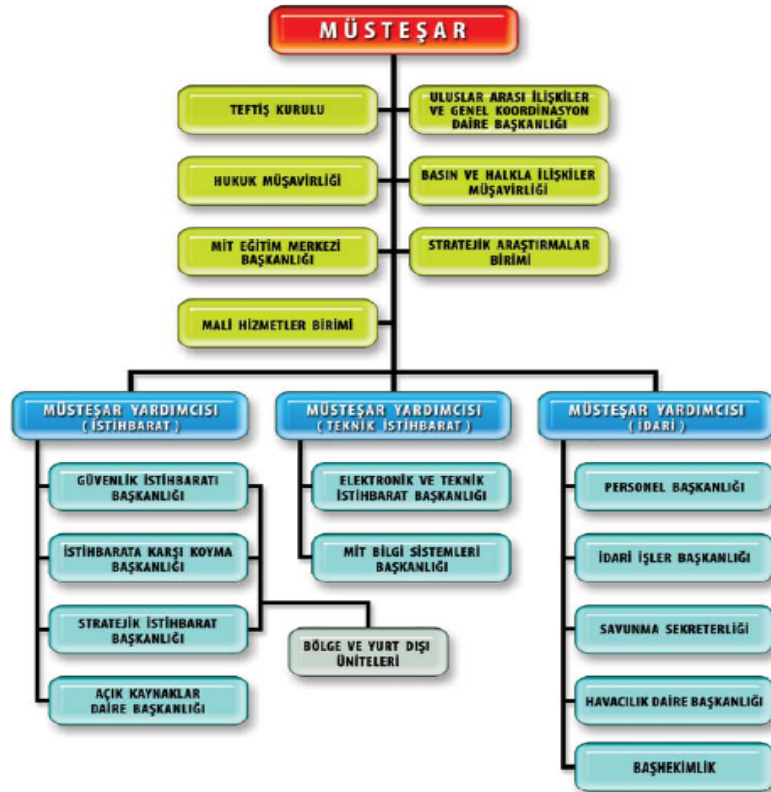
1990 sonrasına Ait Mit Teşkilat Şeması¹⁹⁰

¹⁸⁹ Talat Turhan, Emperyalizmin Bataklığında İstihbarat Örgütleri Doruk Operasyonu, Sorun Yayınları, İkinci Baskı, İstanbul, 1999, s. 265

¹⁹⁰ Anadolu Türk İnterneti, **İstihbarat'la İlgili Bilgiler**, http://www.atin.org/images/isth/mit_yapi.jpg (Erişim Tarihi: 03.03.2012)

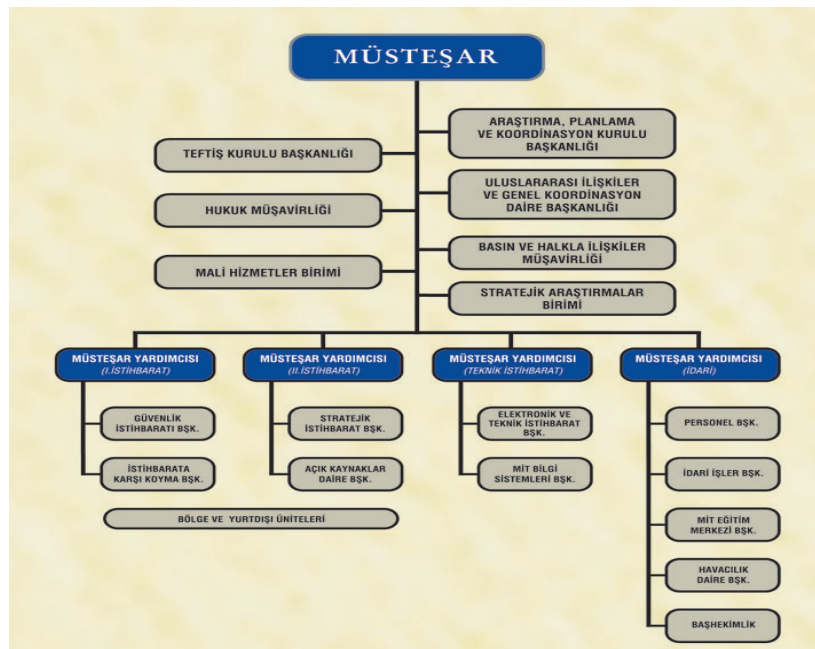
2007 Yılına Ait Mit Teşkilat Şeması¹⁹¹

2008 Yılına Ait Mit Teşkilat Şeması¹⁹²

¹⁹¹ Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı Faaliyet Raporu 2007, s.9

¹⁹² Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı Faaliyet Raporu 2008, s.13

2009 Yılına Ait Mit Teşkilat Şeması¹⁹³2010 Yılına Ait Mit Teşkilat Şeması¹⁹⁴¹⁹³ Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı Faaliyet Raporu 2009, s.13¹⁹⁴ Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı Faaliyet Raporu 2010, s.3

MİT MÜSTEŞARLIĞI TEŞKİLÂT YAPILANMASI

EK-2

2011 Yılına Ait Mit Teşkilat Şeması¹⁹⁵

2012 Yılına Ait Mit Teşkilat Şeması¹⁹⁶

¹⁹⁵ <http://www.mit.gov.tr/teskilat.html> (Erişim Tarihi: 14.11.2011)

¹⁹⁶ <http://www.mit.gov.tr/teskilat.html> (Erişim Tarihi: 07.01.2012)

Bilgi Edinme Hakkı Kanunu ve Yönetmeliği
Çerçevesindeki Talep Edilen Bilgi ve Gelen Cevaplar

EK-3

J.Gn.K.ıġından BEK çerçevesinde Talep Edilen Bilgi

Jandarma İstihbarat Başkanlığının vizyonu, misyonu, faaliyet alanları, kanuni ve yasal dayanakları hakkında Kamu Güvenliğinde İstihbarat Sistemi konulu Yüksek Lisans tez çalışmamda kullanma üzere bilgi talep ediyorum. Gereğini arz ederim.

BAŞVURU ALINDI

Tarih :22 Aralık 2011 Perşembe 14:08

Kimden :bilgiedinme@jandarma.gov.tr [Adres Defterine Ekle]

Kime :hasanates@mynet.com

SAYIN HASAN ATEŞX

YAPMIŞ OLDUĞUNUZ 7582 SIRA NUMARALI BAŞVURU, MERKEZİMİZE ULAŞMIŞTIR.KONUyla İLGİLİ GEREKLİ İNCELEME VE DEĞERLENDİRME YAPILDIKTAN SONRA, EN KISA ZAMANDA TARAFINIZA BİLGİ VERİLECEKTİR.

İLGİNİZ İÇİN TEŞEKKÜR EDERİZ.

Bilgi Talebi Cevabı

Tarih :12 Ocak 2012 Perşembe 16:11

Kimden :bilgiedinme@jandarma.gov.tr [Adres Defterine Ekle]

Kime : hasanates@mynet.com

SAYIN HASAN ATEŞ,

22.12.2011 14:11:09 TARİHİNDE YAPMIŞ OLDUĞUNUZ 7582 SIRA NUMARALI BAŞVURUNUZLA İLGİLİ GEREKLİ İNCELEME YAPILMIŞTIR.

İNCELEME NETİCESİNDE;

Jandarma Genel Komutanlığına yapmış olduğunuz başvurunuz incelenmiştir.

Talep edilen hususların 4982 Sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanununun 18'inci maddesi kapsamında bulunduğunu bilgilerinize rica ederim.

██████████

J.Kur.Alb.

Genel Sekreter

NOT: "4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu ve Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'nun Uygulanmasına İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik gereğince bilgi edinme talebinize verilen yukarıda yazılı cevabın; Kanun'un 29'ncu maddesinde yer alan "bu Kanun'la erişilen bilgi ve belgeler ticari amaçla çoğaltılamaz ve kullanılamaz." hükmü ile Yönetmeliğin 42'nci maddesinde yer alan "Kanun'da ve bu Yönetmelik'te belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde erişilen bilgi ve belgeler ticari amaçla çoğaltılamaz, kullanılamaz, erişimi sağlayan kurum ve kuruluşlardan izin alınmaksızın yayımlanamaz. Bu madde hükmüne aykırı olarak erişilen bilgi ve belgeleri ticari amaçla çoğaltanlar, kullananlar veya yayımlayanlar hakkında kanunların cezai ve hukuki sorumluluğa ilişkin hükümleri uygulanır." hükmü doğrultusunda değerlendirilmesi gerektiğini bilgilerinize sunarım.

Emniyet İstihbarat Daire Başkanlığı Bilgi talebi

Merhaba, ben Atılım Üniversitesi Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi alanında tezli yüksek lisans yapıyorum. Tez konum "Kamu Güvenliğinde İstihbarat Sistemi"dir. İstihbarat Daire Başkanlığı bünyesinde yer alan İstihbarat Akademisindeki istihbarat alanındaki büyük birikimi ve mesleki tecrübeleri bulunan akademisyenleriniz ve İSAK kütüphanesinden bilimsel araştırma yapanlara destek olunuyor mu? Bu konuda bilgi edinmek istiyorum. İstihbarat ile ilgili bilimsel araştırmaları destekliyorsanız, tez çalışmam kapsamında irtibat kurabileceğim e-posta adresi veya görüşme adresini tarafıma bildirebilir misiniz? İlginizden dolayı teşekkür ederim. Saygılarımla...

Bilgi Talebi Cevabı

Sayın : HASAN ATEŞ

İşleminiz başarı ile tamamlanmıştır. Başvurunuz 15 iş günü içerisinde cevap verilecektir. Başvurunuzu, başvuru takip bağlantısından, T.C. kimlik numaranızı ve t79qu8js2 kodlu işlem parolasını girerek, sitemizden takip edebilirsiniz.

Bilgi Edinme Başvurunuz

Tarih :21 Aralık 2011 Çarşamba 14:50

Kimden :bilgiedinme@egm.gov.tr [Adres Defterine Ekle]

Kime : hasanates@mynet.com

CC : bilgiedinme@egm.gov.tr

Sayın :Hasan ATEŞ Emniyet Genel Müdürlüğümüze 4982 Sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu kapsamında göndermiş olduğunuz , Bilgi Edinme başvurunuz incelenmiş olup;

İstediğiniz bilgiler için Emniyet Genel Müdürlüğümüze ait olan bhim@egm.gov.tr mail adresine dilekçe kanununa göre (adınız soyadınız, adresiniz, telefon numaranız olan)başvurmanız gerekmektedir . Bilgilerinize sunulur

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü

KİŞİYE ÖZEL

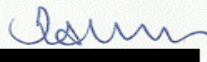
26/12/2011

Sayın : Hasan ATEŞ

4982 Sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu kapsamında, 22.12.2011 tarihinde yapmış olduğunuz Bilgi Edinme Başvurunuz incelenmiştir.

Talep ettiğiniz kitaplar, İstihbarat Dairesi Başkanlığı personelini bilgilendirme amaçlı "Hizmete Özel" olarak yayımlanmakta ve birim dışı bireysel dağıtımı bulunmamakta olup, Polis Akademisi Başkanlığı İstihbarat Bilimleri Araştırma Merkezi ile irtibata geçmeniz çalışmalarınıza katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Bilginizi rica ederim.

İstihbarat Dairesi Başkanı a.
İstihbarat Dairesi Başkan Yrd.
2. Sınıf Emniyet Müdürü

MİT Bilgi Talebi-23.12.2012

(16000) Karakter Girebilirsiniz.15292 Kaldı.

MERHABA, BEN ATILIM ÜNİVERSİTESİ KAMU YÖNETİMİ VE SİYASET BİLİMİ ALANINDA TEZLİ YÜKSEK LİSANS ÖĞRENCİSİYİM. TEZ KONUM "KAMU GÜVENLİĞİNDE İSTİHBARAT SİSTEMİ" DİR. TEZİMİN YAZIM AŞAMASINDA İHTİYAÇ DUYDUĞUM BİLGİLER AŞAĞIDA YER ALMAKTADIR. BU KONULAR HAKKINDA TARAFIMA BİLGİ VERİRSENİZ MEMNUN OLURUM. SAYGILARIMLA...

1. İSTİHBARAT ALANI İLE İLGİLİ AKADEMİK ÇALIŞMA VE ARAŞTIRMALARI DESTEKLİYORMUSUNUZ? NASIL?
2. TEZ KONUM İLE İLGİLİ İSTİHBARAT ARAŞTIRMALARI MERKEZİ(İSAMER)NDEN AKADEMİK DESTEK ALABİLİRMIYIM?
3. KURUMUNUZ İLE İLGİLİ İLETİLEN GÖRÜŞ, ÖNERİ VE ELEŞTİRİLERİ DEĞERLENDİRİYORMUSUNUZ? NASIL?
- 4.AKADEMİK ARAŞTIRMALAR KAPSAMINDA KÜTÜPHANENİZDEN ARAŞTIRMACILARIN FAYDALANMASINA MÜSAADE EDİYORMUSUNUZ?
5. AÇIK KAYNAKLAR DAİRE BAŞKANLIĞININ GÖREVLERİ VE FAALİYET ALANLARI HAKKINDA WEB SAYFANIZDA BİLGİ OLMAMASI NEDENİ İLE BİLGİ EDİNMEK İSTİYORUM.

İLGİ VE ALAKANIZDAN DOLAYI ŞİMDİDEN TEŞEKKÜR EDERİM.

Bilgi Talebi Cevabı

Tarih : 29 Aralık 2011 Perşembe 14:28

Kimden : irtibat <irtibat3@mit.gov.tr> [Adres Defterine Ekle]

Kime : hasanates@mynet.com

İLGİ : 23/12/2011 tarihli "hasanates@mynet.com" adresli elektronik posta.

İlgi elektronik posta iletiniz incelenmiş olup, bilgi edinme talebinizin 1. ve 3. maddeleri ile ilgili hususlara; web sitemizin "**Müsteşarlık Hakkında-MİT'in Görev Yetki ve Sorumlulukları**" bölümünde yer verilmiştir.

Diğer taraftan, başvurunuzun 2. ve 4. maddeleri ile ilgili olarak; Kurumumuzda bu tür bir uygulama bulunmamaktadır.

Ayrıca, talebinizin 5. maddesi; 4982 sayılı Kanun uyarınca yürürlüğe konulan "Bilgi Edinme Hakkı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmeliğin" 29. maddesi kapsamında, değerlendirilmiştir.

Bahse konu Yönetmeliğin 29.maddesi (**Sivil ve askeri istihbarat birimlerinin görev ve faaliyetlerine ilişkin bilgi veya belgeler**) ile ilgili talepler, bilgi edinme hakkı kapsamı dışında tutulmuştur.

Bu nedenle, başvurunuz işleme konulmamıştır.

Bilgilerini rica ederim.

MİT Bilgi Edinme Birimi

MİT Bilgi Talebi-02.03.2012

4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu gereğince istediğim bilgi veya belgeler aşağıda belirtilmiştir. Gereğini arz ederim.

İstenilen bilgi veya belgeler:

15503

kalan karakter

MİT'İN 85'inci yıl kutlamaları çerçevesinde, MİT resmi web sayfası yenilenmiş ve MİT Müsteşarlığının Teşkilat Yapılanması <http://mit.gov.tr/teskilat.html> adresinde Ocak 2012 ayı içinde ana hatları yer almıştır. Ocak 2012 ayı içerisinde yayınlanmış olan yeni teşkilat yapınızın akademik çalışmalarda kaynak gösterilerek kullanılmasının herhangi bir tahdidi bulunmakta mıdır? Tahdid varsa yasal gerekçeleri nelerdir? Bilgi Edinme Hakkı Kanunu ve Yönetmeliği çerçevesinde yanıtlarsanız memnun olurum.

Bilgi Talebi Cevabı

Tarih : 14 Mart 2012 Çarşamba 11:39

Kimden : irtibat <irtibat3@mit.gov.tr> [Adres Defterine Ekle]

Kime : hasanates@mynet.com

İLGi : a) 23/12/2011 tarihli "hasanates@mynet.com " adresli elektronik posta.

b) 29/12/2011 tarihli elektronik postamız.

c) 02/03/2012 tarihli "hasanates@mynet.com " adresli elektronik posta.

İlgi (c) elektronik posta iletiniz incelenmiş olup, bilgi edinme talebinize konu hususa; web sitemizin "**Merak Edilenler**" bölümünde yer verilmiştir.

Bilgilerini rica ederim.

MİT

Bilgi Edinme Birimi

İçişleri Bakanlığı Bilgi Talebi

MERHABA, YÜKSEK LİSANS TEZ KONUM ÇERÇEVESİNDE TOPLUMLA İLİŞKİLER DAİRE BAŞKANLIĞI İLE İLGİLİ ATIFTA BULUNMAK İSTİYORUM. İÇ İŞLERİ BAKANLIĞI YENİ TEŞKİLAT ŞEMASINDA BU DAİRE BAŞKANLIĞINI GÖREMEDİĞİM İÇİN PERSONEL BAŞKANLIĞINA BU TALEBİMİ İLETMEMİN EN DOĞRU HAREKET TARZI OLDUĞUNU DÜŞÜNDÜM. BU KAPSAMDA TOPLUMLA İLİŞKİLER DAİRE BAŞKANLIĞININ VİZYONU, MİSYONU VE FAALİYET ALANLARI İLE İLGİLİ BİLGİYE İHTİYAÇ DUYMAKTAYIM. BU KONUDA BANA YARDIMCI OLURSANIZ SEVİNİRİM. SAYGILARIMLA

Bilgi Talebi Cevabı

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI: Bilgi edinme başvurunuz hakkında

Tarih : 16 Aralık 2011 Cuma 11:17

Kimden : info@icisleri.gov.tr [Adres Defterine Ekle]

Kime : hasanates@mynet.com

Sayın HASAN ATEŞ

16.12.2011 tarihinde Personel Genel Müdürlüğü birimine Bilgi Edinme Kanunu kapsamında yapmış olduğunuz başvuru birim yetkilisine ulaşmıştır. Kanuni süreç izlenerek başvurunuza yanıt verilecektir.

İçişleri Bakanlığı

Sayın HASAN ATEŞ

16.12.2011 tarihinde Personel Genel Müdürlüğü birimine 4982 Sayılı Bilgi Edinme Kanunu kapsamında yapmış olduğunuz müracaatınız bilgi talep ettiğiniz konu(lar) ile ilgili olan İller İdaresi Genel Müdürlüğü , birim(ler)ine iletilmiştir.

İçişleri Bakanlığı

Personel Genel Müdürlüğü

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI: Bilgi edinme başvurunuz hakkında cevap

Tarih : 16 Aralık 2011 Cuma 11:27

Kimden : info@icisleri.gov.tr [Adres Defterine Ekle]

Kime : hasanates@mynet.com

Sayın HASAN ATEŞ

16.12.2011 tarihinde Personel Genel Müdürlüğü birimine 4982 Sayılı Bilgi Edinme Kanunu kapsamında yapmış olduğunuz müracaatınız bilgi talep ettiğiniz konu(lar) ile ilgili olan Güvenlik Planlama ve Koordinasyon Şube Müdürlüğü , birim(ler)ine iletilmiştir.

İçişleri Bakanlığı

İller İdaresi Genel Müdürlüğü

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI: Bilgi edinme başvurunuz hakkında cevap

Tarih : 20 Aralık 2011 Salı 14:31

Kimden : info@icisleri.gov.tr [Adres Defterine Ekle]

Kime : hasanates@mynet.com

Sayın HASAN ATEŞ

16.12.2011 tarihinde Personel Genel Müdürlüğü birimine 4982 Sayılı Bilgi Edinme Kanunu kapsamında yapmış olduğunuz başvuru birim yetkilisi tarafından işleme alınmıştır. Kanuni süreç izlenerek başvurunuza yanıt verilecektir.

BAŞVURU FORMUNDA BELİRTİĞİNİZ KONU İLE İLGİLİ OLARAK; 13.12.2002 TARİHLİ BAKANLIK ONAYI İLE KURULMUŞ OLAN TOPLUMLA İLİŞKİLER DAİRE BAŞKANLIĞI, BAKANLIK MAKAMININ 10.06.2011 TARİHLİ ONAYI İLE SÖZ KONUSU BAŞKANLIĞIN KURULUŞ ONAYI İPTAL EDİLMİŞTİR.

BİLGİLERİNİZE.

KDGM Bilgi Talebi

Bilgi Edinme Kanunu

Tarih : 23 Aralık 2011 Cuma 23:18

Kimden : hasanates <hasanates@mynet.com>

Kime : iletisim@kdgm.gov.tr

Web sayfanızda kurumunuz ile ilgili Bilgi Edinme Kanunu çerçevesinde talep edilecek hususlar ile ilgili bir bölüm bulunmamaktadır. Kurumunuz ile ilgili bilgi talebi işlemi nasıl yapabileceğim konusunda beni bilgilendirirseniz sevinirim. Saygılarımla...
Hasan ATEŞ

Bilgi talebine KDGM tarafından herhangi bir cevap verilmemiştir.

Başbakanlık Güvenlik İşleri Genel Müdürlüğü Bilgi Talebi

02 Mart 2012 tarihinde yapılan

Başvurunuzu anlaşılır biçimde özetleyiniz.	2681
Başvuru Metni	BAŞBAKANLIK GÜVENLİK İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜNÜN TEŞKİLAT YAPISINI (BÜNYESİNDEKİ ANA BİRİMLERİ GÖSTEREN/DAİRE BAŞKANLIKLARI GİBİ) YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMAMDA KULLANMAK İSTİYORUM. BU KONUDA BİLGİYE İHTİYAÇ DUYMAYIM. BİLGİ EDİNME HAKKI KANUNU VE YÖNETMELİĞİ ÇERÇEVESİNDE YARDIMCI OLURSANIZ MEMNUN OLURUM. SAYGILARIMLA.

Bilgi Talebi Cevabı

Bilgi edinme

Tarih :11 Mayıs 2012 Cuma 16:03

Kimden :Guvenlik Isleri Genel Mudurlugu <gigm@basbakanlik.gov.tr>

Kime : 'hasanates@mynet.com' <hasanates@mynet.com>

Sayın Hasan Ateş,

Genel Müdürlüğümüzün görev ve teşkilat yapısı 3056 Sayılı Başbakanlık Teşkilat Kanununda düzenlenmektedir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Sahil Güvenlik K.İği Bilgi Talebi

From: hasanates@ynet.com [mailto:hasanates@ynet.com]
Sent: Tuesday, March 13, 2012 10:38 AM
To: SAHİL GÜVENLİK KOMUTANLIĞI
Subject: Bilgi Edinme - Gerçek Kişiler

KAMUYA AÇIK OLAN DEVLET TEŞKİLATI VERİ TABANINDA J.İSTH.BŞK.LIĞININ ANA BİRİMLERİ(PL.VE GÜV.D.BŞK.LIĞI, İSTH.D.BŞK.LIĞI, TEK.İSTH.D.BŞK.LIĞI) YER ALMAKTADIR. SAHİL GÜVENLİK KOMUTANLIĞININ İSE DEVLET TEŞKİLATI VERİ TABANINDA İSTİHBARAT BAŞKANLIĞININ DAİRE SEVİYESİ BİRİMLERİ YER ALMAMAKTADIR.

BU KAPSAMDA; AKADEMİK ÇALIŞMADA KULLANILMAK ÜZERE, SAHİL GÜVENLİK İSTİHBARAT BAŞKANLIĞININ ANA AST UNSURLARININ NE OLDUĞU KONUSUNDA BİLGİ EDİNME HAKKI KANUNU ÇERÇEVESİNDE BİLGİ TALEP EDİYORUM. BİLGİ TALEBİM SAHİL GÜVENLİK İSTİHBARAT BAŞKANLIĞININ GÖREV VE FAALİYET ALANLARI İLE İLGİLİ DEĞİLDİR.

Bilgi Talebi Cevabı

Bilgi Edinme - Gerçek Kişiler
Tarih : 16 Mart 2012 Cuma 14:38

Kimden : SAHİL GÜVENLİK KOMUTANLIĞI <bilgiedinme@sgk.tsk.tr> [Adres Defterine Ekle]
Kime : "hasanates@mynet.com" <hasanates@mynet.com>

Sn. Hasan ATEŞ

İLGİ: 13 Mart 2012 tarihli Bilgi Edinme Başvuru Talebiniz

1. Bilgi edinme başvurunuz ilgi ile Komutanlığımıza iletilmiştir.
2. Sahil Güvenlik İstihbarat Başkanlığının ana ast unsurları; Plan Koordinasyon ve Güvenlik Daire Başkanlığı ile İstihbarat Daire Başkanlığı'dır.

Sağlıklı günler dilerim.

NOT : 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu ve 25445 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanununun Uygulanması İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmeliği gereğince bilgi edinme talebinize verilen yukarıda yazılı cevabın; kanunun 29 uncu maddesinde yer alan "Bu Kanunla Erişilen Bilgi ve Belgeler Ticari Amaçla Çoğaltılamaz ve Kullanılamaz" hükmü ile yönetmeliğin 42 nci maddesinde yer alan "Kanun ve Yönetmelikte belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde erişilen bilgi ve belgeler ticari amaçla çoğaltılamaz, kullanılmaz, erişimi sağlayan kurum ve kuruluştan izin alınmaksızın yayınlanamaz. Bu madde hükmüne aykırı olarak erişilen bilgi ve belgeleri ticari amaçla çoğaltanlar, kullananlar veya yayınlayanlar hakkında kanunların cezai ve hukuki sorumluluğa ilişkin hükümleri uygulanır" hükmün doğrultusunda değerlendirilmesi gerektiği bilgilerini bilginize sunarım.

İstihbarat Konusuyla İlgili Yapılan Yüksek Lisans Tez Çalışmaları* EK-4

S/N	Tez Konusu	Tezi Hazırlayan	Üniversite	Yıl
01	Kurtuluş savaşı yıllarında İngiliz Muhibbler Cemiyeti ve İngiliz istihbaratının çalışmaları	Üftade Çukurova	Ankara Üniversitesi	1988
02	İstihbarat ve dış politika: İngiliz, Amerikan ve Türk istihbarat sistemlerinin mukayesesi	Hakan Fidan	Bilkent Üniversitesi	1999
03	Hız. Peygamber Devrinde istihbarat	Hüseyin Üstüner	Süleyman Demirel Üniversitesi	2001
04	İstihbarat kavramının yeni görünümü ve Türkiye'deki uygulamaları	Hasan Alsancak	Gazi Üniversitesi	2001
05	Değişen Dünya ve İstihbarat Hizmetleri	Yılmaz Elçin	Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü	2001
06	Dünya ve yönetim anlayışındaki değişimler doğrultusunda istihbarat sistemlerinde yeniden yapılanma gerekliliği	Mahmut Turhan	Atılım Üniversitesi	2004
07	Elektronik istihbaratın gelecek harp ortamına etkileri	Mustafa Kayar	Yeditepe Üniversitesi	2004
08	Uluslararası ilişkiler, modern istihbarat ve Türkiye	Niyazi Tılısbık	Selçuk Üniversitesi	2005
09	Özel hayatın korunması hakkı ve bu çerçevede istihbarat faaliyetleri	Murat Durmuş	Kırıkkale Üniversitesi	2006
10	Ekonomik istihbaratın küreselleşme içerisindeki yeri ve önemi	Ahmet Tarık Miman	Cumhuriyet Üniversitesi	2006
11	Gelecek 20 yılda teknolojiye beklenen gelişmelerin deniz harbi ve istihbaratına etkileri	Aydın Nevzat Özkan	Kara Harp Okulu K.İ.İ.İ.	2006
12	Milli mücadele dönemi istihbarat faaliyetlerinin olaylar çerçevesinde incelenmesi	Serdar Yurtsever	Gazi Üniversitesi	2007
13	11 Eylül sonrasında uluslararası terörizmle Mücadelede istihbaratın öne çıkan rolü ve önemi	Cemal Arıbaş	Gazi Üniversitesi	2007
14	Küreselleşme zemininde modern istihbarat	Özgür Gündoğar	Harp Akademileri K.İ.İ.İ.	2007
15	Yeni teknolojiler çerçevesinde habercilikte istihbaratın işlevi	Kemal Aslan	Marmara Üniversitesi	2008
16	Osmanlı'nın son döneminden Cumhuriyet dönemine istihbarat teşkilatlarının tarihi süreçleri ve polis istihbarat tarihi	Remzi Güney	Kırıkkale Üniversitesi	2008
17	Emniyet Genel Müdürlüğü'nce düzenlenen hizmet içi eğitim etkinliklerine ilişkin katılımcı görüşleri (İstihbarat birimi örneği)	Ömer Sevinç	Hacettepe Üniversitesi	2009
18	Soğuk Savaş sonrasında istihbarat örgütlerinin Orta Doğu'daki faaliyetleri: Irak sorunu örneği	Hüseyin Gül	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	2009

* YÖK Ulusal Tez Merkezinde bilgiler çerçevesinde listelenmiştir. <http://tez2.yok.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 05.02.2012) Bankacılık istihbaratı dâhil değildir. Beş sıra numaralı tez YÖK Ulusal Tez Merkezinde kayıtlı değildir.

İstihbarat Konusuyla İlgili Yapılan Yüksek Lisans Tez Çalışmaları* EK-4

S/N	Tez Konusu	Tezi Hazırlayan	Üniversite	Yıl
19	Karapara aklamayla mücadelede mali istihbarat birimleri	Sefa Maraşlı	Polis Akademisi Bşk.lığı	2009
20	Karapara aklamayla mücadelede karşılaştırmalı analiz: Mali İstihbarat Birimlerinin (MİB) idari, polisiye veya multidisipliner olmasının mücadeleye etkileri	Yakup Yılmaz	Polis Akademisi Bşk.lığı	2010
21	İç güvenlik amaçlı istihbarat faaliyetlerinin kurumsal ve toplumsal etkileri	Bilal Çankal	Polis Akademisi Bşk.lığı	2010
22	Psikolojik istihbarat ve hareket: Türkiye örneğinde oluşum ve gelişimi	Servet Kılıpelit	Selçuk Üniversitesi	2010
23	Mukayeseli hukukta örgütlü suçlarla mücadele için istihbarat odaklı kolluk anlayışı çerçevesinde veri madenciliğinin önemi	Hüseyin Sürücü	Harp Akademileri K.lığı	2011
24	Antropolojik istihbarat açısından 11 Eylül 2001 sonrası Afganistan örneğinin incelenmesi	Fatih Dedemen	Harp Akademileri K.lığı	2011
25	Karar destek sistemlerinin istihbarat amaçlı kullanımı ve 2005-2010 arası dönemde Türkiye ve İsrail'in stratejik karar verme modülü yardımıyla incelenmesi	Muhammed Öztoprak	Harp Akademileri K.lığı	2011
26	Soğuk Savaş Dönemi sonrası özel askeri şirketler yoluyla yürütülen istihbarat faaliyetleri	Nilgün Güzel Özgüven	Harp Akademileri K.lığı	2011
27	İstihbarat ve istihbarata karşı koymada algılama yönetiminin rolü: Irak Savaşı örneği	Seçkin Çetin	Harp Akademileri K.lığı	2011
28	Milli mücadele'de Matbuat ve İstihbarat Müdüriyet-i Umumiyesi	Aykut Çağlak	Ankara Üniversitesi	2011
29	Güvenlik istihbarat teşkilatı modelinde Türkiye ABD karşılaştırması	Abdulkadir Ceylan	Polis Akademisi Bşk.lığı	2011
30	Kavramsal açıdan istihbarat ve yardımcı istihbarat elemanının önemi	Recep Güven	Polis Akademisi Bşk.lığı	2011
31	Telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin istihbarat amaçlı denetlenmesi ve özel hayata etkileri	Sibel Karasioğlu	Erzincan Üniversitesi	2011
32	Erken Dönem İslam dünyasında Berid Teşkilatı ve istihbarat	Mustafa Dağ	Fırat Üniversitesi	2012

* YÖK Ulusal Tez Merkezinde bilgiler çerçevesinde listelenmiştir. <http://tez2.yok.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 25.03.2012) Bankacılık istihbaratı dâhil değildir.

İstihbarat Alanı İle İlgili Yapılan Doktora Tez Çalışmaları*

S/N	Tez Konusu	Tezi Hazırlayan	Üniversite	Yıl
01	M.M. Grubu haberalma raporlarında grup faaliyetleri ve bazı zararlı cemiyetler	Bülent Çukurova	Ankara Üniversitesi	1989
02	Ulusal güvenlik ve istihbarat: Türkiye ve ABD üzerine kavramsal bir çerçeve	Sait Yılmaz	Gazi Üniversitesi	2005
03	Kemalist ideolojinin oluşumunda kitle iletişim araçlarının rolü: Matbuat ve İstihbarat Müdiriyet-i Umumiyesi 1920-1931	Zeliha Hepkon	Marmara Üniversitesi	2008
04	İç güvenlik istihbaratında saydamlık – etkililik ilişkisi	Fatih Beren	Polis Akademisi Bşk.lığı	2010

* YÖK Ulusal Tez Merkezinde bilgiler çerçevesinde listelenmiştir.(Erişim Tarihi:25.03.2012)

**İstihbarat ile İlgili Akademik Çalışma Usulleri Kapsamında EK-6
Yazılan Kitaplar**

S/N	Kitap Adı	Yazarı	Yayınevi	Yıl
01	Kurtuluş Savaşı Sırasında Tedkik Heyeti Amirlikleri	Hamit PEHLİVANLI	ATASE Yayınları	1993
02	Devlet Güvenliği, İstihbarat ve Terör	Bekir Çınar	Sam Yayınları	1997
03	Milli Güvenliğimiz İçinde İstihbarat	Serhat Tezsever	Emn.Gn.Md.lüğü Basımevi	2000
04	Siber İstihbarat	Nedret Ersanel	ASAM	2001
05	İstihbarat özel	Avrasya dosyası cilt 8 sayı 2	ASAM	2002
06	Uluslararası İlişkiler Modern İstihbarat ve Türkiye	Kemal Girgin	Okumuş Adama	2003
07	İstihbarat ve Türkiye	Özdemir Akbal, Niyazi Tılısbık	Nüve Kültür Merkezi Yayınları	2006
08	21'inci Yüzyılda Güvenlik ve İstihbarat	Sait Yılmaz	Alfa Yayınevi,	2006
09	Küreselleşme Ordusu Ekonomik İstihbarat	Ahmet Tarık Miman	IQ Kültür Sanat	2007
10	Devlet, Güvenlik, İstihbarat, Terörizm	Ünal Acar, Ömer Urhal	Adalet Yayınevi	2007
11	İstihbarat Teorisi	Ümit Özdağ	Kripto	2008
	Kamu Güvenliği Açısından İstihbarat ve Örgütlü Suçlar	Ömer Urhal	Adalet Yayınevi	2008
12	Türk İstihbarat Tarihi	Kaya Karan,	Truva	2008
13	İşte İstihbarat	Nurullah Aydın	Kumsaati Yayınları	2008
14	Polis ve İstihbarat etiği	Fatih Beren	Karınca	2010
15	İç güvenlik istihbaratında saydamlık – etkililik ilişkisi	Fatih Beren	Alfa Yayınevi	2011
16	İstihbarat Temel Hususlar ve Güncel Konular	Mutlu Köseli	Adalet Yayınevi	2011
17	İstihbarat	Ünal Acar	Akçağ	2011

İstihbarat ile ilgili akademik çalışma usulleri kapsamında yazılan Türkçe kitapların sayısı oldukça azdır. Genelde İstihbarat konu başlıklı birçok kitapta akademik yazım kurallarına uyulmadığı, insanın merak duygusu hedef alınarak ticari çerçevede yazılan birbirinin tekrarı niteliğinde kitaplar bulunduğu, piyasadaki kitaplarda genellikle kaynak gösterilmeden yazılmış eserler olmaları nedeniyle, bahse konu durumun intihali andırdığı, bunun neticesinde de bilimsellikten uzak eser ve kaynak durumuna düşmelerine neden olduğu, bu durumda istihbaratın akademik yönde çalışılmasına olumsuz yönde etki ettiği değerlendirilmektedir.

